

پرین پریان لوہ جو

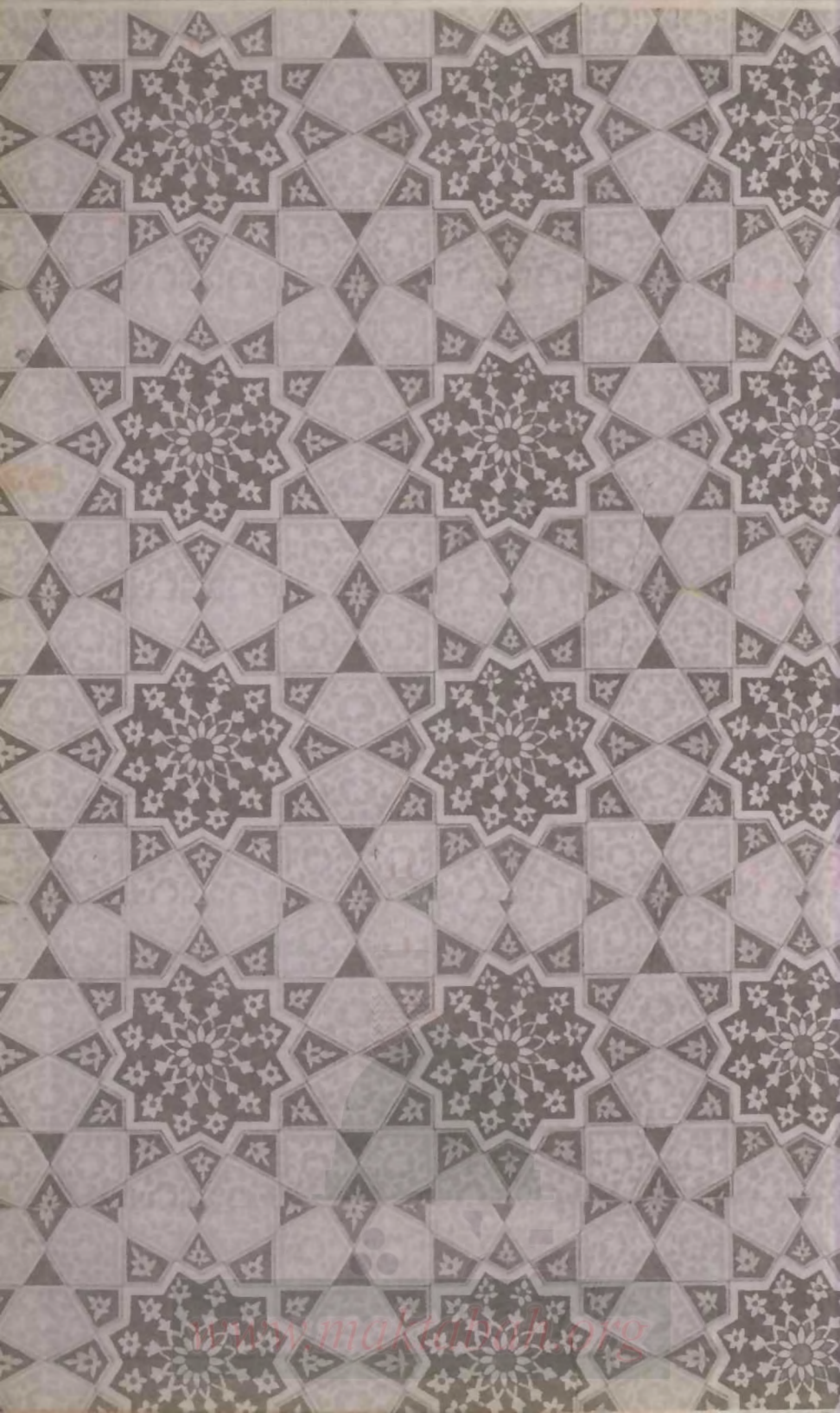
مخدوم العارفین امام السالکین، سلطان الاولیاء سیدنا

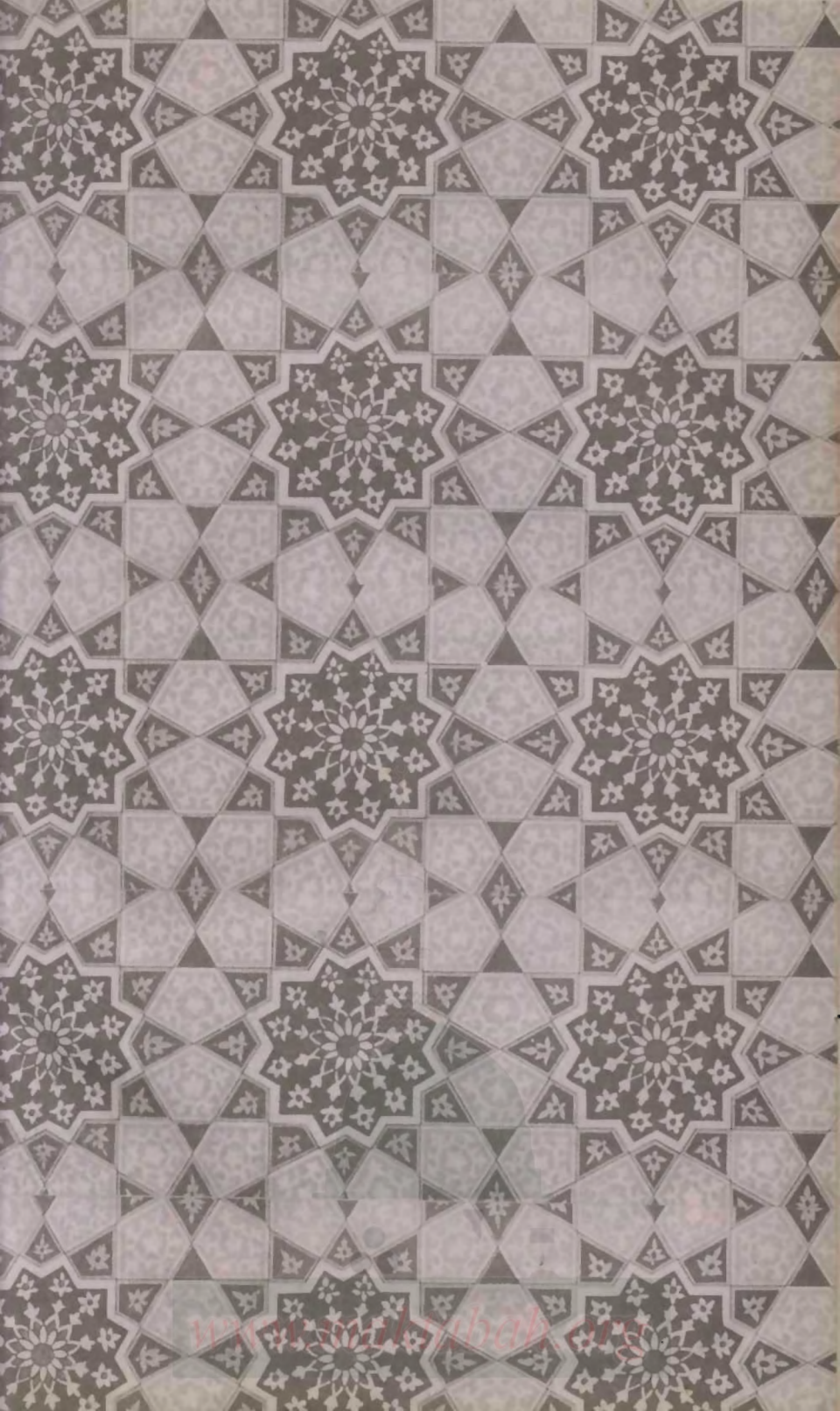
مخدوم محمد اسماعیل پریان لوہی رحمہ

مؤلف

الحاج مخدوم عبد الخالق ہاشمی

عرف مخدوم شفیع محمد ہاشمی رحمہ

فقير احمد خان نظاماڻي طاهري
ٿنڊو قيصرو، حيدرآباد

پرين پريان لوءِ جو

يعني مختصر تذڪره مخدوم العارفين،
سلطان العلماء اڪمل الكاملين اعليٰ حضرت
مخدوم محمد اسماعيل پريالوئي رضه

مؤلف

مخدوم عبدالخالق
عرف شفيع محمد الهاشمي کهڙائي رضه

طاهري روحاني لائبريري
ٿنڊو قيصرو، حيدرآباد

چپائيندڙ

مخدوم عبدالرحمن شهيد اڪيد هي
درگاه المخاديم، کهڙا شريف ضلع خيرپور

www.maktabah.org

مخدوم عبدالرحمن شهيد اڪيڊمي، کهڙا جو ڪتاب نمبر ۲

پهريون ڇاپو: ۲۰۰۰ع

نالو ڪتاب جو: پرين پريان لوءِ جو

مؤلف: مخدوم عبدالخالق عرف شفيق محمد الهاشمي

مرتب: مخدوم نديم احمد الهاشمي

ناشر: مخدوم نديم احمد الهاشمي

ڇپائيندڙ: مخدوم عبدالرحمن شهيد اڪيڊمي،

درگاه المخاديم، کهڙا ضلع خيرپور.

ڪمپوزنگ: آزاد ڪميونيڪيشنز ڪراچي. فون: ۷۷۳۷۲۹۰

ڇپيندڙ: آزاد ڪميونيڪيشنز ڪراچي. فون: ۷۷۳۷۲۹۰

هليو: 20۰۰

ملڻ جا هنڌ

مڪتبہ عزيزيہ، مارڪيٽ کهڙا، پوسٽ آفيس کهڙا ضلع خيرپور.

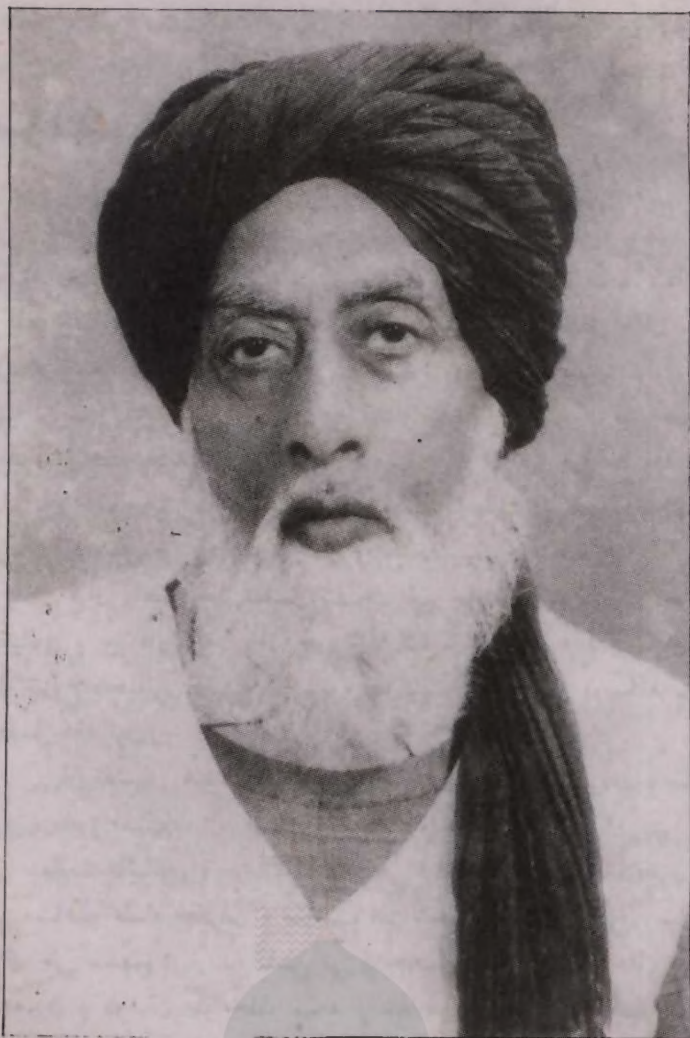
عزيز ڪتاب گهر، بيراج روڊ سکر.

راييل ڪتاب گهر، اسٽيشن روڊ لاڙڪاڻو.

شاه لطيف ڪتاب گهر، گاڏي کاتو حيدرآباد.

ڪاٺياواڙ بوڪ اسٽور، اردو بازار ڪراچي.

فقير احمد خان نظاماڏي ٻاهري
لنڊو قيصرو حيدرآباد

الحاج مخدوم شفيع محمد هاشمي
عرف مخدوم عبدالحلق (چهارم)

مؤلف بابت

الحاج مخدوم عبدالحق چهارم عرف مخدوم شفيع محمد رح برصغير جي مشهور معروف علمي ۽ روحاني مركزيت وارو منصب ماڻيندڙ درگاه المخاديم کهڙا شريف جا ٽيهون نمبر سجاده نشين هئا. سندن ولادت باسعادت سنڌ جي تاريخي، علمي ۽ روحاني مركزيت واري شهر کهڙا ۾ سنه ۱۸۹۲ع ۾ ٿي، پاڻ هن ممتاز خاندان جي بزرگ قبله حضرت مخدوم نيڪ محمد عرف مخدوم محمد عاقل سائين جن جا وڏا فرزند هئا. پاڻ معنوي ۽ صوري حسن جي جيئري جاڳندي تصوير ۽ پنهنجي بزرگانِ محترم جي ياد ڏياريندڙ دل آويز شخصيت جا مالڪ هئا.

قرآن پاڪ جي تعليم پنهنجي ئي خانداني مدرسي ۾ حاصل ڪيائون ۽ پوءِ فارسي ۽ عربي جي اعليٰ تعليم پنهنجي والد بزرگوار جن وٽ شروع ڪيائون جنهن کان پوءِ اها پنهنجي خانداني درسگاه ۾ ئي مڪمل ڪيائون.

پاڻ تقسيم هند کان اڳ ۽ پڻ پوءِ دهلي، اجمير شريف ۽ سرهند شريف ڏانهن سالها سال حاضري ڏيڻ لاءِ ويندا رهندا هئا. ۱۳ پيرا حج جي سعادت ماڻيائون ۽ حرمين شريفين جي قيام دوران سندن ملاقاتون اتان جي مشاهير علماءِ ڪرام ۽ صاحب اثر شخصيتن سان رهيون. شام ۽ عراق جي مشهور زيارت گاهن تي به حاضري ڏيندا رهندا هئا. سندن همعصرن ۽ دوستن جو حلقو بيحد وسيع هو جنهن ۾ صاحبِ اقتدار، گاديءَ ڏئي، فقراءِ علماءِ، سياستدان، نواب ۽ زميندار مطلب تر هر طبقه جون شخصيتون شامل هيون. برصغير جي آزادي ۽ قيام پاڪستان لاءِ تحريڪ ۾ به سندن جذبہ ۽ ولولو قابلِ قدر رهيو. حر تحريڪ جي جڳ

فقير احمد خان نظاماڻي طاهري

ٽنڊو قيصرو، حيدرآباد

مشهور باني ۽ روح روان حضرت پير صيغت الله شاه راشدي سورهي بادشاه جن سان به سندن گهرا مراسم هئا. درگاه مخدوم نوح سرور رح درگاه غوثيه راڻيپور، درگاه جيلانيه گمبٽ، سچل سائين درازائي جن جي درگاه، درگاه حضرت شاه عبداللطيف ڀٽائي رح، درگاه حضرت لعل شهباز قلندر، درگاه پرچوندي شريف توڙي ٻين اڪثر روحاني مركزيت وارين درگاهن سان سندن مستقل تعلقات ۽ نباه رهيو. معروف درگاه ٽنڊو سائينداد، گهوٽڪي درگاه، چشم شريف، درگاه همايون شريف، درگاه حضرت فقيرالله شاه علوي رح شڪارپور، درگاه ڪوٽڙي ڪبير، بزرگ عبدالحامد بدايوني، مولانا محمد قاسم مشوري، مولانا مخدوم امير احمد ۽ عبدالغفور مدني وغيره جن سان به سندن دلي ۽ مستقل لاڳاپو هو. شمس العلماء ڊاڪٽر دائود پوٽو، پير حسام الدين شاه راشدي، پير علي محمد شاه راشدي، وزيراعظم لياقت علي خان، خانبهادر محمد ايوب کهڙو، خانصاحب غلام رسول خان جتوئي، خانبهادر گل محمد خان ڪيڙو، سردار پير بخش خان ڀٽو، مير جعفر خان جمالي، پير الاهي بخش، سر غلام حسين هدايت الله فقير ميان اله رکيو صاحب، سيد صوفن شاه لڪياري ۽ حاجي پير بخش شيخ وغيرهم به سندن خاص دوستن ۾ شامل هئا. ۽ هن درگاه تي به انهن صاحبن جي آمد ٿيندي رهندي هئي. پير سائين پاڳاري جن جو خاندان به حضرت پير سائين روضي ڌڻي جن کان وٺي هن درگاه ۽ سجاده نشينن جو خاص خيال رکندا آهن.

پاڻ سنڌي ۽ فارسي زبان جا شاعر هئا سندن مولودن جو مجموعو به موجود آهي جيڪو انشاء الله ڇپرائبو. پاڻ ۴ ربيع الاول ۱۳۹۳ھ بمطابق ۱۸ اپريل ۱۹۷۳ع ۾ اسان سڀني کي وڇوڙي جو ڏهاڳ ڏيئي وڃي خالق حقيقيءَ سان مليا.

مخدوم نديم احمد هاشمي عفي عنه

خادم درگاه المخاديم کهڙا شريف

(ضلع خيرپور) سنڌ

انتساب

بنامِ نامي، اسمِ گرامي
بر صغير جي ممتاز روحاني و علمي تربيت گاه
ولاثاني درگاه المخاديم کهڑا شريف ضلعو خيرپور
جي درخشندہ ستارہ غوثِ زمان، سراج العارفين، رئيس العلماء
قدوة الاولياء
مخدوم محمد عاقل (سوم) الهاشمي نورالله مرقده،

قدس سرہ العزیز

جن کي مخدوم العارفين اعليٰ حضرت مخدوم محمد اسماعيل
پريالوئي رح سائين جي محبوب و منفرد دختر نيڪ اختر ولي كامله،
عالمه، فاضله، ڪروڙ پيرا درود پڙهڻ واري جي زوجگي و رفيق-
حيات هئڻ جو شرف حاصل ٿيو.
(سائڻ جي مزار پُر انوار درگاه شريف ۾ ڪپڙن جي چانوَ ۾ مستور
آهي).

ساري رات سبحان، جاڳي جن ياد ڪيو،
ان جي عبداللطيف چڻي، مٽيءَ لڌو مان،
ڪوڙين ڪن سلام، اڳھ اچيو ان جي.

سٽاءُ

- ۹ ناشر طرفان ٻه اکر مخدوم نديم احمد الهاشمي کهڙائي
- ۱۳ کجه اکر عاصي کهڙائي سومرو
- حقیت حال مخدوم شفيع محمد عرف عبدالحالقي
- ۱۵ هاشمي کهڙائي رح
- ۱۷ ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ پيش لفظ
- متن ڪتاب
- ۱۹ اجمالي تعارف ۽ حالات
- ڪرامتون
- * حضرت مخدوم محمد اسماعيل رح جي وساطت سان پير محمد بقا شاھ رح کي فيض ملڻ
- ۲۲ * حضرت پير محمد راشد روضي ڌڻي رح جو حضرت مخدوم احمدي خدائي رح ۽ حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريان لوئي رح جن کان مستفيض ٿيڻ
- ۲۴ * حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريان لوئي رح جن جي پاڪ نياڻيءَ سان مخدوم محمد عاقل کهڙائي رح جن جو نڪاح ٿيڻ
- ۲۸ * حضرت مخدوم صاحب جن جي دعا سان پريالوءَ ۾ گولھيندڙ کي مدينه منوره جو مشاهدو
- ۳۰ * فيض واري لوئي رنگي ڏيڻ
- ۳۱ * پراڻي خدمت گار کي 'مديني گهوٽ' جي زيارت ڪرائڻ
- ۳۳ * بي شمار پارس نيسر ۾
- ۳۴

- * نادر شاهي سپاهين جو گاه جي بند واري ڪرامت
 ۳۵ ڏسي مطيع ٿيڻ
- * نادر شاهي حملي ۾ اغوا ٿيل ناريءَ کي واپس موٽائڻ
 ۳۸ وارو عجيب واقعو
- * ٻانڀڻ جو سندن نظر ڪيميا اثر سان عالم، حافظ
 ۳۹ بڻجي پيش اماميءَ جو اعزاز ماڻڻ
- * نماز جي وقت حضرت مخدوم صاحب لاءِ بيت الله
 ۴۴ شريف آڻي بيهارڻ
- * شهنشاهه ڪونين جي بارگاه مان مولانا قاضي
 ۴۵ عبدالمطلب کي شفق متعلق حقيقت معلوم ڪرائڻ
- * روهڙيءَ جي بتخاني کي ڪرامت سان پاش پاش ڪرڻ
 ۴۹ سندن توجه ۽ دعا سان مخدوم الله بخش ڪهڙائي رح
- * جي دائمي فارغ البالي ۽ آسوده حالي
 ۵۱
- * ڪجهه مزيد ڪرامتون
 ۵۷

سندن باري ۾ ممتاز اهل قلم جا مضمون

- * مخدوم محمد اسماعيل پريان لوڻي - دين محمد وفائي
 ۷۱
- * مخدوم محمد اسماعيل پريان لوڻي - ڊاڪٽر نواز علي شوق
 ۷۸
- * مخدوم محمد اسماعيل جي حضور ۾ - عبدالرحيم عبد منگريو
 ۹۲
- * مخدوم محمد اسماعيل پريان لوڻي - ڊاڪٽر يار محمد قاضي
 ۹۳
- * نذرانه عقيدت
 ۱۰۱
- * سندن ڪلام جو نمونو
 ۱۰۳
- * بي مثال نمونو جامعيت خطبه جمع (فارسي)
 ۱۰۶

ضميمو

- * رساله عقيقه جو عڪس
 ۱۲۳
- * تنبيه الغافلين جو عڪس
 ۱۲۷

ناشر طرفان به اکر

احقر رب ذوالجلال جي بارگاهِ صمديت ۾ شڪر ۽
سپاس گذاريءَ سان سجدہ ريز آهي، جنهن حسبِ پروگرام
اڪيڊميءَ طرفان ڏاڏي سائين جن جي ٻي تاليف کي زيور
اشاعت سان آراسته و پيراسته ڪري منظر- عام تي آڻڻ جي
توفيق و سعادت سان نوازيو.

قبلہ گاهم ڏاڏا سائين جن چڻ ته اعليٰ حضرت
مخدوم پريالوئي جن جي ذات- گرامي ۾ فنا ٿيل هئا ۽
اڪثر و بيشتر سندن دربارِ عاليه ۾ حاضري ڏيندا رهندا هئا
۽ اڪثر طور هر ڪنهن کي مشڪل ڪشائي و استمداد لاءِ
اوڏانهن موڪليندا رهندا هئا.

حضرتِ مخدوم سائين جي ذات- گرامي علم و عرفان
جو آفتاب عالم تاب هئي. پاڻ روحاني خواه دنياوي سخا جو
بي مثال بحر- بيڪران هيا ۽ آهن. وقت جي بادشاهن کان
وٺي هر طبقه سان واسطو رکندڙ ماڻهو سندن دربار ۾
حاضري ڏيندا رهيا آهن ۽ رهن ٿا. حضرت روضه ڌڻي رح ۽
سندن والد بزرگوار حضرت پٽ ڌڻي بادشاه جهڙيون عظيم

روحاني شخصيتون سندن معتقد ارادتمند ۽ هيون. سندن
گرامتون اڄ به جاري و ساري آهن. جيڪڏهن اهي
مشاهدات ۽ واقعات گڏ ڪري لکجن ته هوند ڪيئي دفتر
پر جي وڃن.

الحمد لله سندن ذات گرامي جا اسان جي بزرگان-
محترم و معظم جن سان گهرا تعلقات هيا ۽ سندن درگاه
شريف سان هن درگاه جو اڄ تائين ساڳيو ئي رشتو ۽ تعلق
آهي ۽ هن درگاه جو سجاده نشين مخدوم المعظم پريالوئي
جن جي درگاه عاليه جي سجاده نشيني جون خدمتون به
سرانجام ڏيندو آهي.

ڏاڏا سائين جي مختصر ڪتابچي جو ماخذ به اسان جي
خاندان جي مشهور قلمي مسوده ”آئينه جهان نما“ ۽ ”تذڪره
مخادير کهڙا“ آهن.

بدقسمتي سان حضرت مخدوم پريالوئي رح جن جي
مفصل تذڪره يا مواد مفصل طور حاصل ڪرڻ جي
ڪوشش ۾ ناڪامي حاصل ٿي. حتيٰ ڪه سندن ولادت
جي تاريخ توڙي سندن ننڍپڻ خواه تحصيل علم و فيض جي
سلسلہ ۾ به گهربل تفصيل نه ملي سگهيا، تاهم مايوسيءَ
بدان اها ڪوشش جاري رهندي ته جيئن هن ڪتاب جو
ٻيو ڇاپو وڌيڪ مفصل هجي.

درحقيقت ڪتاب جي اصل مسوده جا پنا مختلف
جڳهن تان بي رحم اڏوهيءَ ختم ڪري ڇڏيا آهن، ان
ڪري اهي مڪمل ڪرڻ لاءِ وري به اصل ماخذات جو
سهارو وٺڻو پيو. مشهور اديب مرحوم دين محمد وفائي

پنهنجي مشهور تاليف 'تذڪره مشاهير سنڌ' جي ٽنهي جلدن جي مواد جي سلسلہ ۾ ڏاڏي سائين مرحوم جن وٽ ايندا رهيا ۽ درگاه جي قلمي مسوده 'آئينءِ جهان نما' جو حوالو به ڏنو اٿس.

سنڌ ۾ مشهور مؤرخ ۽ تذڪره نويس چار ٿي گذريا آهن، مخدوم محمد عاقل چهارم عرف مخدوم پير محمد هاشمي رح (سندن مشهور تصنيف "تاريخ آئينءِ جهان نما" اڻ ڇپيل قلمي مسودي جي صورت ۾ درگاه المخاديم ڪهڙا شريف جي قديم ڪتب خانہ ۾ موجود آهي) مير علي شير قانع ٺٽوي رح، مولانا دين محمد وفائي رح ۽ سيد حسام الدين راشدي.

انهن هن فن ۾ پاڻ ملهايو، پر کانئن پوءِ ائين لڳي ٿو ته ڄڻ اهو سلسلو بند ٿي ويو آهي. اسان جي اڪيڊمي وس آهر اها ڪوشش ڪري رهي آهي ته جيئن ان قسم جا ڪتاب ڇپرائي پٿرا ڪيا وڃن. هن کان اڳ اسان حضرت مخدوم شفيع محمد هاشمي رح عرف الحاج مخدوم عبدالحق (چهارم) جو لکيل ڪتاب "تاريخ و تذڪره بزرگان سنڌ" ڇپرائي پٿرو ڪيو آهي. جنهن کي عالمن اديبن تمام گهڻو پسند ڪيو آهي. هيئر اسان سنڌ جي هڪ وڏي عالم و عارف ۽ غوث زمان حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريان لوي رح جن تي ساڳئي مصنف الحاج مخدوم شفيع محمد عرف مخدوم عبدالحق هاشمي رح جو لکيل ڪتاب ڇپرائي رهيا آهيون. هن ڪتاب ۾ اسان مخدوم صاحب رح جي ميٽريل مواد کان علاوه مولانا دين محمد وفائي رح،

ڊاڪٽر نواز علي شوق ۽ قاضي يار محمد رح جا مضمون پڻ شامل ڪيا آهن، ان کان علاوه قبله مخدوم صاحب رح جن جا ٻه آڳاٽا ڇپيل رسالا ”رساله عقيقه“ ۽ ”تنبيه الغافلين“ ضميمي طور ڏئي رهيا آهيون، جيڪي اسان کي پياري دوست بشير احمد هيسباڻيءَ قرب ڪري موڪلي ڏنا، قاضي يار محمد وارو مضمون پڻ مهرباني ڪري موڪلي ڏنائون. جنهن لاءِ مان سندن تمام گهڻو ٿورائتو آهيون. ان کان علاوه ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ صاحب ۽ ڊاڪٽر نواز علي شوق صاحب جي رهنمايان، مشورن ۽ هميشه وانگر هن علمي ادبي ڪمن ۾ اسان سان تمام گهڻو سهڪار ڪيو آهي. جنهن لاءِ مان سندن ٿورائتو آهيان.

ازهمه دوستان طلب دعا دارم،

زانکه من بندهء گنه گارم-

خادم الفقراء و الصلحاء

مخدوم نديم احمد الهاشمي کهڙائي

ڪجهه اکر (احوال- واقعي)

اولياءِ راهست قدرت ازاله

تير جفته بازگردانند ز راه-

الحمد لله، ”مخدوم عبدالرحمان شهيد اڪيڊمي ڪهڙا“
جي اشاعتي پروگرام جي ٻي ڪڙي طور ”تاريخ و تذڪره
بزرگان- سند“ جي فاضل مؤلف الحاج مخدوم عبدالخالق
عرف شفيع محمد هاشمي رحم (سجاده نشين ۳۰، درگاه
المخاديم ڪهڙا شريف) جي ٻي تاليف، جيڪا سيد العارفين
اعليٰ حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريالوئي رحم جن جي
مختصر تعارف تي مشتمل آهي، زيور- اشاعت سان آراسته ٿي
قارئین- ڪرام جي هٿن ۾ پهچي رهي آهي. ان لاءِ اسين
سڀني ٻارگاه ايزدي ۾ مشڪوري جي جذبات سان سر
بسجود آهيون. ان جي توفيق و عنايت ۾ پروگرام جي ٻين
ڪڙين جي اشاعت جي توفيق و سعادت لاءِ به اميدون ۽
التجاؤن آهن.

حضرت پٽ ڌڻي بادشاه رحم جن جهڙي مثالي عظيم
علمي و روحاني شخصيت جي ارادت و صحبت واري
مرڪوز هستي يعني مخدوم سائين پريالويءَ رحم جن جهڙي
جامع الصفات عظيم روحاني و علمي شخصيت جي سوانح
مبارڪ جا ڪيئي پهلو تشنئءَ تحقيق آهن ۽ معلوم نه ٿي

سگھيا آهن. مثلاً سندن ولادت جي تاريخ، شجره خاندان، ننڍپڻ جا حالات، تعليم، سندن استادن جا نالا، پاڻ ڪٿي ڪٿي سڪونت اختيار ڪيائون. (پريالوئ ڪان اڳ ۾). سندن قريبي دوستن ۽ احباب جي مفصل لسٽ. ان سلسلہ ۾ احقر ته پنهنجي وس آهر ويجهڙائيءَ جي علائقن ۾ وڃي يا بالواسطه ڪوششون ڪيون، پر ضرورت آهي هر طرف ۽ ان تڪ ڪوشش جي. جنهن لاءِ گهڻو وقت گهرجي. خدا ڪري ته هن ڪتاب جي ٻئي چاپي تائين سڃڻ ۽ سڃاڻ همدردن توڙي مخدوم سائين جي عقيدت مند جي تعاون ۽ تندهي سان سموري يا گهڻي قدر گهريل معلومات حاصل ٿي وڃي ۽ اهڙي طرح هيءُ ڪتابچو ان سلسلہ جي معلومات جو مجموعو ثابت ٿي سگهي. واللہ الموفق.

ڪتابچو جي متن جي ٻولي ۽ انداز. بيان وغيره کي اصل صورت ۾ رهائڻ جو مقصد به ان جي اثرائتي ۽ فطري (اگرچہ قديم) خوبين سان پڙهندڙن کي مستفيد و مستفيد بنائڻ آهي. بهرحال، قارئین کي هن ڪتاب جي سلسلہ ۾ ان جي تڪميل. معلومات جي سلسلہ ۾ تعاون لاءِ گذارش ڪرڻ ضروري ٿا سمجهون.

اصل ڪتابچو جي آخر ۾ ضميمہ طور حضرت مخدوم الخاديم مخدوم العالم سائين جن جو مشهور خطبہ جمع، مداح ٿيہ اڪري درشان سيدنا غوث الاعظم بغدادی رحمہ سندن مولود ۽ چند ٻين ڪرامتن جو ذڪر آندو ويو آهي. الله پاڪ پنهنجي هن فياض محبوب ٻانهي جي تصدق هن عاجز کي به پنهنجي خصوصي نظرِ عنايت سان نوازڻ فرمائي.

سگ استانه سرڪار پريالوئي.

فقير عاصي کهڙائي سومرو

۲۔ آڪٽوبر ۱۹۹۸ع

حقيقت حال

الحمد لله كفي والصلوة والسلام علي سيد المرسلين و علي
عباده الذين اصطفى

اما بعد۔ احقر مؤلف ذاتي طور به آفتاب آسمان رشد و
هدايت و طريقت امام العارفين سراج السالكين حضرت
مخدوم محمد اسماعيل رحه پريالوء وارن جو ارتمند رهيو
آهي. سندن ديني خدمات ۽ روحاني تصرفات توڙي ڪرامات
جو ڪاڻو ئي ڪينهي. اڄ تائين سائل سندن مزار پُرانوار تي
استمدادِ روحاني لاءِ حاضر ٿيندا رهن ٿا ۽ مسرتون شادمانا
ماڻي واپس ورندا رهن ٿا.

حضرت مخدوم صاحب جن جي رشتيداري جو شرف
اسان جي نامور اجداد مان حضرت مخدوم محمد عاقل رحه
سائين جن کي حاصل ٿيو ۽ اڄ تائين بيئي درگاهون جن ته
هڪ ئي آهن. اسان جي درگاه جو سجاده نشين قبله مخدوم
پريالوئي رحه جن جي درگاه عاليه جو به جانشين ليکيو ويندو
آهي. اسان جي خاندان سان سندن دلي محبت ۽ شفقت جو
لڳاءُ تاريخ جو هڪ روشن باب رهيو آهي ۽ اسان کي اهڙي
عظيم روحاني و علمي هستيءَ جي خصوصي عنايات ۽

شفقتن تي ناز آهي ۽ رهندو.

هتي اڪثر مجلسن ۾ حضرت مخدوم پريالو ۽ وارن جي ڪرامات ۽ تصرفات جو تذڪره ٿيندو رهندو آهي. چنانچہ ڪن مخلص احباب جي طرفان مشوره مليو ته حضرت سائين جن جي حالات ۽ ڪرامات جو مجموعو تاليف ڪجي. وڏي ڪوشش ڪئي ويئي، پر سندن سوانح مبارڪ جا مڪمل ڪوائف ڪونه ملي سگهيا. وري به خوش قسمتي سان اسان جي جد۔ امجد حضرت مخدوم محمد عاقل سائين جي مبسوط و مفصل تاريخ 'آئينءِ جهان نما' ۽ ان تان اخذ ڪيل اسان جي نامور عالم جناب مخدوم الله بخش عاصي جي لکيل قابل۔ قدر 'تذڪره مخاديم ڪهڙا' ۾ مخدوم۔ معظم پريالوئي رحم جن جا ڪجهه حالات ۽ ڪرامات ملي ويا، جيڪي اخذ ڪري ڪجهه ٻين هٿن کان گڏ ڪيل روايتن سميت هن مجموعي ۾ شامل ڪرڻ جي سعادت حاصل ڪجي ٿي.

ڪاش! سندن مڪمل احوال دستياب ٿئي ته اهو به هن مجموعي ۾ شامل ڪري ان کي مڪمل حوالو وارو بڻائي سگهجي.

الله جل شانہ جي در سداين دعا آهي ته پنهنجي هن پياري ۽ مقبول ٻانهي جي صدقي۔ هن احقر کي دارين جي سعادت ۽ خاتمه بالخير سان نوازي.

العبد الضعيف

مخدوم شفيق محمد هاشمي ڪهڙوي

۱۵۔ شعبان ۱۳۶۷ھ

پيش لفظ

سنڌ جي صوفين عارفين ۽ سنڌ ۾ تصوف جي طريقن بابت چڱو خاصو مواد موجود آهي، پر هن موضوع تي جيترو ڪم ٿيڻ گهرجي اوترو اڃان نه ٿيو آهي. ڪتاب ”پرين پريان لوءِ“ جي اشاعت، سنڌ ۾ تصوف جي موضوع تي هڪ پيش بها اضافو آهي.

۱۲ صدي هجري ۾، شهر ٺٽي جي نقشبندي عارفين جي برڪت سان لاڙ ۾ نقشبندي طريقي جو ذڪر فڪر گهڻو وڌيو. اتر سنڌ ۾ مخدوم محمد اسماعيل رح ٺٽي ان وقت نقشبندي طريقي جو يگانو عارف هو. مخدوم صاحب جي سوانح ۽ ذڪر فڪر بابت معاصرانه ماخذ باقي نه بچيا آهن، جيتوڻيڪ روايتن مان معلوم ٿئي ٿو ته ڪنهن وقت ڪي اهڙا ڪتابڙا موجود هئا. موجوده ذخيرن مان مخدوم الله بخش کهڙوي جو ڪتاب ”مخادير کهڙا“ هڪ اهم ماخذ آهي، جنهن ۾ مخدوم محمد اسماعيل جي سوانح تي روشني وڌل آهي. هن ڪتاب ”پرين پريان لوءِ“ ۾ ان مائه ناز هستيءَ متعلق معلوماتي مواد شامل آهي.

سلوڪ ۽ طريقت، فيض ۽ فضيلت ۾ مخدوم محمد اسماعيل رح جي اعليٰ مقام جو اندازو ان مان ٿي سگهي ٿو

جو علم ۽ عرفان جا ٻه وڏا سلسلا ساڻن رشتيداري، محبت ۽ عقيدت ۾ وابسته يعني شهر ڪهڙا جي اعليٰ علمي درسگاهن جا استاد شريعت جا روشن ستارا شهر ڪهڙا جا هاشمي مخدوم صاحبان ۽ قادري طريقه ۾ علم و عرفان واري اهم درگاه پاڳارا پير صاحبان.

هن ڪتاب ۾ انهن ٻنهي سلسلن تي روشني وڌي وئي آهي. جناب پاڳارن صاحبن جو مخدوم صاحب جن سان روحاني تعلق جو سلسلو دائم قائم آهي. وڏي پير صاحب پاڳاري شمس العلماء شاه مردان شاه صاحب جن مخدوم صاحب جن جي مزار ۽ مسجد شريف جي عمارت اڏائي ۽ پڻ مخدوم صاحب سان روحاني محبت جو اظهار ڪندي فرمايائون ته، ”اڳ هي شهر هو ”پريالوءَ“ (’پريا‘ قبيلي جو شهر) هاڻي ان کي ”پريان لوءَ“ (پياري پرين جو شهر) جو نالو ٿا ڏيون“. پوءِ شهر تي اهوئي نالو پئجي ويو. هن وقت موجوده پير پاڳاره شاه مردان شاه ثاني مخدوم صاحب جي مزار واري عمارت جي نئين سر تعمير ڪرائي رهيا آهن، ساڳئي وقت ڪهڙن جي مخدومن صاحبن طرفان ڪتاب ”پرين پريان لوءَ“ جي اشاعت مخدوم محمد اسماعيل ڀلاري جي روحاني فيض جي جاري ساري هجڻ تي شاهد آهي.

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

سند يونيورسٽي

حيدرآباد سندھ

۲۵- شعبان ۱۴۱۹ھ

۱۲- ڊسمبر ۱۹۹۸ع

سلطان العارفين امام الاولياء سراج العلماء

حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريان لوئي^۱

(سن- ولادت نامعلوم (سن وصال ۱۱۷۴ھ بمطابق ۱۷۶۰ع)

اجمالي تعارف ۽ حالات

سندن نام نامي اسم گرامي ته محمد اسماعيل هو، پر لقب مقدس ”عبدالرسول“ هو. هي سڳورو سائين ذات جو جوڻيجو چيو وڃي ٿو ۽ اصل لاڙڪاڻي جي بهراڙيءَ جي ڳوٺ ٽڳڙ تعلقه لبدريا جو ويٺل هو. اتان نقل مڪاني ڪري اچي مرشد سڳوري قبله حضرت ”سيد حاجي جمال الله شاه“ ساڪن ”پرالو“ (عرف پريان لوئي) جي وسنديءَ ۾ رهيو.

۱- مخدوم محمد اسماعيل پريان لوئي رحمته الله عليه، مخدوم محمدي ۽ احمدي، فرزندانِ ارجمندان مخدوم عبدالرحمان شهيد في سبيل الله رحمهما الله تعاليٰ اجمعين جن جو همعصر دوست ۽ مائٽ هو. سندس نياڻي پاڪ- بيبي معصوم مخدوم احمدي ڪهڙائيءَ جي وليعهد فرزند ارجمند حضرت محمد عاقل رحمته الله عليه جي عقد ۾ ڏنل هئي. سنڌ جي تاريخ ۾ هڪ ٻي شخصيت انهيءَ ساڳئي نالي سان مشهور آهي. اها آهي مخدوم اسماعيل سومري اگهم ڪوٽيءَ جي ذات گرامي جيڪو سڳورو بزرگ حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريان لوئي کان تقريباً هڪ صدي کن اڳ ۾ ٿي گذريو آهي. مخدوم اسماعيل سومري اگهم ڪوٽي، حضرت احمد ڪتابيءَ جو استاد هو. احمد ڪتابي بزرگ عالم، (حاشيو جاري)

”پرالو“ کي بدلائي بعد ۾ حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمت الله عليه جي مريدن ۽ معتقدن ”پريان لوءِ“ يعني (پرينءَ جي رهڻ جي جاءِ) رکي ڇڏيو ۽ ان نالي سان اڄ سوڌو مشهور آهي. کين ڪوبه پٽائو اولاد ڪونه هو. صرف هڪ نياڻي هئي. جنهن جو نڪاح پنهنجي عزيز دوست ۽ ساٿي حضرت مخدوم احمد علي خدائي هاشمي کهڙائيءَ جن جي فرزند ارجمند (وليعهد) حضرت مخدوم محمد عاقل (ثالث) رحمهما الله تعاليٰ! سان ڪرايو هئائون. جنهن بيبي سڳوريءَ جي بطن اطهر منجهان حضرت مخدوم ضياءُ الدين محمد ولد حضرت مخدوم محمد عاقل ثالث رحمهما الله تعاليٰ عليه- تولد ٿيو. ۽ اهو سڳورو سائين (يعني حضرت مخدوم ضياءُ الدين محمد) پنهنجي والد بزرگوار حضرت مخدوم محمد عاقل ثالث رحمت الله عليه جن جي وفات بعد (کهڙن ۾) پنهنجي وڏن بزرگن جي سجاده شريعت تي ويٺو ۽ تقريباً ڇهه اٺ مهينا نهايت تزڪ و احتشام- عز و احترام ۽ پوري وقار سان مسند نشيني جا فرائض سرانجام ڏئي، ساڳئي ئي سال انتقال فرمائي ويو ۽ کائن بعد سندن برادر عزيز حضرت مخدوم عبدالحق (دوم) ولد حضرت مخدوم محمد عاقل ثالث مسند شريعت تي جلوه فرما ٿيو.

حضرت مخدوم محمد اسماعيل معظم رحمت الله عليه

فاضل شخصيت ٿي گذريو آهي. جنهن کان نٿي جي عظيم استاد ۽ بزرگ حضرت مخدوم عنايت الله علم حاصل ڪيو. مخدوم عنايت الله مخدوم محمد هاشم (نٿوي) جهڙي برگزيده عالم فاضل جو به استاد محترم هو.

جن صوري توڙي معنوي كمالات جا صاحب هئا. علم ۽ فضل جي اعتبار کان هڪ عظيم الشان بحريڪران ۽ عالي مقام شخصيت جا مالڪ هئا. معقولات توڙي منقولات جا مڙئي ڪتاب. تحصيل علم خاطر پنهنجي هٿ سان لکي راس ڪري پاڻ وٽ رکي ڇڏيا هئائون. تحرير جو ڪين ايڏو ته زبردست ملڪو ۽ ايڏو ته ڪمال ميسر هو جو هر روز عصر نماز تائين هڪ مڪمل ”جزء“ لکي وٺندا هئا. ڪڏهن ڪڏهن ته ائين پڻ ٿيندو هو، جو پاڻ ٽاڪ منجهند جو ”ڦيلو“ ڪندي محو خواب هوندا هئا. هوڏانهن سندن قلم مبارڪ خودبخود لکيت جاري رکندو هو. اها سندن ڪرامت عام طور تي ڏنل ۽ ٻڌل هئي. سندن لکيل قرآن مجيد. مصحف حميد جا ڪيئي نسخا موجود هئا ۽ علحيدہ علحيدہ سپارا پڻ لکي صندوقون ڀري ڇڏيندا هئا. يا وري عوام الناس ۾ ورهائي ڇڏيندا هئا. سندن تحريري ڪم بهرحال مدام جاري رهندو هو. جڏهن به نئين سر ڪلام الله جي تحرير شروع ڪندا هئا. ته اڳ ۾ تمام ”اسماءُ الله الحسني“ شنگرف سان سنه سنهڙا حاشيه بڻائي لکندا هئا. پيا به جيڪي شرعي يا درسي ڪتاب لکندا هئا ته اهي سڀ پڻ محشي هوندا هئا. سندن ڪيئي پنهنجا جوڙيل ”جمع جا خطبا“ آهن. جيڪي خود پاڻ پنهنجي مسجد سڳوريءَ ۾ پڙهيائون. ۽ اڄ سوڌو جمعي جي خطبن ۾ عام جام پڙهبا رهن ٿا. پاڻ سائين فارسي توڙي سنڌي زبان ۾ حمديہ ۽ نعتيہ شعرو شاعري ڪندا هئا. سندن ڇپيل ڪيئي نعتون (مولود) زبان زد خواص و عام آهن.

سندن ڪرامتون

سندن ڪرامتون بي حد و بي حساب آهن. جن مان ڪن ٿورين جو ذڪر هت ڪريون ٿا:

حضرت مخدوم محمد اسماعيل رح جن جي وساطت سان پير محمد بقا شاھ رح کي فيض ملڻ

پير محمد بقا اصل ويٺل سائدي تعلقه گمبٽ جو هو. گهڻي مدت کان پوءِ مٿن ماڻن جي بي صلحي جي ڪري ڳوٺ ڪنگري تعلقه روهڙي ۾ وڃي رهيو. سندس مرادمندي انوقت جي بزرگ ڪامل مخدوم محمد اسماعيل پريالوي سان گهڻي هوندي هئي. ۽ منجهس پورو پورو اعتماد ڄماي کيس دست بيعت ٿيڻ لاءِ عرض ڪيائين. جنهن کيس هي جواب ڏنو ته، ”جلد هڪ بزرگ ڪامل توهان کي دست بيعت ڪندو ۽ کائس ئي توهان کي فيض ڪامل حاصل ٿيندو.“ تنهن تي پير محمد بقا چيو ته، ”مون کي ان بزرگ جي ڪئن شناس ٿي سگهندي؟“ مخدوم صاحب فرمايو ته، ”اهو شخص جلد توهان وٽ اچي مهمان ٿيڻو آهي ۽ توهان مهمان نواز طور هن کي ماحضر ماني مڇي پيش ڪندؤ. هو پنهنجي ڪرامت سان ان پڪل مڇي کي جاري ڇڏيندو.“

آخر ڪجهه وقت گذرڻ کان پوءِ هڪ سيد بزرگ درگاه چناه وارن مان جنهن کي جيلاني صاحب ڪري سڏيندا هئا، پير محمد بقا وٽ اچي مهمان ٿيو ۽ پير صاحب سندن کائڻ لاءِ ماني مڇي تيار ڪري پيش ڪئي ته جيلاني صاحب بنا دير چوڻ لڳو ته، ”هي مڇي ته جيئري آهي، جنهن کي پير صاحب غور سان ڏٺو ته برابر مڇي جيئري هئي. پير صاحب

کي مخدوم صاحب وارو فرمودو ياد اچي ويو ۽ جيلاني صاحب کي عرض ڪري چيائين ته، ”مون کي مرید ڪريو.“ هن چيس ته، ”جنهن توهان کي منهنجو ڏس ڏنو آهي، اول ان سان ملاقات ڪرايو، تنهن کان پوءِ توهان کي مرید ڪندس.“ پير صاحب ڇا ڪيو جو هڪڙي چڱي دعوت جو انتظام ڪري مخدوم صاحب کي دعوت ڏئي پاڻ وٽ آندائين. اتي ٻنهي بزرگن جي پاڻ ۾ ملاقات ٿي. ان بعد جيلاني صاحب پير صاحب کي دست بيعت ڪيو ۽ چيائين ته، ”توهان کي ڪنهن به وقت مشڪل پيش اچي ته بنا دير مخدوم صاحب پريالوي جي خدمت ۾ حاضر ٿي کانئس مشڪل حل ڪرايو.“ ائين چئي جيلاني صاحب موڪلائي هليو ويو. ان کان پوءِ پير محمد بقا سال ۾ هڪ دفعو سندن خدمت ۾ حاضر ٿيندو هو ۽ مخدوم صاحب پريالوي جي خدمت ۾ به ايندو ويندو هئو. سندس اچڻ وقت مخدوم صاحب استقبالي اٿڻ کان سواءِ سندس گهڻي تعظيم تڪريم ڪندو هو.

سندس ٻن پٽن سيد عبدالرسول شاه ۽ سيد عبدالسليم شاه جي ولادت با سعادت کان پوءِ مخدوم صاحب استقبالي اٿڻ کان سواءِ به سندن تعظيم تڪريم ڪندو هو. جيئن ته ٻه ٽي دفعا سندس اچڻ وقت مخدوم صاحب سندن استقبال لاءِ اٿيا هئا. ان کان پوءِ وري استقبالي اٿڻ بند رکي سندس باقي تعظيم تڪريم تي اڪتفا ڪيائون. پير صاحب کين هڪ دفعي اشارتاً عرض ڪيو ته، ”اي حضرتا! اوهان فقير کي وڏين مهربانين جو مستحق ڪري وري عدم مهرباني ڇو ٿا ڪيو؟“ جواب ۾ چيائون ته، ”جنهن چيز جي

ڪري توهان جي استقبال لاءِ اٿيس ٿي اها چيز هن وقت پاڪن جي رحم ۾ جائگير ٿي آهي. (يعني اسباب ولادت پير سيد محمد راشد جو.) ان جواب ٻڌڻ ڪري پير صاحب خاموش رهيو. پير صاحب کي جملہ چار فرزند تولد ٿيا. ۱- سيد عبدالرسول شاھ، ۲- سيد عبدالسليم شاھ، ۳- سيد پير محمد راشد شاھ، ۴- سيد علي مرتضيٰ شاھ. پير صاحب محمد بقا هزارن جي تعداد ۾ مريدن کي ظاهري باطني فيض کان فيضياب ڪري سنہ ۱۱۷۰ھ ۾ وفات فرمائي. سندس مزار شريف گورستان شيخ طيب عليه الرحمہ جي ۾ زيارتگاه آهي.

حضرت پير صاحب محمد راشد جو حضرت مخدوم احمدِي خدائي ۽ حضرت مخدوم صاحب پريالوئي ڪان مستفيض ٿيڻ

پير صاحب محمد راشد وڏو فاضل اجل بزرگ اڪمل صاحب ڪرامات جو ٿي گذريو آهي. هزارن ماڻهن کي پنهنجي فيض ارشاد سان رهنمائي ڪري صاحب ڪماليٽ جو بنائين. سندس شجره شريف هيٺين ريت آهي: پير مخدوم راشد بن سيد محمد بقا سائدي وارو (جنهن جو ذڪر هن رسالي جي پهرئين حصي ۾ ٿي چڪو آهي) بن سيد محمد امام، بن سيد فتح محمد بن سيد شڪرالله بن سيد عثمان بن سيد ڪتن شاھ بن سيد سڪره شاھ بن سيد لولن شاھ بن سيد حسين شاھ بن سيد مير علي، بن سيد ناصر الدين، بن سيد عباس، بن سيد بهاؤالدين، بن سيد محمود، بن سيد حسين، بن سيد جهنگ شاھ بن سيد علي لڪيلوي وهوالذي

جاء من العرب في السند، بن سيد عباس بن سيد حسين، بن سيد راشد، بن سيد زيد، بن سيد جعفر، (ثاني) بن سيد حمزه، بن سيد عمران، بن سيد هارون، بن سيد عبدالله، بن سيد عبيدالله، بن حضرت سيد امام موسيٰ كاظم رضه بن سيد حضرت امام جعفر رضي الله عنه.

پير محمد راشد ۱۴-۱۵ سالن جي ڄمار ۾ حضرت مخدوم محمدي صاحب ڪهڙائي وٽ ديني تعليم حاصل ڪندو هو ۽ سمورو ڪاروبار ننگر جو سندس هٿ هيٺ رهندو هو. ان وقت مخدوم صاحب جون مينهون پير عيسيٰ جي ڳوٺ وٽ رهنديون هيون. (اهو ڳوٺ ڪهڙن کان ٻه ميل کن پري آهي) سندس خدمتگار شام جو روازنو ننگر فقراء لاءِ کير پهچائي ويندا هئا.

مگر هڪ دفعي کانئن کير پهچائڻ ۾ غفلت ڪري سستي ٿي هئي، جنهن ڪري پير صاحب موصوف تڪڙو تڪڙو اتي پهچي کير جو دلو پرائي مٿي تي کڻي سڌو حويلي جي دروازي وٽ اچي پهتو. در جي ويجهو عصمت و عفت پناه حضرت بي بي صاحبه والده ماجده مخدوم ميان احمدي صاحب جي بيٺل هئي. اها بي بي صاحبه عارفه ڪامله صاحبه فيض جي هئي ۽ هڪ ڪپڙي ۾ احرام ٻڌي گهڻي عجز نياز سان بيٺي پيرين هڪ ڪروڙ صلواة قدسي جو پڙهيو هئائين. ۽ پير صاحب کي پنهنجي شفقت ڪري پٽ سڏيو هئائين. پير صاحب جو آواز ٻڌي ڪري چيائين ته: ”اي پٽ! تون وڏي تڪليف ورتي آهي. شال خدا تعاليٰ توکي ڪمالت وارو فرمائي.“ ان کان پوءِ سندس مٿي تي هٿ گهمائي چيائين ته: ”تنهنجي مٿي جي وارن جيترا ماڻهو

تنهنجي فيض مان فيضياب ٿيندا. ” تنهن بعد پير صاحب جي دهن شريف ۾ لعاب دهن وجهي فرمائين ته: ”جنهن به فرد انسان کي پنهنجي زبان سان ڪلمه توحيد جو ارشاد ڪندين ته تير بهدف اثراتو ٿيندو.“

ان کان پوءِ پير صاحب ننگر جي ڪاروبار ۽ مهمان نوازي ۾ وڃي مشغول ٿيو. صبح جو وقت حضرت مخدوم احمدي صاحب پير صاحب کي تلقين ۽ ارشاد ڪري کيس اجازت ڏئي چيائين ته: ”اگر زياده ڪمالت جو طلبگار آهين، ته باقي تنهنجي امانت حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريالوئ جي سپرد ٿيل آهي. ان وٽان وڃي حاصل ڪريو.“

ان کانپوءِ پير صاحب روضي ڌڻي رح حضرت مخدوم صاحب کهڙائي کان موڪلائي مخدوم صاحب پريالوئ جي خدمت گرامي ۾ حاضر ٿي درگاه عاليه جي خدمتگداري ۽ مسجد شريف جو مرامتي ڪم مٿي ڀرڻ وغيره ۾ وڃي مصروف ٿيو. پير صاحب هڪ دفعي تفاري پريل مخدوم صاحب پريالوئي جي سامهون مٿي تي کنيون ٿي آيو. پاڻي جون ريڳاڙيون سندن منهن تي ٿي وهيون. مخدوم صاحب کيس اهڙي حالت ۾ ڏسي چيو ته، ”اي محمد راشد! هيڏانهن آءُ ۽ منهنجي خلوت خاني جي دري ۾ جو ڪجهه پيل ڏسڻ سو ڪٿي آءُ!“ پير صاحب جان وڃي ڏسي ته دري ۾ ست ڪارا مرچ پيل آهن. اهي ڪٿي آيو.

مخدوم صاحب کيس چيو ته، ”اهي ڪائي ڇڏ؟“ خدا جي فضل سان ستن پيڙهين تائين روز بروز ترقي ۾ هوندو.

جيڪڏهن ذڪر فڪر سان محبت رکندؤ ۽ سخاوت وغيره ديني امورن ۾ مائل هوندؤ ته اوهان جي خاندان کي ڪنهن به قسم جو نقص نه پهچندو. ان کانپوءِ پير صاحب زهد رياضت ۾ سرگرم ٿي فيض رساني ۽ خلق خدا جي رهبري ۾ مشغول رهيو. سندس فيض جي شهرت چئني طرفين عالم اشڪار ٿي وئي. هندستان، افغانستان، ڪوهستان ۽ بلوچستان وغيره ملڪن جا هزارين ماڻهو سندن خدمت گرامي ۾ اچي حاضر ٿي سندن فيض کان بهره ور ٿي ويندا هئا.

سند ملڪ ۾ سندن وڏا خلیفا به هئا: ۱- بزرگ صاحب سوئي شريف وارو ۽ ۲- حافظ صاحب پرچوندي شريف وارو. حافظ صاحب جا پڻ ڪيترائي خلیفا صاحب فيض برکت جا ٿي گذريا آهن. جهڙوڪ دين پور متصل خانپور، چانڊ، امروٽ ۽ خانڳڙهه وغيره. سوئي شريف جا خلیفا پڻ اهڙي ڪمالت جا صاحب ٿي گذريا آهن. پير محمد راشد کي چوڏهن فرزند تولد ٿيا هئا. ۱- سيد پير صبغت الله شاه سجاده نشين، ۲- سيد حسن شاه، ۳- سيد هدايت شاه، ۴- سيد ميان محمد ڪريم شاه، ۵- سيد ميان حامد شاه، ۶- سيد ميان محمد بقا شاه، (ان کي وڏل شاه به سڏيندا هئا)، ۷- سيد ميان اسماعيل شاه، ۸- سيد ميان شاه نواز شاه، ۹- سيد ميان مهدي شاه، ۱۰- سيد ميان احسن شاه، ۱۱- سيد ميان غلام محي الدين شاه، ۱۲- سيد ميان محمد صادق شاه، ۱۳- سيد ميان مبارڪ شاه ۽ ۱۴- سيد ميان ياسين شاه.

حضرت پير روضي ڌڻي، ۲۹ رجب جمعہ ڏينهن سنہ ۱۲۳۳ھ ۾ وفات فرمائي. ان کان پوءِ سندس فرزند پير سيد صبغت الله شاھ صاحب (جنهن کي تجر ڌڻي ڪري سڏيندا هئا) مسند نشين ٿيو. پنهنجي فيض ۽ رشد سان رهبري ڪيائين، کيس جملہ ست فرزند تولد ٿيا هئا: ۱- پير سيد علي گوهر شاھ سجاده نشين، ۲- پير غلام مصطفيٰ شاھ، ۳- پير سيد عبدالقادر شاھ، ۴- پير سيد علي محمد شاھ، ۵- پير سيد علي حيدر شاھ، ۶- پير سيد شاهمردان شاھ، ۷- پير سيد علي ذولفقار شاھ.

حضرت مخدوم محمد اسماعيل رح جن جي پاڪ نياڻي سان مخدوم محمد عاقل کهڙائي رح جن جو نڪاح ٿيڻ پير سائين تجر ڌڻي اڻونجاه ورهين جي ڄمار ۾ سنہ ۱۲۴۶ھ ۾ رحلت ڪئي.

مخدوم محمد عاقل صاحب کهڙائي مخدوم محمد اسماعيل پريالوءِ واري جي معصوم سان شادي ڪئي هئي. سندن قصو هن ريت آهي ته، مخدوم صاحب جي وفات کان پوءِ سندن معصوم عالم فاضلہ کاملہ موجود رهي. جنهن جي عقد نڪاح لاءِ مخدوم محمد عاقل صاحب ۽ ڌاريجا زميندار پريالوءِ وارا ۽ ڪي سادات صاحب اتان جا خواهش مند هيا. جنهن ڪري سندن درميان گهڻو تڪرار هلي رهيو هو، آخر مخدوم صاحب جي مزار شريف تي استخاره ڪرڻ کان بعد ڪيفيت هن ريت معلوم ٿي ته، اوله طرف کان هڪ مجذوبہ عورت (مستاني) ننگي ويٺل

آهي، گلن سان ڀريل ٿالهي کيس هٿ ۾ ڏيو، جنهن جي دستار تي وڃي رکي ته اها بازو معصوم جي سندن حوالي آهي.

آخر ڪار سڀني با اتفاق ٿي کيس گلن جي ٿالهي هٿ ۾ ڏني. جيئن ته مخدوم صاحب لڳو لڳ ٻه ڏينهن مجلس ۾ موجود ڪونه هو، تنهن ڪري اها مستاني ٻه ڏينهن متواتر ٿالهي گهمائي واپس هلي وئي. ٽئين ڏينهن ٿالهي گهمائيندي حضرت مخدوم صاحب محمد عاقل وٽ اچي سندن دستار مبارڪ تي رکيائين. مخدوم صاحب پنهنجي دلي ڪاميابي حاصل ٿيڻ ڪري گهڻي خوشنودي ڏيکاري هئي، جنهن کان پوءِ ستت ساڻس شادي ڪري عقد نڪاح ڪيو هئائين. اها بي بي صاحبه تمام باڪمال خدا رسیده ۽ عارفه ڪامله هئي. سندس ڪرامتون تمام گهڻيون آهن، جي هن مختصر رسالي ۾ درج نه ٿيون ڪيون وڃن. سندن تربت عام ماڻهن جي حاجت روائي لاءِ ڪهڙن ۾ قبہ شريف جي ڏکڻ طرف کان عام مشهور آهي.

بيبي صاحبه رح جي نسبت جي ڪري حضرت مخدوم محمد اسماعيل رح جن جي درگاهه ۾ ڪهڙن جي صاحبن جي درگاهه پاڻ ۾ ضم ٿي ويون. ۽ اهو ئي سبب آهي جو درگاهه عاليه ڪهڙا شريف جو سجاده نشين ساڳئي طرح حضرت قبله مخدوم محمد اسماعيل رح جن جي درگاهه شريف جو سجاده نشين پڻ هوندو آهي ۽ اهو سلسلو اڄ ڏينهن تائين (۱۴۱۹ھ) قائم آهي.

حضرت مخدوم صاحب جن جي دعا سان پريالوءَ ڳولهندڙ
کي مدينه منوره جو مشاهدو

روايت آهي ته هڪ عورت ڌوڌياڻي (ڌڌ وڪڻڻ واري)
بهرائڻ کان پريان لوءِ شهر ڏي ڌڌ وڪڻڻ لاءِ وئي ٿي ته
درميان ۾ رستو گم ڪري، بيهي رهي، اوچتو انهيءَ واه کان
حضرت مخدوم صاحب به آيو ٿي، ان عورت کائونس پڇيو
ته، ”اي شخص پريان لوءِ جو شهر ڪٿي آهي؟“ مخدوم
صاحب خيال ورتو ته پريان بمعني دوست ۽ لوءِ بمعني شهر
يعني دوست جو شهر ڇو نه ان عورت کي دوست جو شهر
ڏيکارجي، اهو خيال وٺي کيس چيائين ته اڪيون بند ڪري.
جان کڻي اڪيون کولي ته جهان ئي اور نظر آيو.

رڳو هئا عبا ۽ قبا۔ ڊگها جبا ۽ عقال و رومال. هي ته
مائي جي لاءِ بلڪل اڻ ڏنل ڏيه هو. نه ٻولي سمجهي نه
ڳالهائي. واٽري ٿي هيڏي هوڏي ڏسڻ ۽ نهارڻ لڳي ته نه
مخدوم محمد اسماعيل نه سندس ڏس پتو۔ اچي مائي ڦاٽي
سو لڪ لنگه جهلي ويئي روئڻ. دانهون ڪوڪون ڪرڻ ۽
روح راڙو مچائڻ. هوڏانهن اوڀرا ماڻهو سندس ماجرا پڇڻ کان
عاري، ڪنهن کي ڀلا ڪهڙي خبر ته مائيءَ سان ڪهڙي
ويڌن آهي. ڇا وڃايو اٿس جو ويٺي ٿي روئي. راه ويندڙ
کيس ڏسي هليا وڃن. تان ته ڪنهن ساعت حضرت
مخدوم محمد اسماعيل جن اچي مائي وٽ پهتا، ڇا ڏسن ته
بجاءِ خوش هجڻ جي روئي اڪيون کڻي سڄايون اٿس. ڇي
مائي! ڪمبخت! ڇو ٿي روئين؟ پرينءَ جي ڏيه پهچڻ
پڄاڻان به ڪو روئيندو آهي؟ اڙي چري هي ته خوشيءَ جو

موقعو آهي، تون ئي ته چيو هو ته پريان لوء پڄاء. حقيقي
 پريالوء ته هي آهي. جتي توکي رسايو اٿم. آخر پيو ڇا
 ڪئي؟ تنهن تي مائي ورائيو ته مون کي سنڌ (خيرپور) وارو
 پريان لوء ڪپي. جنهن کي هي ڳوناڻا پيالو به چوندا آهن.
 تنهن تي حضرت مخدوم صاحب مڪرم جن کيس چيو
 ته، اوء بي نصيب! چڱو هڪ دفعو ٻيهر اڪيون ٻوٽ! سو
 اڪيون ٻوٽي جان ڪٿي پتي ته پاڻ کي خيرپور سنڌ واري پريالوء
 جي بازار ۾ بيٺل ڏٺائين ته ايڏو قرب ۽ حضوري بحضور سيد
 دو عالم حبيب ڪبريا سرور ڪائنات عليه افضل الصلوات
 واکمل التحيات جن جي ذات اطهر سان کين حاصل هئا.

فيض واري لوئي رنگي ڏيڻ

ناري تعلقي جو هڪ شخص پريالوء جي هڪ کڻي
 (رنگريز) نالي حضرت مخدوم اسماعيل رحمہ الله عليه کان
 هڪ کڻي (لوئي) رڱائڻ (رنگرائڻ) لاءِ آيو. پر ڏوٻي
 اسماعيل جو نه ته دڪان ۽ نه ئي گهر وغيره. سندس ڏنل هو.
 ۽ نه ئي وري ان کي سڃاڻيندو هو. صرف پڇا ڪندو اچي
 پريان لوء پهتو هو.

سندس ڀاڳ پلا جو کڻي اسماعيل جو ڏس پيڇڻ
 خاطر. پهرين گهٽيءَ ۾ واقع مخدوم محمد اسماعيل
 سڳوري جن واري مسجد شريف وٽ پهچي، منجهس ويٺل
 خود حضرت مخدوم مڪرم کان ئي اچي اسماعيل نالي
 ڏوٻي (رنگريز) جو ڏس پتو پڇيائين. تنهن تي حضرت
 مخدوم محمد اسماعيل رحمته الله عليه جن ورائيو ته، ”بابا!
 هڪ اسماعيل مان آهيان. جي چوين ته تنهنجي لوئي به کڻي

رنگيان. ان سمجهيو ته جنهن اسماعيل جي ڳولها اٿم، شايد اهو اهو ئي آهي. سو جواب ڏنائين ته، ”ادا لوئي رڱائڻ لاءِ پنڌ ڪري اچي تو وٽ پهتو آهيان. سو وارو ڪر. رنگي ڏي.“

اٿين چئي مسجد ۾ داخل ٿي اچي مخدوم صاحب معظم جن جي آڏو ويٺو. حضرت مخدوم صاحب جن جي مٿس ايڏي ته توجه واري نظر ڪيميا اثر وڌي جو ان شخص جا سڀ لطيفا بند ٿيل بفضل الاهي جاري ٿي ويا ۽ سندس دل و جان، گناه و عصيان جي ڪٽ کان بالڪل صيقل ٿي صاف شفاف ٿي ويا. ۽ اهڙي طرح سندس جسم و جان جي لوئي حقيقي طور تي ڌوپي صاف ٿي ۽ الاهي رنگ ۾ رنگجي وئي. سندس چوڏنهن ئي طبق روشن ٿي ويا ۽ صدق دل سان حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمته الله عليه سڳوري جن جو طالب ۽ مريد ٿي ويو ۽ خبر پئجي ويس ته قسمت جي پاوريءَ سان حقيقي رنگريز وٽ پهچي چڪو آهيان. جو کيس ڪشفِ قلوب و قبور حاصل ٿي چڪو هو.

حضرت مخدوم صاحب معظم جي توجه خاص جي اثر کان ڪو وقت ته بي خبر، بي هوش پيو رهيو. وري جڏهن ڪجهه سامت ۾ آيو ته حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمته الله عليه جن جي پيرن تي ڪري پيو. ڇي قبله عالمقام! مون مسڪين جي مٿان ايڏو عظيم احسان جو منهنجي جسم جو وار- وار گناهَن جي چڪڻ ۾ چڪيل ۽ عصيان جي ڌڻ ۾ ڳٽل هو. جو هزار ورهين جي

زُهد و عبادت سان به ڌوڀجي نه سگهي ها، اوهان ان کي هڪ لهي اندر مڪمل طور تي ڌوئي پاڪ ڪري ڇڏيو!! اهڙي رنگريزي پيو ڪير ڪري سگهندو.

کيس جواب ڏنائون ته، ابا! ”اوهان اسان کي لوئي رنگي ڏيڻ لاءِ چيو، سو اسان اوهان کي لوئي رنگي ڏني. اسان ته اجهو ان طرح لوئي رنگيندا آهيون.“ تهان پوءِ وري ڌوڀي اسماعيل کان سندس لوئي (ڪٽي) به کيس رنگرائي ڏنائوس. ۽ کيس واپس پنهنجي ڳوٺ وڃڻ جي رخصت عطا فرمايائون.

پراڻي خدمت گار کي ’مُڊني گهوٽ‘ جي زيارت ڪرائڻ
حضرت مخدوم مڪرم جن جي حواليءَ تي هڪ
ننڍي نينگري گهر جو ڪم ڪار ڪندي هئي. جڏهن اها
نياڻي اٿارڻ جي لائق ٿي ته سندس مائٽن ان جي شادي
ڪري ڇڏي. حضرت مخدوم معظم جن هڪ ڏينهن ان
نياڻيءَ کي ڏسڻ ۽ کيس مبارڪ ۽ دعا ڏيڻ ڪرڻ خاطر
سندس گهر (ساهرين) لنگهي ويا. ان نينگريءَ پنهنجي مڙس
سميت اچي حضرت مخدوم اسماعيل رحمته الله عليه جن
جي زيارت ۽ دست بوسي ڪئي ۽ کين چوڻ لڳي ته قبله! هي
منهنجو مڙس ته اجهو مون سان ساڻ آهي. اوهان جو مڙس
ڪٿي آهي؟ اهو گفتو ٻڌي حضرت مخدوم محمد اسماعيل
رحمته الله عليه جن کي حال اچي ويو ۽ انهن پنهنجي تي بروقت
ئي اهڙي ته توجه واري نظر وڌائون جو اهي ٻئي رڱجي ريتا
ٿي ويا. الله وارا ٿي ويا ۽ کين حضور اڪرم هاديء اعظم
نور مجسم ﷺ جن جو هر دم حضور حاصل ٿي ويو. پوءِ

ان نياڻيءَ کي فرمايائون ته امان! منهنجو مڙس به ڀلي ڏسي
چڏ- اجهو هي آهي. (شهناشاهه ڪونين جن)

بيشمار پارس نيسر ۾

سندن مشهور ڪرامتن منجهان هڪ هيءَ به آهي ته،
وٽن مريد ٿيڻ لاءِ ٻي ولايت جو هڪ اجنبي شخص آيو، ان
وٽ پارس پٿر هو. (جنهن سان لوهه کي سڃي سون بڻائبو
آهي) ان شخص اهو پارس پٿر حضرت مخدوم مڪرم جن
جي خدمت ۾ پيش ڪندي عرض ڪيو ته، ”قبله عالي! هي
پارس پٿر مان اوهان جي خدمت ۾ پيش ڪريان ٿو. نوازش
فرمائي قبول ڪريو.

حضرت مخدوم جن اهو پٿر ان اجنبي شخص کان
وٺي پنهنجي هڪ خادم کي ڏيندي فرمايو ته، ”اي ابا! هي
اسان واري مسجد جي ڪوهه ۾ اڇلائي اچ. (اهو ڪوهه اڄ
سوڌو مسجد سڳوري جي احاطي ۾ موجود آهي. البته ڍڪيل
آهي. کليل نه آهي.) سو اهو پٿر ان مريد سڳوري حڪم
موجب وڃي مسجد سڳوري واري ڪوهه ۾ ڦٽو ڪيو. اهو
لقاءَ جو ان ولايتي اجنبي شخص ڏٺو سو بالڪل مايوس ۽
حيران پريشان ٿي دل ۾ چوڻ لڳو ته، ڪيڏي نه عظيم
ڪيميائي دولت جي ناقدري ڪئي وئي. مون ناحق اها هت
اچي بي فائدي وڃائي. جو اها نه ئي اسان جي ڪم آئي نه
ڪنهن ٻئي قدردان جو نصيب ٿي. بس فضول ضايع ٿي
وئي.

هوڏانهن حضرت مخدوم صاحب جن سندس دل جي
ڪيفيت- مڪاشفه ذريعي معلوم ڪري ورتي. ڪجهه وقت

بعد ان ولايتي اجنبي کي سڏي چيائون ته، اي ميان! کوه وٽ اچ. اسان گيترو ٿا ڏيون. تون نيسر جي منهن وٽ ڪنگرُ جهل ته پرڃي. اهڙي طرح جيئن ئي کوه کي گيترو ڏنائون ته هر لوتي پاڻيءَ سان گڏ پارس پٿرن سان پرڃي ٿي نيسر ۾ پئي. ۽ اهي سڀ وهي اچي ان همراھ جي جھليل ڪنگر ۾ پيا. جيڪي حضرت مخدوم جن جي هدايت موجب ان شخص وڃي مسجد سڳوريءَ جي ٽوڙيءَ تي ڍڳ ڪيا. پوءِ کيس فرمايائون ته، اي ميان! هي سڀئي پارس پٿر آهن. هاڻي هيئن ڪر ته انهن مان تون خود پاڻ وارو پٿر ڳولھ ته باقي پٿر وري کوه ۾ اڇلائي وجهجن. ڇو ته اسان کي انهن جي ڪابه ضرورت ڪانهي. تنهن تي اهو شخص ڏاڍو ڦڪو ٿيو ۽ حضرت مخدوم جن جي پيرن تي ڦهڪو ڪري ڪري پيو ۽ چوڻ لڳو ته، قلبه! شرمسار آهيان، معافي جو طلبگار آهيان، عنايت ۽ نوازش وارو پارس پٿر ڪييم. ٻئي ڪنهن پارس پٿر کي ڇا ڪندس؟ مون کي پنهنجي مقدس قدمن ۾ جاءِ ڏيو. اهو ئي منهنجو عرض آهي.

نادر شاهي سپاهين جو گاهه جي بند واري ڪرامت ڏسي مطيع ٿيڻ

هڪ ڀيو واقعو سندن ڪرامت جو مشهور آهي ته، جن ڏينهن ۾ شهنشاهه افغانستان و ايران و ترڪستان نادرشاهه بادشاهه افغانستان منجهان سنڌ تي ۱۱۴۸ھ ۾ ڪاهي آيو هو ۽ ميان نور محمد ڪلهوڙو پڇي وڃي عمر ڪوٽ لڪو هو. پر تڏهن به نادرشاهه کيس اتي به وڃي جھليو ۽ کانئس هنن لفظن ۾ پڇي وڃڻ جو سبب پڇيو ته، ”سگ ابلق! ڪرا

گريخت!!؟ (بهڙو ڪٿو چو پڳو)

{ياد رهي ته نور محمد ڪلهوڙي کي حضرت مخدوم
المخاديم مخدوم عبدالرحمان شهيد في سبيل الله جي عظيم
شهادت کان پوءِ سنڌ جي اهل الله بزرگ حضرت مخدوم
غلام محمد بگائي رحمته الله عليه (مورائي سنڌي) جيڪو
عاشق و مداح رسول اڪرم معظم و محتشم ﷺ هو. تنهن
جي پٽ (بددعا) سان ڪوڙهه (برص) نڪتو هو ۽ چٽيءَ جي
مرض ۾ بلڪل وڪوڙجي ويو هو ۽ افغانستان مان اهي
گهوڙا به سندس مٿان ان بزرگ ۽ برگزيده شخصيت جي بددعا
جي نتيجي ۾ ئي چڙهيا هئا. (جو بزرگ جي واتان هي الفاظ
نڪتا هئا ته، ايران ۽ افغانستان مان گهوڙا گهرايندڙ نورو!
ناوجها! ڪوڙهيا کيس ڪيائين!) سو نورو ڪلهوڙو برابر
ڪوڙهه وچان سمورو چٽڪيرو ٿي چڪو هو. ان ڪري ئي
نادرشاه بادشاه کيس چٽڪيري (بهڙي) ڪٽي سان پيٽ
ڏيندي، کائس اهو ذلت آميز سوال پڇيو هو ته، اي بهڙا ڪٿا
پڳين چو؟ ڇا اهو سمجهيو هيئي ته تون اسان کان لکي
سگهندين؟ تنهن تي نورو ڪلهوڙي نادر شاه بادشاه کي
جواب طور ورائيو هو ته، ”جئندا قبل! اوهان جي مهمانوازيءَ
جي مون کي سگهه ڪانه هئي. (طاقت مهمانداري نه داشت)
ته اهو آهي اولياءِ الله سان دشمني رکڻ جو نتيجو. انهن
تاريخي حقائقن منجهان وڏا سبق ملن ٿا جن کي هيٺئين
سان هندائڻ بيحد ضروري آهي}

سو انهن ڏينهن ۾ شاهي لشڪر سنڌ ۾ مختلف جاين
تي ننڍيون وڏيون چاوڻيون قائم ڪيون هيون. جن منجهان

هڪ اڌ خود پريان لوءُ شريف جي آسپاس پڻ هئي. انهن چانوڻين ۾ رهندڙ سپاهي پرياسي وارن ڳوٺن منجهان ڦرلٽ پڻ ڪندا هئا ۽ ويچارا سنڌي سڀاجهڙا. ويڳاڻا سندن پاڇوڪڙ ۽ ڪانڙ حاڪم سببان پيا لٽ مار جو شڪار ٿيندا هئا. مفتوح علائقي ۾ تاخت ۽ تاراج جو ته قديم زماني کان دستور هلندو آيو آهي.

بهرحال هڪ دفعي جو واقعو آهي ته جناب حضرت مخدوم صاحب مڪرم جن شهر پريان لوءُ جي بهراڙي مان اچي رهيا هئا ته واٽ تي کين ڪي افغان گهوڙي سوار (شاهي لشڪر جا سپاهي) مليا. جن گهوڙن جي چاري لاءِ ڪٿان ڪي گاه (ڪڙپ) جا بند ڦرمار ڪري هٿ ڪيا هئا. تن مان هڪڙي هڪل ڪري مخدوم صاحب جن کي چيو ته:

”اڙي او فقير! هي گاه جا ٻه ٽي بند ڪٿي اسان جي گهوڙن جي اڳيان اڳيان چانوڻيءَ تائين هل. انهن سپاهين حضرت مخدوم صاحب جن کي سنڌي ڳوٺاڻو سمجهي کائڻس اها خدمت وٺڻ چاهي. ائين چئي انهن مان هڪ اها گاه جي پري ڪٿي حضرت مخدوم معظم جن جي مٿي تي رکي ۽ هلڻ لڳا ته خدا جي قدرت ۽ حضرت مخدوم المڪرم جن جي ڪرامت سان ٿيو ائين جو اهو گاه جو ٻڌل بند (پري) حضرت مخدوم صاحب جن جي مٿي جي مٿان بلڪل هوا ۾ اڏامندو ٿي هليو. ۽ حضرت مخدوم مڪرم جن ان جي هيٺان هيٺان بالڪل آرام ۽ اطمينان سان هلندا ٿي هليا. گهوڙي سوار سپاهي اهو ڪرامتي

ڪرشمو ڏسي دنگ ٿي رهجي ويا ۽ گهوڙن تان ٽپ ڌڻي لهي
اچي حضرت مخدوم صاحب جن جي قدمن تي ڪريا ۽
بيحد لڄاڻت ۽ الحاح واريءَ سان ڪيل زيادتي جي معافي
گهريائون ۽ حضرت جن جا سڄيءَ دل سان مطيع ۽ مريد
ٿيا.

نادر شاهي حملي ۾ اغوا ٿيل ناريءَ کي واپس موٽائڻ
وارو عجيب واقعو

انهيءَ ساڳئي نادر شاهي حملي جي هنگامي وارن ڏينهن
جو واقعو آهي ته، لشڪر جي افغانستان واپس موٽ ڪاڻڻ
وقت هڪ ڳوٺاڻي سهڻي چوڪري ڪنهن افغان سپاهيءَ
کي هٿ لڳي وئي. سو ان نياڻي نمائڻءَ کي وٺي وڃي
افغانستان کان نڪتو. ان نياڻيءَ جو ڌڻي روئيندو رڙندو،
پٽيندو. سڀني ڪٽيندو حضرت مخدوم مڪرم جن وٽ
فريادي ٿي آيو ته وات الله جي ڪا منهنجي واهر ڪريو. تنهن
مسڪين غريب جو دکڏاڻڪ حال ڏسي حضرت مخدوم
المعظم جن کي مٿس ڏاڍي ڪهل آئي. سو ڪا مهل نه
گذري ته پاڻ سڳورن کڻي پنهنجي ٻانهن مٿي هوا ۾
ڊگهيري. وري جو کڻي ٻانهن هيٺ ڪيائون ته سندن
ڪچهريءَ ۾ ويٺل ماڻهو ڇا ٿا ڏسن ته سندن هٿ هڪ
جوان خوبصورت چوڪريءَ جي ٻانهن ۾ آهي ۽ اها
چوڪري هڪ گاهه جي مٿ ۾ پنهنجي هٿ ۾ جهليون سندن
سامهون بيٺي آهي ته ويٺل منجهان اهو ئي فريادي شخص
”امڙ... امڙ، ڌيءُ، ڌيءُ“ ڪندو وڃي چوڪري کي چئبو.
۽ وري چوڪري به پنهنجي پيءُ کي سڃاڻي ”ابو... ابو“

ڪندي وڃي کيس چئڻي. ٻئي هڪٻئي کي ڏسي خوشيءَ جا ڳوڙها ڳاڙڻ لڳا.

چوڪريءَ پڇا ٿي ويٺلن کي ٻڌايو ته، مون کي افغان ڪابل ڏانهن کڻي ويا هئا. ۽ اتي مان هڪ گهر ۾ گوليو (ٻانهپ) ڪري رهي هئس. اڄ به شهر کان ٻاهر هڪ ٻنيءَ ۾ ٻين عورتن سان گڏ گاه لٽي رهي هيس ته اوچتو پنهنجي ٻانهن ۾ ڪنهن جو هٿ پيل محسوس ڪيم، جيتوڻيڪ مون کي ڪوبه ماڻهو ڏسڻ ۾ ڪين آيو. بس هڪ جهڻڪو ڪاڌم ۽ ان گاه ٻوڙي سميت اجهو اوهان جي سامهون موجود آهيان.

حضرت مخدوم صاحب محترم ان نياڻيءَ جي پيءُ کي فرمايو ته، ”ابا وٽ پنهنجي امانت ۽ وڃي پنهنجي گهر سڪيا ٿيو.“ ان طرح اهو شخص رب تعاليٰ جي رحمت ۽ حضرت مخدوم معظم جي ڪرامت سان من جي مراد ماڻي خوش و خرم پنهنجي ڳوٺ راهي ٿيو.

ٻانڀڻ جو سندن نظر ڪيميا اثر سان عالم، حافظ بڻجي پيش اماميءَ جو اعزاز ماڻڻ

(هن خاندان جي مشهور شخصيت حضرت مولانا مخدوم امير احمد صاحب سابق پرنسپال سنڌ اورينٽل ڊگري ڪاليج هيرآباد (حيدرآباد) جو پنهنجي دؤر جي جيد علماء فضلاء ۾ شمار ڪيو ويندو آهي). سندن هزارين شاگرد اڄ به سندس علمي ڪمال جي ساک ڀرڻ لاءِ سنڌ جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود آهن. ساڳئي طرح ڪيئي برک عالم فاضل جن جون ساڻس محفلون رهيون، سي پڻ سندن تبهر

علميءَ جا ڦاٽل ۽ معترف رهيا. انهن منجهان ڪيئي اڄ به موجود آهن.

هڪ ڏينهن جو ذڪر آهي ته خيرپور ضلعي جي فيض گنج تعلقي جو مشهور معروف زميندار، رئيس الاهي بخش خان ٻاڻيڻ، ساڻن ملاقات خاطر سندن آفيس ۾ ڪهي آيو. هي واقعو ۱۹۶۴ع جو آهي، ان وقت سندن وڏو نينگر مخدوم غلام محمد پڻ پنهنجي والد صاحب جن وٽ ڪنهن آفيس جي ضروري ڪم سرانجام ڏيڻ لاءِ موجود هو. ٻاڻيڻ صاحب مرحوم ڳالهين ڪندي ڪانئن پنهنجي ذات ”ٻاڻيڻ“ جي حقيقت متعلق ڪلندي ڪلندي سوال ڪيو ته، ”قبله! ان جي حقيقت ڇا آهي، جو اسان جا وڏا پڪا مسلمان هوندي به ٻاڻيڻ سڏائيندا ويا ۽ اڄ سوڌو اسان ان نالي سان پيا سڃاڻيون. تنهن تي مخدوم صاحب امير احمد جن کيس وراڻي ڏني ته، رئيس!! اها ته هڪ تاريخي حقيقت آهي. ٻڌايانءِ ته سهي پر جي مڃين! رئيس الاهي بخش چوڻ لڳو ته، ٻئي ڪنهن کان ٻڌي نه به ڪئي مڃجي، پر ڪنهن کي مجال آهي جو اوهان جي ڳالهه کي رد ڪري سگهي. ضرور ٻڌايو. ته منهنجي به دل جي چونڌا ڪوٺرا لهي، سو کيس مخدوم صاحب جن ٻڌايو ته:

اوهان جو والد صاحب- رئيس جلال خان ٻاڻيڻ ٽيون يا چوٿون جلال آهي. سڀ کان پهريائين جلال ٻاڻيڻ (اوهان جي وڏي ڏاڏي) جي اوهان کي وصيت ڪيل آهي ته، ”ٻاڻيڻ“ ذات نه مٽائجو ته جيئن اهو عظيم الشان واقعو تاريخ ۾ يادگار رهي ته اسان ڪهڙي عظيم شخصيت جا

رَتل آهيون تہ جيئن ان گهراڻي جا احسانمند ٿي رهون. (اهو واقعو (اڪين ڏٺو) دراصل حضرت پير ميان محمد راشد لڪملي المعروف بہ ”روضي ڌڻي رحمۃ“^۱ جن جو سندن ملفوظات ۾ بيان ڪيل (درج ٿيل) آهي. اصل واقعو اجهو هن طرح آهي:

هڪ دفعي حضرت مخدوم صاحب جن حضرت مخدوم احمدي خدائي رحمۃ الله عليه جن وٽ ڪهڙن جي ڳوٺ ۾ آيل هئا. حضرت مخدوم احمدي جن رات جو ڪافي دير تائين ڪچهري بعد حضرت مخدوم محمد اسماعيل جن جي خدمت ۾ ٻنهي صاحبزادن هر هڪ مخدوم زاده جناب محمد عاقل ۽ صاحبزادو حضرت پير ميان محمد راشد لڪياري جن (جيڪي اڃا طالب علمي واري دؤر منجهان گذري رهيا هئا ۽ حضرت مخدوم احمديءَ جي مدرسي ۾ طلب علم ۾ مصروف هئا) کي سمهاري پاڻ حويليءَ اندر وڃي آرامي ٿيا. معلوم هئڻ گهرجي تہ حضرت مخدوم محمد عاقل (ٽالٽ) ولد مخدوم ميان احمدي اڳتي هلي حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمہ الله عليه جو نياڻو ٿيو ۽ صاحبزادي پير محمد راشد لڪياري جي بہ حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمہ الله عليه جي ننڍڙپ کان ئي سندن والد ماجد سيد محمد بقا رحمہ الله عليه جي وساطت سان بيعت ۽ روحاني وابستگي هئي. انهيءَ تعلق خاطر سبب

۱۔ ملفوظات سڳوريءَ ۾ ڪهڙي جلد ۾ آهي. سا صراحت ڪيل ڪانہ آهي. ملفوظات جا ڄاڻو ٿي ان واقعي جي تصديق ڪري سگهن ٿا.

ٻنهي صاحبزادن کي مهمان محترم مڪرم جي خدمت
ڪندي روحاني خوشي ٿي محسوس ڪئي. اها سندن اعليٰ
درجي جي تربيت جي تقاضا پڻ هئي.

هوڏانهن حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمہ اللہ
عليہ جن بعد فراغت نماز تهجد وغيره - رفع حاجت خاطر -
جهنگ ڏانهن روانا ٿيا، ٻئي صاحبزادا سڳورا پڻ ساڻن گڏ
هئا. واٽ تي هڪ جاءِ تي هڪ مثل ڪتو (ڍونڍ) پيل هو.
جنهن کي ٺوڪر جو اشارو ڪندي - صاحبزادي مخدوم
محمد عاقل^۱ (جيڪو سلوڪ جون ٽڪريون منزلون طئي
ڪري رهيو هو، پر اڃا زير تربيت هو ۽ اڃا کيس ڪمال
حاصل ڪين هو) مثل ڪتي کي خطاب ڪندي حڪم
ڪيو: ”قم باذن الله“ (اٿ ڙي ڪٿا!) اتي وري ڪٿي سٽو
آهين، وڃي ڪا ٻي ڪنڊ وساءِ، ته اهو مثل ڪتو الله پاڪ
جي حڪم سان ۽ ميان مخدوم محمد عاقل جي ڪرامت
سان جيئرو ٿي ڀڄ لٽڪائيندو هليو ويو. اها ڳالهه حضرت
مخدوم معظم جن پڻ اکين ڏٺي مگر ڪنهن خاص

۱ - هن واقعي جي رونما ٿيڻ وقت عين ممڪن آهي، حضرت مخدوم
محمد عاقل ثالث جي عمر عزيز اڃا ۱۲-۱۳ سال هجي. ۽ حضرت پير
صاحب جن اڃا دسالگيءَ يعني ڇهن ستن سالن جا هجن جو اهو
واقعو صرف اڪئين ڏسي ملفوظات ۾ درج ڪرايو اٿن. (يا سندن والد
صاحب سڳوري جن سان ڪهڙن ۾ ان رات موجود هجن) ممڪن
آهي ته حضرت مخدوم محمد اسماعيل جن جي اها ڪرامت سنه
۱۱۷۴ھ ۾ ظاهر ٿي هجي ۽ انهيءَ ئي سال وصال ڪيو هجي،
والله اعلم.

ردعمل جو اظهار ڪين ڪيائون. ۽ وقتي طور تي ڳاله آئي
وئي ٿي وئي.

بهرحال ٿئي سڳورا ساڻي رفع حاجت بعد اچي واه
(جيڪو اڄ تائين جاري آهي) جي ڪنڌيءَ تي صبح جي
نماز لاءِ وضو ڪرڻ ويٺا ته ايتري ۾ ڪهڙن جي تڪاڻي جو
ٻائو (ٻانڀڻ) به صبح جو سنان ڪرڻ لاءِ (واه جي) لهواري
پاسي کان- واه ۾ لٿو. جيئن ئي اهو ٻانڀڻ سنان ڪري،
پاڪ صاف ٿي ٻاهر نڪتو ۽ ڪپڙا (واٽڪا- ڌوتي- جيئو
وغيره) پاتائين تيئن ئي حضرت مخدوم محمد اسماعيل
رحمته الله عليه جن کيس پاڻ وٽ سڏي ان ڏانهن اهڙي ته
توجه سان نظر ڪئي جو سندس ڪايا ئي پلٽجي وئي ۽ کيس
پيار ۽ پاپوه سان فرمايائون ته: ”اچو ميان حافظ جلال الدين
سڳورا! صبح جي نماز جو وقت ٿي چڪو آهي، هلو ته هلي
نماز ادا ڪريون.“ اهڙي طرح سندن ڪرامت سان ان
تڪاڻي جي ٻانڀڻ جا نصيب ڪلي ويا. جو هڪ ئي نظر
ڪيميا اثر سببان نه صرف دين اسلام ۾ داخل ٿي ويو پر
مولوي سڳورو ۽ حافظ قرآن پڻ ٿي ويو. ان طرح حضرت
مخدوم محمد اسماعيل رحمته الله عليه ان ڌوتي پوش ٻانڀڻ
کي وڃي مسجد سڳوريءَ جي پيش امام واري مصلي تي
کانئس صبح جو فرض نماز جي پيش امامي ڪرائي.^۱ ان کان
ٿورو اڳ حضرت مخدوم ميان احمدي جن پڻ مسجد

۱- عين ممڪن آهي ته کيس پيش اماميءَ کان اڳ ڌوتيءَ جي بجاءِ
ڪا گوڏ وغيره ۽ ڪو اهڙو ٻيو لباس مسجد ۾ پهرايو ويو هجي،
جيڪو شريعت مطابق هجي.

سڳوريءَ ۾ پهچي چڪا هئا. سي به مام پروڙي خوشيءَ سان خاموش رهيا. آخر ۾ حضرت مخدوم معظم مخدوم محمد اسماعيل رحمہ اللہ عليه جن ان ٻانڀڻ جي حق ۾ - حق سبحانه و تعاليٰ کان دعا گهري ته ”اي مولا كريم!! هن تنهنجي پتڪيل ٻانهي کي تنهنجي ئي بخшил قوت سان تنهنجي درٻار ۾ آندو اٿم - اي رب! رحيم كريم سندس رزق ڪشادو فرمائ. جيئن هميشه تنهنجو شاڪر (شڪرگذار) ٻانهو ٿي رهي.“

ان سڀ کان پهريائين ”جلال ٻانڀڻ“ پنهنجي پوئڙن کي وصيت ڪئي ته، خبردار! ڪا ٻي ذات سواءِ ”ٻانڀڻ“ جي نه سڏائجو ته جيئن يادگار رهي ته اسا حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريالوءِ واري جي دعا جا رتل آهيون ۽ صاحبزادي محمد عاقل ثالث کي حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمته اللہ عليه جن فرمايو ته، ”ابا! مثل جسم جيارڻ ڪا وڏي ڳالهه ڪانه آهي. پٽ!! مثل دل جيار ته ميجانءَ“ تنهن تي صاحبزادي مخدوم محمد عاقل جواب ڏنو ته، ”چاچا سائين! اها ڪماليٽ اوهان کي حاصل آهي، اوهان جي مهر نوازش اسان تي به ٿي ته پري نه آهي ته ائين به ڪڏهن ڪري سگهون ۽ مولا ڪريم جا شڪرانا بجا آڻيندا رهون. (هيءَ روايت مخدوم غلام احمد صاحب ”تذڪره مخادير کهڙا“ جي سنڌي ترجمي ۾ آندي آهي)

نماز جي وقت حضرت مخدوم صاحب لاءِ بيت الله شريف آڻي بيهارڻ

حضرت مخدوم محمد اسماعيل معظم جن جڏهن به

پيش امامي فرمائيندي باجماعت نماز ادا ڪندا هئا ته نماز ۾
 تمام گهڻي تڪرر فرمائيندا هئا. اهو حال ڏسي هڪ دفعي
 ڪڇي (بلوچستان) جي هڪ عالم سڳوري سندن آڏو-
 مؤذبانہ اعتراض ڪيو ته، ”قبلہ! نماز باجماعت جي ادائگيءَ ۾
 ايتري تڪرر ڪرڻ جو ڇا سبب آهي؟“ تنهن تي حضرت
 جن ورائيو ته، ”اصل سبب اهو آهي ته، حق سبحانہ و تعاليٰ
 عز و جل جي ڪرم نوازيءَ سان ملائڪ ڪعبہ منوره کي
 کڻي اچي اسان جي اڳيان بيهاريندا آهن. (جڏهن اسان نماز
 باجماعت ۾ مشغول هوندا آهيون) سو- سوچيندا آهيون ته
 تمام دنيا جا باقيمانده مومن مسلمان ته جڏهن ڪعبہ طرف
 رخ ڪري نماز ادا ڪندا هوندا، نه ڪي حقيقي طرف ڪعبه
 الله طرف ڇو، جو اهو ته صرف اسان جي ئي اڳيان موجود
 هوندو آهي. ان ڪري نماز جي ادائگيءَ ۾ تڪرر ڪندا
 آهيون ته، جيئن ملائڪ مقربين ڪعبه الله کي واپس کڻي
 وڃي پنهنجي اصل مقام تي نصب ڪن ته جيئن باقي
 مسلمانن جي نماز ۾ ذري مآثر بہ مزيد رخنو نہ پوي.“

شهانشاه ڪونين جي بارگاه مان مولانا قاضي عبدالمطلب
 کي شفق متعلق حقيقت معلوم ڪرائڻ

سندن عظيم ڪرامتن منجهان هڪ اها به آهي ته
 ڪُنْهَنگَ (تعلقي ميهڙ، ضلعو دادو) وارا قاضي صاحب ميان
 عبدالمطلب رحمته الله عليه جن هڪ دفعي حضرت مخدوم
 محمد اسماعيل رحمته الله عليه جن جي زيارت لاءِ آيل هئا.
 سو ڳالهه ٻوله ڪندي حضرت مخدوم مڪرم جن کان
 سوال ڪري وينا ته، ”قبلہ! شفق ڳاڙهو يا سفيد؟“ (ڇو جو

اهو مسئلو اڃا تحقيق طلب هلندو ٿي آيو) مخدوم صاحب مڪرم رحمۃ الله عليه جن محترم قاضي صاحب کي فرمايو ته، ”اهو مسئلو نه چيڙيو. بلڪ رات جو اوهان کي ٻڌائينداسون.“

جڏهن رات جو هو مؤ تري ته قاضي صاحب جن حضرت مخدوم معظم جن کان مسئلي جي تحقيق متعلق وري سوال ڪيو ته، سوال ڪرڻ سان ئي حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمۃ الله عليه جن قاضي صاحب سڳوري جن کي وٺي وڃي حضور پرنور رسول اڪرم هادي اعظم ﷺ جن جي ڪچهريءَ ۾۔ بالمشافه حاضر خدمت ڪيو. پوءِ کيس فرمايائون ته، ميان قاضي صاحب! هاڻي اصل ڌڙ ڌڻي کان جو ڪجهه پڇڻو هجي، سو ويهي پڇيو. تنهن تي حضور اڪرم هادي اعظم نور مجسم ﷺ جن قاضي صاحب کي خود پنهنجي مبارڪ زبان گوهر افشان سان ان مسئلي جو جواب ڏيندي فرمايو ته، ”الشفق هي الحمة“ (شفق ته ڳاڙهي ئي آهي).

دهليءَ جي هڪ شخص جو اچي حضرت مخدوم سائين کان مستفيض ٿيڻ

هڪ دفعي جي ڳالهه آهي ته، هڪ شخص دهليءَ کان ٿي هليو هو. ته ڪٿي ڪو اهڙو بافيض مرشد ملي جنهن جي فيض سان قلبي ڪٽ ڌوپجي وڃي. اهو خيال دل ۾ رکي ڪشالا ڪڍي اچي گهوٽڪيءَ واري پير حضرت موسيٰ شاه بادشاه جيلاني رحمۃ الله عليه جي خانقاه تي پهتو ته جيئن اتان ظاهري توڙي باطني فيض ملي. سندس حالت

اها هئي جو وٽس ظاهري افلاس ۽ مسڪيني به چوٽ تي هئي
 ته قلب جي ڪارڻ ۾ به اصل ڪارو ٿي پيو هو. تنهن تي
 حضرت قبله پير موسيٰ شاه جيلاني رحمۃ الله عليه جن کيس
 فرمايو ته، ”بابا! اڃا توکي استعدادِ طبع ڪانه آهي، جو فيض
 الاهي برداشت ڪري سگهين. ڪوشش ڪر پاڻ ۾ ظرف
 پيدا ڪر، جيڪو رياضت سان حاصل ٿيندو. جڏهن
 محنت، عبادت ۽ رياضت سان پاڻ ۾ ظرف پيدا ڪرڻ ۾
 ڪامياب ٿي وئين ته پوءِ فيض به حاصل ٿي ويندو.
 جيستائين ٿانءُ نه هوندو، تيستائين حاصلات ڪيئن ٿيندي.
 اڳ ۾ ٿانءُ آڻ ته پوءِ ان ۾ فيض ڀريون. ڏٺو ڪين اٿئي ته
 هاري ڪيئن نه سڀ کان اڳ زمين کيڙي ٺاهي، سٺين سڌي
 هڪ ڪري ڪندو آهي. پوءِ ان ۾ بچ پوکيندو آهي ۽ وري
 پوءِ ان جي پوري پوري حفاظت ۾ رکوالي پڻ ڪندو آهي.
 تڏهن وڃي ان مان لاڀ لهندو آهي ۽ نفع ملندو اٿس. ته
 بلڪل اهڙي طرح هڪ سالڪ کي به قلب ۽ دل جي صحن
 کي فاسد خيالن جي خس و خاشاڪ ۽ آلودگيءَ کان اول
 اول پاڪ صاف ڪرڻو آهي. تڏهن وڃي اها دل مرشد جي
 طرفان فيض الاهي جي تخم ريزي لاءِ لائق ٿيندي. باقي نه ته
 مرشد جي فيض رسانيءَ جو مٿس ڪوبه اثر ڪين ٿيندو.

اها ڳالهه ٻڌي، اهو همراھ مابوسيءَ جو شڪار ٿي،
 اتان هلي اچي اعليٰ حضرت مخدوم محمد اسماعيل مڪرم
 و معظم رحمۃ الله عليه جي نگرِيءَ پريان لوءِ شريف ۾ وارد
 ٿيو ۽ اچي حضرت مخدوم سڳوري سان عاجزيءَ ۽ اه زاريءَ
 سان، پنهنجو ڊکڻو اوريائين ۽ سمورو احوال بالتفصيل

ٻڌايائين. حضرت مخدوم صاحب قبله محترم مڪرم ڪي
 مٿانئس ڏاڍو رحم آيو ۽ مٿس جيئن ئي توجه وجهي وڌائون ته
 سندس نظر ڪيميا اثر جي نتيجي طور سندس قلب تان
 سمورو ڪٽ صيقل ٿي، ڌوڃي ويو ۽ سندس قلبي ڪاراڻ
 ذڪر الاهي جلاليءَ جي صيقل سان هڪ لحظه اندر ختم
 ٿي وئي ۽ سندس قلبي مظروف فيض الاهي جي پالوٽ سان
 ايتري قدر ته پُر ٿي ويو جو انهيءَ ساڳئي شخص جيڪو خود
 پاڻ ڪڏهن محتاج هو، تنهن هزارين گهرجائو انسانن کي
 فيض الاهيءَ جي پلٽ پلٽان سان سيراب (پُر) ڪرڻ شروع
 ڪري ڏنو. تان ته اهو بذات خود هڪ وڏي پايه جو ۽ هڪ
 وڏي جماعت جو مرشد بڻجي ويو. ان طرح مٿس فتوحات
 ظاهريءَ جا دروازا کلي ويا ۽ قبيلن جا قبيلو سندس مريد ٿيڻ
 لڳا ۽ سوين هزارين هندو به سندس معتقد ۽ مسلمان ٿي وڏي
 منزل تي وڃي رسيا.

اهڙي طرح اهو غريب الوطن شخص فيض ظاهري توڙي
 باطنيءَ سان مالا مال ٿي هڪ وڏي جماعت ساڻ ڪري
 حضرت مخدوم الزمان محترم مڪرم جن وٽان رخصتياب
 ٿي (موڪلائي) پنهنجي وطن واپس وريو. حضرت مخدوم
 محمد اسماعيل رحمته الله عليه جن کيس رخصت ڏيندي
 فرمايو ته، وات تي گهوٽڪيءَ (صاحبن جي لوءِ) وٽان گذر
 ٿيندو، حضرت قبله پير موسيٰ شاه صاحب جيلاني سڳوري
 جي ضرور زيارت ڪجانءِ. ۽ کيس منهنجا سلام عرض
 رڪي منهنجو پيغام ڏجانءِ، ته قبله! ڪڏهن ڪنهن ڪريم
 اڪرم باجهاري شخص وٽ ڪو واتهڙو مهمان ايندو آهي ۽

اچي کائنس طعام ٿليندو آهي ته، اهو ڪريم النفس ميزبان ان مهمان مسافر جي ضرور مهماني جهليندو آهي ۽ طعام ڪارائو وقت تائو ٿيا به پنهنجا ئي استعمال ڪندو آهي، نه ڪه مهمان کي چونڊو آهي ته، وڃ وڃي تائو ٿيا ڪٿي اچ ته، طعام پري ڪارايانءِ. بلڪ اهو ڪريم النفس ميزبان جڏهن ڏسندو آهي ته، سندس مهمان بکي هجڻ سان گڏ پئسي ڏوڪڙ جو گهرجائو پڻ آهي ته، سندس خدمت ۾ امداد يا انعام طور- زادراه يا پيو خرچ ڪاٻار پڻ رکندو آهي.

اهڙي طرح اهو شخص وڏي طمطراق سان سوين گهوڙن پهڙن سان، پنهنجي مريدن خادمن جي هڪ وڏي جماعت ساڻ ڪري وڃي صاحبن جي لوءِ (گهوٽڪي) ۾ حضرت پير موسيٰ شاه گيلاني رحمته الله عليه جن جي خدمت اقدس ۾ پهتو. ۽ حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحمته الله عليه جا سلام عرض رکي سندس خصوصي پيغام پڻ- پير صاحب جن جي خدمت اقدس ۾ پيش ڪيائين. تنهن تي حضرت پير موسيٰ شاه جن فرمايو ته، هائو!! اهو ڪارنامو اسان جي ان پيءُ جو آهي ۽ کيس ئي سونهين ٿو جو انهيءَ يار کي ايتري سگهه ۽ اختيار رب پاڪ وٽان مليل آهي. ته پاڻ خزانءِ غيبيءَ جا دروازا جڏهن به ۽ جنهن لاءِ به کولڻ گهري ته کولي سگهي ٿو.

روھڙيءَ جي بتخاني کي ڪرامت سان پاش پاش ڪرڻ سندن مزيد مشهور ڪرامتن منجهان هڪ هيءَ به آهي ته پاڻ سڳورا هڪ دفعي حضور ﷺ جن جي وار مبارڪ جي زيارت خاطر روھڙيءَ شريف ڏانهن روانا ٿيا. اتي (روھڙيءَ

۾) ڪافرن منڪرن جي هڪ بتخاني تي وڃي کين
 امر بالمعروف ۽ نهی عن المنکر مطابق روڪ ٽوڪ ڪيائون،
 جنهن تي اتي چڱو خاصو تڪرار ۽ ملالو مڃي ويو. پاڻ
 سڳورن اڪيلي سر ان بتخاني کي پنهنجي ڪرامتي قوت
 سان پاش پاش ڪري ڇڏيو. اهو وقت تاڪ منجهند جو هو.
 ته اوچتو ئي اوچتو پاڻ سڳورن روهرڙيءَ ۾ ويٺي ويٺي وٺي
 سنڌ ڪرڻ شروع ڪري ڏنائون: ”او ميان احمدي، يا مخدوم
 احمدي! حضرت ميان احمدي کهڙائي (جنهن کي سنڌي
 رهيا هئا) ته اتان سؤ ميل پري شهر کهڙن ۾ ننڊ ۾ ستل هئا.
 (وقت ئي ننڊاڪڙو هو) پر ڪجهه وقت بعد حضرت مخدوم
 احمدي خدائي جن پڻ جاءِ واردات تي پهچي ويا ۽ اچي
 سندن اڳيان حاضر ٿيا. کانئن پڇيائون: ”ته ڪٿي هئو.
 (ايترو وقت) جو مونکي ايترا سنڌ واکا ڪرايا اٿو ۽ انتظار
 ڪرايو اٿو؟“ تنهن تي حضرت ميان مخدوم احمدي جن
 ورائيو ته مان قيلولتي (منجهند واري ننڊ) ۾ ستل هوس.
 پهريون سنڌ ٻڌي سجاڳ ٿي، وري ٻئي سنڌ سان گهوڙي تي
 سوار ٿيس ۽ ٽئين سنڌ تي اجهو اوهان آڏو حاضر آهيان.“
 کين فرمايائون ته اسان جي هٿان جيڪو ڪم
 سرانجام ٿيڻو هو سو اسان ڪيو. هي بتخانو ڊائوسون، باقي
 اتي مسجد سڳوريءَ جي بناءِ ڪرڻ اوهان کي سونپيل آهي.
 سو صرف اوهان کي ئي بجا آڻڻو آهي. (مسجد جي تعمير
 جو ڪم اوهان جي ذمي آهي) حضور پاڪ صاحب لولاڪ
 عليه افضل الصلوات و اڪمل التسليمات جن جو حڪم
 مبارڪ ڪجهه ان طرح آهي، سو چون ٿا ته، ٻنهي سڳورن

جي موجودگيءَ ۾ ڏينهنڪ جو ڏينهنڪ اتي ان جاءِ تي مسجد سڳوري ٺهي راس ٿي. پر اڄ سوڌو قائم دائر آهي ۽ زيارت گاه عام و خاص آهي. الغرض ته سندن ڪرامتن جو ڪاٿو ئي ڪونهي. ڳاڻاٿي کان ٻاهر آهن. نه صرف سندن جيئري مگر خود سندن هن دنيا منجهان برقعو مٽائڻ بعد پڻ سندن فيض جو درياءُ ائين ئي جاري آهي، جيئن سندن جيئري هو.

اڄ به هر طرح جي ضرورتمندن جي حاجت روائي سندن مقبره مطهره وٽان ٿيندي رهي ٿي. ۽ ڪيئي جسماني توڙي روحاني مريض سندن ازلي ابدي شفاخاني منجهان شفاياب ٿيندا رهن ٿا. اڄ به سندن ڪو سوالي آستانءِ عاليءَ وٽان خالي نه ٿو وڃي. حتيٰ ڪ ايترو به عام طور تي مشهور آهي ته سندن آستانءِ عاليءَ تي مهمان ٿي ايندڙ هر شخص کي سندس پسنديدہ ۽ مطلوب طعام سان پڻ نوازيو ويندو آهي. ۽ طعام کائي رڄ ڪندو آهي. جيڪو پڻ ڄڻ ته خوانچيءَ آسماني طور سندس لاءِ غيب مان خصوصي طرح اچي حاضر ٿيندو آهي. بظاهر ان جي حاصلات جا پلي ڪي به آثار موجود نه هجن.

سندن توجه ۽ دعا سان مخدوم الله بخش عاصي ڪهڙائي رح جي دائمي فارغ البال ۽ آسوده حالي

تذڪره مخادير ڪهڙا جي مصنف جناب مخدوم اله بخش عاصي پنهنجي هن جدا مجد (ناني سائين) جي درگاه فلڪ اشتباه تان ذاتي طور تي نوازيل، خود پاڻ پنهنجي ذات سان وابسته واقعو هن طرح بيان ڪري ٿو:

هيءُ فقيرُ پُر تقصير پنهنجي قبلهءِ ڪعبه ولي نعمي وفات
 ۱۳۹۳ھ (يعني مرحوم مغفور حضرت والد الماجد بزرگ
 محترم مڪرم جناب قبله مخدوم محمد عاقل رابع عرف
 مخدوم ميان پير محمد رحمته الله عليه) جن جي لاڏاڻي بعد
 گهڻي قدر مقروض ٿي ويو ۽ عيالداريءَ سان گڏوگڏ تعزيت ۽
 عزر خواهيءَ لاءِ ايندڙ تمام وڏي جماعت جي مهمانداري ۽
 خدمت گذاري وغيره سبب جو ڪجهه ڪيسي ۾ موجود هو
 سو خرچ اخراجات جي ڏهين پتيءَ جيترو به ڪونه هو. وري
 زمانو ڪاسد دؤر غربت دين- عالمن فاضلن فقيرن لاءِ عوام
 الناس جون دليون ارادتمندي ۽ اخلاص کان بلڪل خالي ۽
 عاري- غرض ته افلاس ۽ مسڪيني سببان ڪم ٿل-
 روزگار ناميسر- هجور غم و اندوه دل تي چاڻيل- نيٺ
 حالات کان تنگ ٿي- آباؤ و اجداد جي ڇڏيل خزانءِ ڪتب
 جا ويهي ورق ورايم ته من به ڪٿان ڪو رزق جي
 ڪشادگيءَ لاءِ مجرب وظيفه ۽ ٻيو نسخو هٿ لڳيم.

آخر گهڻي ڳولها بعد حضور ڏاڏي سائين جن جو ڏسيل
 آزمايل هڪ وظيفه رزق جي ڪشادگيءَ لاءِ هٿ چڙهيم.
 سو اهو هٿ ڪري هڪ وقت مقرر ڪري، وڃي مزار پر انور
 حضور بابا سائين (حضرت مخدوم محمد عاقل (چوٿون)
 عرف پير محمد رحمته الله عليه جن جي قبر اطهر سامهون
 (شهيدن سڳورن بادشاهن جي مقبري اندر) انهيءَ خاص
 مقصد ۽ غرض سان وظيفو ڪيڏ شروع ڪيم، پر اتفاق
 اهڙو ٿيو جو ٿوري ئي عرصه اندر- اچي ننڊ نهوڙيو ۽ دل و دماغ
 تي اهڙو ته قبضو ڪيائين جو تسبيح هٿن مان ڇڏائي وڃي

پٽ تي پيئي- وري ان گھيرت بعد- جئن جاڳ ٿي، ته پنهنجي حالت تي افسوس کائي، لاهول پڙهندي وظيفو پوريءَ تياريءَ سان مُستعدي سان ٻيهر شروع ڪيم ته وري به اڃا اڌ ڪن تسبيح مس پڄائي هيم ته نند جو اڳي کان به وڌيڪ غلبو دل و دماغ تي چانئجي ويو. جنهن جي نتيجي طور زبان، سلسلئ ڪلام جاري رکڻ کان قاصر ٿي وئي. اڪيون خودبخود ٻوڙجي ويون ۽ اتي ئي فرش تي ڊگهو ٿي پاسي ڀر ليٽي پيس، وري ڪجهه وقت کان پوءِ سجاڳ ٿي، پنهنجي حال تي رحم کاڌم- ۽ غصو پڻ آيم، پر آخر ڇا ٿي ڪري سگهيس.

”قهر درويش- برجان درويش“ وري ٽيهر ڪوشش ڪيم ته ڪنهن نه ڪنهن طرح وظيف ڪي صبح جي نماز تائين پورو ڪرڻ ۾ ڪاميابي حاصل ٿيم. پر سعي لاهاصل. دلي مراد آخر تائين پوري ڪونه ٿي سگهي، نيٺ ان عمل تان ئي هٿ ڪٽڻو پيو ۽ سمجهيم ته اهو اسان جي قسمت ۾ شايد نه آهي، ته ان طرح دلي مراد حاصل ٿئي. هونئن به جيئن ته تعزيت ۽ عزز خواهيءَ جا ڏهاڙا هئا. (والد الماجد مڪرم جن جي تازي وصال سببان) سو ڏينهن ته سڄو ماڻهن سان منهن ڏيندي گذرندو هو ۽ رات جو به اوجاڳي جي تڪليف سا ته اسان جي سهڻ کان ئي ٻاهر هئي. خود رب پاڪ جو فرمودو آهي ته جعلنا الليل لباسا و جعلنا النوم نعاسا“ ۽ جيئن ته خلق الانسان ضعيفا (ويچارو انسان ته ڪمزور خلقيل آهي).

سو به خفا کائس هڪ ئي وقت پڄن. اها ڳاله سنڌن

لاءِ محال آهي، آخرڪار جيئن ئي ماڻهن جي اچ وڃ (آمد) ڪي قدر ڊري ٿي ته حوائج ضروريءَ جي حاصلات لاءِ هٿ پير هٽڻ خاطر۔ لب درياءُ واقع پنهنجي اباڻي جاگير جي زمينن جي چڪاس لاءِ گهران تيار ٿي سفر لاءِ تيار ٿيم۔ دلي ارادو اهو به هو ته واٽ تي حضور ناني سائين (حضرت مخدوم الزمان مخدوم محمد اسماعيل رحمته الله عليه) جن جي مزار مبارڪ جي زيارت کان به مشرف ۽ مستفيض ٿيندس ۽ اتي ان درگاه تي سوال ورجائيندس ته ڪا مشڪل ڪشائي ٿئي۔ آخر مشڪل ۾ ابا ڏاڏا نه امداد ڪندا ته ٻيو ڀلا ڪير ڪندو؟! سوچيم ته ڏاڏا جن ته ڏاه ڪانه ڏني هاڻي ڏسون ته نانا سائين جن هٿ هٿ ۾ ڏين ٿا۔ يا نه؟! سو مزار پُرانور تي دعا جا هٿ دراز ڪرڻ خاطر وڃي ناني سائين جي چائنٺ ڇميم ۽ سندن در جهلیم۔ ڪيئي مسئلا درپيش هئا۔ سفر باظفر ۽ بجميعت خاطر لاءِ به امداد درڪار هئي۔ آخر عشاءِ نماز کان پوءِ ابتدائي رات جو ڳچ حصو سمهي ڪيم نند۔ ته متان شهيدن بزرگن جي مقبره وارو حال ڪٿي هت به نه ٿيم۔ بهرحال رات جو پوئين پهر جاڳڻ بعد پاڻ کي گهڻي قدر چاق و چوبند ڄاتم۔ ان وقت خلق مخلوق جي هومو به گهڻي ڀاڱي گهٽيل هئي۔ سو وضو ڪري وڃي مزار اطهر جي ٻاهران نفلن ۾ مشغول ٿيس۔ فارغ ٿيڻ بعد۔ مقبري اندر داخل ٿيڻ بعد جئن ئي ورد وظيفو شروع ڪيم تيئن ئي رب پاڪ جي رحمت ۽ مرشد ڪريم حضرت ناني سائين جن جي عنايت سان بلڪل سجاڳيءَ واري حالت ۾ سندن بالمشافه زيارت نصيب ٿي۔ (مڪاشف واري ڪيفيت

اندر) سندن صورت مبارڪ اڃا تائين دل تي نقش ٿيل اٿم. استمداد و دعا کانئن طلب ڪيم. پاڻ سڳورن فهمائيش ڪندي ڪجهه حڪايتاً ڪجهه شڪايتاً فرمايو ته، ”بابا!! پٽ!! مون کان ڇا ٿو گهرين؟ الله تبارڪ و تعاليٰ کان گهر جيڪي ڪي گهرڻو اٿئي.“

مطلب اهو ته دنيا جي طلب صحيح نه آهي. اها ته بلڪل بي بقا چيز آهي. اها تون ڪهڙي گهر ڪئي آيو آهين؟ حق سبحانه و تعاليٰ کان رؤيت ۽ رضامندهءِ الاهي طلب ڪر، اها ئي هڪ حقيقي طلب آهي. باقي دنيا ته اچڻي وڃڻي شيءِ آهي. سواءِ رضامندي الاهي جي ٻيو ڪجهه به طلب نه ڪر. اسان ان وچ ۾ سندن منهن مبارڪ چهره اقدس ۾ اکيون کپايون ويٺا هياسون. ۽ سندن جلوو مقدس و منوره سان پي اکين کي ٺاريوسون. ائين ڪندي ته سندن صورت مبارڪ في الحال ته يڪبارگي غائب ٿي ويئي. سندن الفاظ بهرحال ڪن ۾ واڄت ڪري رهيا هئا. سمجهي ورتوسون ته حضرت قبله گاهم دنيا طلبيءَ کان صريح منع فرمائي ڇڏي. اوچتو دل ۾ خيال آيو ته آخر هي خرچ اخراجات ڇا ڪهڙي ليکي پورا ٿيندا. آخر مٽي کائي ته ڪونه جيئبو. هي جو قرض جا انبار مٿان چڙهي ويا آهن، سي ڪيئن لهندا؟!! اهو خيال دل ۾ اچڻ شرط هڪ دفعو پيهر ناني سائين جن نمودار ٿيا. ڇا ٿا ڏسون ته مرڪي رهيا آهن ۽ پيار ۽ پاڻوھ سان فرمائي رهيا آهن ته، ”بابا!! پٽ!! دل ڇو لوڙهي اٿئي؟“ ائين ڪندي جيب ۾ هٿ وجهي پيريل مٺ اشرفين جي ڪڍي منهنجي حوالي ڪندي فرمايائون ته هان- وٺ، تنهنجي

درگاه عالیہ حضرت مخدوم محمد اسماعیل رحہ پریان لوہ شریف.

www.maktabah.org

درگاه حضرت مخدوم محمد اسماعيل جي روضہ مبارک جو دروازو

مرقد مبارک - درگاہ حضرت مخدوم محمد اسماعیل پریالوئی.

www.maktabah.org

حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحه پريالوئي جيه هٿن مبارڪن سان لکيل
قرآن مجيد جيڪو پريالوءَ جي سيدن وٽ محفوظ آهي.

درگاه عاليه حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحه جي روضي مبارڪه جي دروازي
تي لڳل فارسي ڪتبو.

وقتي ضرورت خرچ خروج لاءِ في الحال هي گينين موجود آهن. جيئن جيئن تنهنجي ضرورت وڌندي ويندي، بيون تو لاءِ موجود بيون ڪيون.

اهي سندن ڪرامتون اسان- پنهنجي اکين ڏٺيون. ان طرح اسان جي افلاس ۽ تنگدستيءَ جو هميشه لاءِ تدارڪ ڪري ڇڏيائون.

الحمد لله علي ذالك

قسم خدا پاڪ جو ته ان گهڙيءَ کان پوءِ وري ڪڏهن به ڪنهن دنيوي مشڪلات منهنجي آڏو سر نه ڪيون. هر طرح جي حاجت روائي از غيب خودبخود ٿيندي رهي، نه دنيا اسان وٽ ڪڏهن ايتري جمع ٿي جو اسان جي لاءِ عبادت خداونديءَ ۾ سستيءَ ۽ ڪاهليءَ جو سبب بڻجي سگهي. يا اجايو تعيش ۽ عيش حاصل ٿئي. ۽ نه ڪڏهن اهڙي شديد افلاس منهن ڪڍيو جو طبيعت ڪبيده ٿئي ۽ جميعت خاطر ته و بالا ٿي وڃي. الله تبارڪ و تعاليٰ جو هر حال ۾ ڪرم شامل رهيو. ۽ رزق ۾ فراخي عطا ٿيندي رهي ته اهو سڀ ناني سائين بزرگوار رحمة الله عليه جي دعا ۽ امداد جي اثر جو نتيجو هو. اها سندن سخا ڪا صرف اسان (يعني سندن پنهنجي اولاد) سان ئي نه هئي، پر سندن اها سخا بلڪل عام رهندي اچي. سندن دروازي تان سوالي ڪڏهن به خالي ڪين موٽندو. خود سندن زندگيءَ ۾ به سندن اهو طريقو هوندو هو. ته پنهنجي مريد جي سڀ کان اڳ دنيوي حاجت روائي فرمائيندا هئا.

ڪجهه مزید ڪرامتون

(۱)

حضرت پير پٽ ڌڻي بادشاهه رح جن اعليٰ حضرت مخدوم محمد اسماعيل پريالوئي جن جي ارادتمندي ۽ حصول فيض جي خيال کان وٽن اچي مسجد شريف جي مٿي ڀرڻ شروع ڪئي ۽ ڪجهه وقت اتي رهيا. هڪ ڏينهن پير صاحب جن آيا بي ته مخدوم صاحب جن سندن اڳيان اٿي مرحبا ڪئي، ائين ٿي پيرا ڪيائون. بعد ۾ هڪ دفعه مخدوم صاحب پير صاحب جن لاءِ ائين اٿي مرحبا نه ڪئي ته پير صاحب جن ان سلسلہ ۾ پڇيو. پاڻ فرمايائون ته، اها تعظيم توهان وٽ امانت لاءِ هئي. (حضرت روضه ڌڻي بادشاهه جن ڏانهن اشارو) جيڪا (هيئر حرم پاڪن ڏانهن منتقل ٿي ويئي) اوهان وٽ نه رهي آهي.

(۲)

مشهور ۽ متواتر روايت آهي ته هڪ دفعي حجم سندن سنوارت ڪري رهيو هو ته ايتري ۾ سندس ڪن تي ڪنهن شادمانِي ڏهل وغيره يا سَهرن جي آواز جو پڙلاءُ پيو. همراهه کان ٿڌو ساه نڪري ويو ۽ سندس اکين مان ڳوڙها ڳڙي مخدوم صاحب جن جي مٿي مبارڪ تي پيا. پاڻ کانئس روئڻ جو سبب پڇيائون. ان تي ان حجم عرض ڪيو، ”قبلا! اها ڇچ منهنجي ٿيندڙ نهنن جي آهي، جيڪا منهنجي گم ٿيل پُٽ جي نالي ٿيل هئي، پر ان جي اڄ تائين واپس نه ٿيڻ جي ڪري سندس وهانءُ ٻئي سان ٿي رهيو آهي.“
مخدوم صاحب جن اڌ ڪوڙيل مٿي سان، ڪونٽرو

ڪٿي ٻاهر هليا ويا ۽ وري موٽي آيا. حجم گهر پهچڻ شرط خوشيءَ خوشيءَ جو ماحول ڏسي معلوم ڪيو ته سندس پٽ واپس اچي ويو. پڇڻ تي کيس پٽ ٻڌايو ته، ”دهليءَ جي شهر ۾ هوس، ڪنهن ڪم سانگي آيس ته اڌ ڪوڙيل مٽي واري هڪ فقير مون کي اچي ٻانهن کان ورتو ۽ هينئر هتي پنهنجي اباڻي گهر ۾ پاڻ کي ڏسي رهيو آهيان.“ حجم پٽ کي مخدوم صاحب جن جي خدمت ۾ وٺي آيو. پري کان ئي ڏسندي ئي پُٽس رڙ ڪري چيو ته، ”بابا! اهو فقير هيو، جنهن مون کي ٻانهن کان وٺي هتي پهچايو آهي.“ اهڙي طرح حجم جي گهر ۾ ويڃايل خوشيون ۽ مُڪون موٽي آيون ۽ شادمانا ٿي ويا.

(۳)

استاد احمد الدين خواجه کهڙائي مرحوم جن هڪ دفعي ٻڌايو ته، مخدوم محمد اسماعيل پريالوءِ واري جي درگاه تي هڪ حافظ ڪنهن حاجت مشڪلات جي سلسلہ ۾ قرآن پاڪ پي پڙهيو پر ڪافي عرصي تائين کيس ڪوئي نياءُ نه مليو ته هن حجت ڪري مخدوم صاحب جي پيرانديءَ کان ويهي قرآن پاڪ پڙهڻ شروع ڪيو. کيس هڪلون ٿيون ۽ آواز آيو ته، ”تون اسان جي پيرن کان توو قرآن پاڪ پڙهين. اسان پير ڪيڏانهن ڪريون.“ هن عرض ڪيو ته، ”عرصي کان وٺي نياءُ جي اوسيئڙي ۾ آهيان، انڪري حجت ڪئي اٿم.“ سائين جن فرمايو ته، ”اسان کي تنهنجي تلاوت پسند آهي، ان ڪري توکي اشارو نياءُ نه ٿا ڏيون. تنهنجو ڪم ته ٿي چڪو آهي.“ اهو حافظ ڳوٺ پهتو ۽ اتي

کيس مخدوم صاحب جن جي قول جي تصديق ملي ته واقعي
سندس روانگيءَ کان ستت ئي پوءِ سندس مشڪل حل ٿي
چڪي هئي.

(۴)

مٿي ذڪر ڪيل حجم جي پُٽ جي واقعي وانگر
هڪ بادشاهه جنهن ڪنهن سائل جي زال کي زوريءَ پاڻ
وٽ ويهاري ڇڏيو هو، ڪٿ ۽ ان عورت سميت پنهنجي
ڪمري ۾ حاضر ڪرڻ ۽ ان سائل کي سندس عورت واپس
ڏيارڻ واري مخدوم صاحب جن جي ڪرامت به مشهور آهي.

(۵)

سندس اها ڪرامت به مشهور آهي ته، ڪئين قرآن پاڪ
ياد نه ٿيڻ ۽ نه پڙهي سگهڻ وارن باڏائيندڙ سائلن جي
مشڪل حل ٿي ۽ کين قرآن پاڪ پڙهڻ نصيب ٿيو. (ذهن
کُلي ويو) ۽ ڪيئن کين قرآن پاڪ ياد ٿي ويو. (حافظو ايترو
تيز ٿي ويو)

(۶)

برادر المير الطاف حسين آءِ اڙو ڪهڙائي (سوهو قنصره
ضلع خيرپور) کي سندس عزيز انور لوهر (ويٺل ڳوٺ سوهو
قنصره) ٻڌايو ته، ”آئون تپ دق جي علاج خاطر ڊاڪٽرن
وٽ ويس، پر ڪنهن جي به علاج مان فائدو نه پي پيو. نيٺ
مخدوم محمد اسماعيل سائين جي درگاه تي پريالوئ ۾ وڃي
رهيس ته من الله جي پياري جي برڪت ۽ دعا سان ٻين
وانگر مون کي به شفا نصيب ٿي. هڪ رات ڏنم ته نوراني
چهره وارا شخص اتي رهيل سائلن کي ڏسڻ ۾ مشغول ٿي

ويا. انهن مان هڪ ٻئي بزرگ کي مون ڏانهن اشارو ڪندي چيو ته، هي به شفا لاءِ آيل آهي. ان کي به ڏسو. ٻئي بزرگ ٿورو اڳتي وڌندي چيو ته، هيءُ ته جاڳي ٿو پيو. ائين اهي بزرگ گم به ٿي ويا. الحمد للہ، مون کي مخدوم صاحب جن جي برڪت سان شفا ٿي ويئي ۽ وري ان سلسلي ۾ ڪنهن ڊاڪٽر وٽ نه ويو آهيان.“

(۷)

حضرت مخدوم صاحب پريالوي رح جن جڏهن به حضرت مخدوم محمدي رح جي زيارت لاءِ (ملاقات) ايندا هئا ته سندن پٺيان هلندا هئا، مخدوم صاحب جن کين اڳيان هلڻ لاءِ چوندا هئا، جنهن تي جواب ڏيندا هئا ته، ”محبوب سائين! اوهان جي پيشانيءَ مبارڪ ۾ اسم اعظم ذاتي مبارڪ چمڪندڙ آهي. جنهن ڪري اوهان کي پٺي ڏيڻ جي اسان کي طاقت ڪينهي.“

(۸)

مقامي معمر خليفه آخوند محمد عثمان رٽر ٻڌايو ته، ”حضرت مخدوم پريالوئي رح جن جي وفات بعد سندن لاش مبارڪ کي ڪانڊي- (مريد وغيره) کنيو پي ويا ته هڪ واه تان گذرڻ مهل اڳيان هلندڙ، منهن تي ڪپڙو ويڙهيل شخص چيو ته، بابا! اڳيان پاڻي اونهو آهي. توهان هيڏانهن هلو. ته موجود ماڻهن منجهان ڪنهن ان کان پڇيو ته، اوهان ڪير آهيو؟ ان چيو ته مان محمد اسماعيل آهيان. ماڻهن چيو ته مخدوم محمد اسماعيل ته وصال ڪري ويو آهي ۽ اسان ان جي لاش کي ڪٿ تي کنيو پيا وڃون. دفنائڻ لاءِ...! توهان

ڪهڙا محمد اسماعيل آهيو. پاڻ فرمايائون ته، ڪتولي وارو
محمد اسماعيل مان ئي آهيان.“

(۹)

ساڳئي خليفه آخوند محمد عثمان رتڙ ڪهڙائي مرحوم
هڪ روايت حضرت مخدوم صاحب رح جن بابت بيان
ڪئي ته، هڪ مست وٺين جون امانتون مختلف ولايتن مان
ڪسيندو پي آيو ۽ حضرت مخدوم صاحب رح جن کان به
امانت ڪيائين. حضرت مخدوم صاحب رح جن پنهنجي
مرشد حضرت سيد جمال الله رح جن وٽ حاضر ٿي امانت
ڪسجڻ واري پوري ماجرا عرض ڪيائون. سندن مرشد
سڳوري رح جن فرمايس ته، ”اوهين حضرت غوث الاعظم
سيد عبدالقادر جيلاني رح جن جي دربار ۾ دانهن ٿيو.“

حضرت مخدوم صاحب رح جن بغداد شريف ۾
حضرت غوث الاعظم رح جن جي دربار ۾ حاضر ٿي
مراقبه جي صورت ۾ پوري ماجرا عرض ڪئي. حضرت
پيران پير دستگير رح جن کين مراقبه واري حالت ۾ فرمايس
ته، ”سپاڻي دهليءَ ۾ هڪ ولي الله جي جنازه نماز ٿيڻي
آهي. اتي سرڪار دوجهان عليه السلام جن جي ڪچهري لڳندي. ان
ڪچهريءَ ۾ اهو مست به موجود هوندو. اتي دانهن عرض
رڪجو. ۽ اهو پڻ فرمايائونس ته، ان بزرگ جي نماز جنازه
اوهان پڙهائيندؤ.“ هوڏانهن وري بزرگ اهل الله (جنهن جي
نماز جنازه ٿيڻي هئي) پنهنجي آخري وصيت ۾ چيو هئائين
ته، ”منهنجي نماز جنازه اهو بزرگ شخص پڙهائيندو، جنهن
پنهنجي اگهڙ پوريءَ زندگيءَ ۾ نه ڏٺي هجي. ۽ اهو بزرگ اتر

طرف کان ايندو، سندس نالو مخدوم محمد اسماعيل رح هوندو.“
 ان مرحوم بزرگ جا هزارين مريد ۽ معتقد مخدوم
 صاحب جي زيارت لاءِ صبح ٿيندي ئي اتر طرف واري رستي
 (لنگه) کان وڃي بيٺا. ۽ حضرت قبله مخدوم صاحب جن
 کي وڏي استقبال جي صورت ۾ جنازه گاه ڏانهن آندائون.
 حضرت مخدوم صاحب جنازه نماز پڙهائي پوءِ پنهنجي مرشد
 سڳوري سان گڏ وڃي حضور ڪريم ﷺ جن جي
 ڪچهريءَ ۾ حاضر ٿيا. ۽ پنهنجي ماجرا نهايت ئي عاجزيءَ
 ۽ انڪساريءَ سان حضور ﷺ جن جي حضور ۾ پيش
 ڪيائون. پاڻ ڪريم ﷺ جن حضرت ابابڪر صديق رح
 جن کي حڪم ڪيو ته، مخدوم صاحب کي امانت واپس
 وٺي ڏيو. حضرت ابابڪر صديق رضي الله تعالى عنه جن
 وري حضرت علي ڪرم الله وجهه جن کي فرمايو ته، جيئن ته
 ولايت جا امام اوهين آهيو، اوهان ئي مخدوم صاحب کي
 امانت وٺرائي ڏيو. جيئن ته اهو مست به ان ڪچهريءَ ۾
 موجود هو.

حضرت مشڪل ڪشا رضي الله عنه ان مست جي
 پَس پيش ڪرڻ تي کيس حڪم ڪيائون ته، ”جيڪي به
 امانتون تو وٽ ڪسيل آهن، سي سڀ مخدوم صاحب کي
 ڏي ۽ پنهنجي امانت مان به اڌ مخدوم صاحب کي ڏي.“
 اهڙي طرح ان مست ۲۱ ولين جون ڪرامتون ۽ پنهنجي
 ڪرامتن جو اڌ به مخدوم صاحب کي ڏنو.

ان طرح حضرت مخدوم صاحب رح کي پنهنجي
 امانت سميت ساڍن اڪيهن ولين جون امانتون حضرت پيران

پير دستگير رح ۽ حضرت علي ڪرم الله وجه جن جي
مهربانيءَ سان عطا ٿيون.

(۱۰)

موجوده حضرت پير سائين پاڳاره جن جي برادر مرحوم
پير سائين نادر شاه جن ڪنهن عقده ڪشائيءَ جي سلسلي
۾ حضرت مخدوم پريالوئي سرڪار جن جي پيرانديءَ وٽ
پنهنجي ٽوپي رکي آيا. ان درگاه مبارڪ جي خدمت گار
مجاور مخدوم روشن علي رح کي خواب ۾ حضرت
مخدوم صاحب جن طرفان اشارو مليو ته، ”نادر شاه وٽ
وڃي، کيس سندس هيءَ ٽوپي پهچائي اچ ۽ چئ ته، تنهنجو
ڪم ٿي ويو آهي. هيءَ پنهنجي ٽوپي واپس وٺ.“
(راوي ساڳيو اخوند محمد عثمان رٿر)

(۱۱)

(شهباز پبليڪيشن حيدرآباد جي مطبوعه، سيد محمود
شاه بخاري لاڙڪاڻوي جي تصنيف (مقاله)، جيڪو جڳ
مشهور بزرگ موناالا تاج محمود امروٽي جي مفصل سوانح
حيات آهي، ۾ هي واقعو مذڪور آهي ته، هڪ نؤمسلم
هندو چوڪري جي مقدمه جي سلسله ۾ ڪورٽ ۾ حاضري
هئي، سڀئي علماءَ ۽ ٻيا مسلمان پريشان بيٺا هئا ته بزرگ
امروٽي الائي ڪهڙي وقت پهچندا. اچ شنائتي آهي سا به
هڪ ڪتر مسلمان دشمن انگريز جج وٽ! نيٺ بزرگ جي
سواري ايندي ڏٺائون تڏهن وڃي سندن پيٽ ۾ ساه پيو.
بزرگ کي پنهنجي اوسيٽري ۽ پريشانيءَ جي باري ۾ ٻڌايائون.
بزرگ کين تسلي ڏيندي چيو ته، ”مان پريالوءَ ويو هوس.
مخدوم صاحب (محمد اسماعيل پريالوئي) رح مونکي

خوشخبري ڏني آهي ته چوڪرو اوهان جو آهي.“
 سنوئي ٿي، جڻڪ الله پاڪ مخدوم صاحب جن جي
 دعا جي اجابت طور ڪوائف ٿي بدلائي ڇڏيا ۽ ان ڪٽر
 مسلم دشمن جج توڙي غير مسلمان مدعين جي شر ۽ نقصان
 کان مسلمانن کي محفوظ و مامون رکيو.

(۱۲)

سندن آستانه مبارڪ جو پانڊيٽو فقير عاصي کهڙائي
 سومرو راوي آهي ته، ”۱۹۹۲ع ۾ منهنجي پيءُ جي اغوا لاءِ
 سندن دربار عاليه ۾ حاضر ٿي عرض ڪندو هوس. نيٺ
 هڪ ڏينهن بعد پاڻ بشارت فرمائون ته، فلاڻي مهيني جي
 آخري تاريخ چوڪرو اوهان کي موٽي ملندو. ٿيو به ائين جو
 اسان جو پيءُ ان ئي مهيني جي آخري تاريخ سانجهيءَ جي
 ٻانگ وقت اسان وٽ گهر پهچي ويو.“

(۱۳)

حاجي محبوب علي خان چانڊيو ڳوٺ خود لڳ ڦوڙي
 تعلقه ڪنگري روايت ڪئي ته، ”مخدوم صاحب جن جي
 زماني ۾ روڊ رستا ڪونه هئا. رڳو جهنگ ٿي جهنگ هوندا
 هئا. هڪڙو واٽيو ڀر واري شهر مان سؤدو سامان وٺڻ ويو.
 واپسيءَ تي هن کان رستو ڀلجي ويو. مخدوم صاحب جن
 عبادت الاهيءَ خاطر ساڳئي جهنگ ۾ مراقبي ۾ ويٺا هئا.
 جنهن جاءِ تي پاڻ ويٺا هئا، اتي واٽيو پٽڪندو پٽڪندو
 اچي اتفاق سان پهتو. مخدوم صاحب جن ڏٺو ته ٻاهر ڪو
 ماڻهو بيٺو آهي. پاڻ آواز ڪري پڇيائونس ته، ”ڪير آهين؟“
 واٽي کي ڏاڍو خوف ٿيو. خوف ۾ ڏڪندي ورائيائين ته،
 ”مان فلاڻو واٽيو آهيان.“ پڇيائونس ته، ”هتي ڪيئن آيو“

آهين؟“ واٽي چيو ته، ”سائين رستو يلجي پيو آهيان. پريالوءِ ويندس.“ مخدوم صاحب جن اشارو ڪري چيس ته ڏس هي آهي، پريالوءِ جو شهر. واٽي ڏٺو ته هي شهر ئي پيو آهي، نبي سائين ﷺ جن جو روضو مبارڪ نيلن سان آهي. واٽي چيو ته، ”سائين هيءُ ته پريالوءِ ناهي.“ پوءِ پاڻ سندس پريشانيءَ تي شفقت ڪري کيس اشارو ڏنائون، ته هاڻي ڏس. واٽي ڏٺو ته هو پنهنجي ڳوٺ پريالوءِ ۾ آهي. (درحقيقت مخدوم صاحب جن جي نظر و ڪرم سان هو مدينه منوره ۾ پهچي ويو. جيڪو اصل پريان لوءِ يعني پرين يعني الله جي حبيب ڪريم ﷺ جن جي لوءِ (يعني بستي- شهر) آهي.

(۱۵)

هائِ اسڪول ڪولاب جيئل (ضلع خيرپور) جي استاد محمد ايوب خان چانڊئي روايت ڪئي ته، سائين مخدوم صاحب پريالوئي جن جو هڪ عقيدتمند ٻڪرار هر جمعي نماز پڙهڻ لاءِ ٻڪريون اتي ئي جهنگ ۾ ڇڏي، هليو ايندو هو. هڪ دفعي ڪنهن شخص چيو ته، ڏسون ته سهي ته اهي ٻڪريون ٻڪرار کان سواءِ، هڪ هنڌ گڏ جهنگ ۾ ڪيئن بيٺيون آهن. اتي پهچي ڏٺائين ته هڪ بگهڙ ٻڪرين جي ان ڌڻ جي چوڌاري پهرو ڏيئي رهيو هو. (سبحان الله)

سندس ٻڌل روايت آهي ته، درياءُ ڪنهن جڳهه تي پائيندو آهي ته، مخدوم صاحب جي روضي مبارڪ جي پراڻي سِر انهيءَ جاءِ تي وجهڻ سان درياءُ اتان پاڻڻ ڇڏي ويندو آهي. اڄ تائين حضرت مخدوم العارفين پريالوئي سرڪار جن جي آستانءِ عاليه تان هزارين مريض شفاياب ٿيندا رهن ٿا، هر مرادوند جي مراد پوري ٿيندي آهي، مشڪل حل ٿينديون

رهنديون آهن ۽ روئيندڙ کلندا واپس ورندا آهن. جيڪڏهن صرف چند ويجهڙائيءَ وارن سالن جي اهڙن مهربانين جو تذڪره ڪجي ته به دفتر ڀرجي ويندا.

هتان جا ديوان (واڻيا) سندن عقيدت مند ۽ ارادتمند آهن ۽ صديق دل سان سمجهندا آهن ته الله جي هن مقبول ٻانهي جي پناه ۽ امان ۾ رهون ٿا ۽ سندن دعا برڪت سان اسان سان ڪيئي مهربانيون ٿينديون رهن ٿيون.

حضرت سائين جو هڪ ٻانيس ڪي هڪ نظر سان عالم ۽ پيش امام بڻائڻ واري سندن ڪرامت به مشهور آهي.

کوئي اندازو ڪر سگهيا هجي ان کي زور بازو ڪا،
نگاهِ مردِ مومن سڄي بدل جاتي هين تقديري-

حضرت مخدوم صاحب پريالوي رح وڏو ولي خدا رسيدو بزرگ ٿي گذريو آهي. جنهن پنهنجي حياتيءَ ۾ هزارها آدمين کي فيضياب ڪيو هو، سندن وفات کان پوءِ به سندن مزار مبارڪ تي ماڻهن جي رجوعات تمام گهڻي انداز ۾ آهي. عورت ذات کي سندن قبو اندر وڃڻ جي جرئت ڪانه ٿي سگهندي آهي. پاڻ هزارن جي رهبري ڪندي بروز سومر اٺين تاريخ ماه ربيع الاول ۱۱۷۴ھ بمطابق ۱۹۶۰ع ۾ وفات فرمايائون.

”اللهم ارزقنا و انفعنا به برڪاتهم“

به هشتم از ربيع الاول او رفت،
دوشنبه چون که باز آمد زحانوت،
زتاريخش بمن هات چنين گفتم.

۱۱۷۴ھ

مقام روح پاکش جائي لاهوت.

حضرت مخدوم محمد اسماعيل رح جي روضي جو ٻاهريون منظر.

درگاه عاليہ حضرت مخدوم محمد اسماعيل رح جي احاطي ۾ موجود کوہ جيڪو
هيئر مسجد جي تعمير ۾ شامل ٿي ويو آهي.

پريالو۽ ۾ درگاه عاليہ حضرت مخدوم محمد اسماعيل سان لڳ زير تعمير مسجد جو ڏيک.

www.unl.edu

www.unl.edu

مخدوم اسماعيل پريان لوي

مولانا دين محمد وفائي

ولي، ڪامل، عالم عامل، فاضل جليل مخدوم
اسماعيل قوم جوڻيجو، سنڌ ۾ نقشبندي طريقي جو امام ٿي
گذريو آهي، تصوف ۽ عرفان سان گڏ هو بزرگ ظاهري علمن
جو به وڏو عالم هو، هميشه ظاهري علم جي درس جو
سلسلو جاري رکندو ايندو هو. هو خوشخط به هڪ ئي هو،
معقول ۽ منقول جا سمورا درسي ڪتاب پنهنجي قلم سان
لکي پنهنجي ڪتب خاني ۾ جمع ڪيا هئائين. مريدن کي
فيض تلقين ڏيڻ ۽ درست پڙهائڻ سان گڏ روزانو ڪنهن نه
ڪنهن ڪتاب جي هڪ يا ٻه جزء لکندو رهندو هو، ڪن
جو چوڻ آهي ته پاڻ ڏينهن جو آرام ڪندو هو ته سندس قلم
خودبخود لکندو رهندو هو. واللہ اعلم مخدوم صاحب جي
مرشدن جو سلسلو هيٺين ريت آيل آهي. مخدوم صاحب
مريد آهي، مخدوم جمال الله سنڌي پريان لوي جو هو، حافظ
ايوب سنڌي جو. او شيخ محمد سعد لاهوري (وفات ۱۱۵۲)
جو. او شيخ سيد آدم بنوري جو (وفات ۱۱۵۳) او شيخ
احمد سرهندي امام رباني مجدد الف ثاني (وفات ۱۰۳۴)

جو رحمة الله عليهم .

مخدوم محمد اسماعيل پنهنجي زماني ۾ ڪمالات ۽
ڪشف جي لحاظ سان يڪتا زمانه هو، سندن ڪرامتون
ايتريون آهن جن جو شمار ڪري نٿو سگهجي . هتي ڪجهه
ٿوريون ڪتاب ”آئينه جهان نما“ مان نقل ڪجن ٿيون .

(۱) هڪ ماهيڙي عورت ڏڌ وڪڻڻ لاءِ پريان لوڙ ڏانهن
آئي ٿي، ته جهنگ ۾ واٽ يلجي ويس، اتفاقاً اتان مخدوم
صاحب اچي لنگهيو، مائي چيس ته، ”سائين پريان لوڙ جو ته
ڏس ڏيو.“ مخدوم صاحب دل ۾ چيو ته، محبوب جي
ڳوٺ جو ڏس پڇي رهي آهي، تنهن تي مائي کي سڏي
فرمايائون ته، ”اڪيون ڪٿي پورا؟“ مائي اڪيون پوري جو پوءِ
ڪٿي کولي ته مديني منوره سندس سامهون هو. مائي کي
چيائين ته، ”اجهو هي پرين جو شهر آهي.“ ماهيڙي مائي بي
خبر هئي، ڏاڍي حيران ٿي چوڻ لڳي ته، ”مون کي جنهن
ڳوٺ ۾ ويڻو آهي، سو هي ته اهو ڪونه آهي.“ مخدوم
صاحب فرمايس ته، ”اڪيون بند ڪري پوءِ ڪول!“ مائي
حڪم جي تعميل ڪئي ته پوءِ سچ پچ پاڻ کي پريان لوڙ
جي ٻاهران ڏٺائين .

(۲) هڪ شخص لوئي (ڪٽي) رنگاڻ لاءِ پريان لوڙ جي
هڪ اسماعيل نالي ڪٽيءَ ڏانهن آيو ٿي ته رستي ۾ مخدوم
صاحب پنهنجي مسجد جي در وٽ مليس هو ماڻهو ناواقف
هو، تنهن پڇيو ته، اسماعيل ڪٿي ڪٿي رهندو آهي، جنهن
کان مون کي کڻو رگاڻو آهي. مخدوم صاحب فرمايو ته
هڪ اسماعيل ته آءُ به آهيان، اڄ ته تنهنجي ڪٽي کي مان ئي

رنگي ڏيان. پوءِ هن شخص تي ايڏو توجه وڌائون جو ڪجه وقت بي هوش ٿيو پيو ۽ سندس دل ذڪر الاهي سان زنده ٿي پئي ۽ رنگجي لال ٿي ويو. هوش ۾ اچڻ کان پوءِ مخدوم صاحب جي پيرن تي ڪري پيو ته هي مون تي ايڏو احسان ٿيو آهي، جو هزارن سالن ۾ به ڪنهن تي ڪونه ٿيو هوندو. مخدوم صاحب فرمايو ته بابا! اسان ته ان ريت رڳيندا آهيون. ان کانپوءِ اسماعيل کتي کي گهرائي کيس لوڻي به رنگائي ڏنائون.

(۳) هڪ شخص ڪنهن ولايت مان پارس پٿر (اڪسیر) سندس خدمت ۾ کڻي آيو، جنهن جي خاصيت هيءَ ته لوھ يا ٽامي کي لڳائجي ته سون ٿي پوي، مگر مخدوم صاحب اهو پٿر وٺي کڻي ڪوه ۾ اڇلايو، هن ماڻهو کي پنهنجي ڪٿي ڪمائي جي چٽ ٿي وڃڻ تي افسوس به ٿيو ۽ حيران به ٿيو. مخدوم صاحب ڪوه کي گيڙو ڏياريو ته لوڻين ۾ ڪيترائي پارس پٿر اچڻ لڳا ۽ هن ماڻهوءَ کي چيائون ته جيڪو تنهنجو هجي سو سڃاڻي ڪڍ! فقيرن کي اڪسیر يا پارس پٿر جي ڪابه گهرج يا لالچ نه ٿيندي آهي.

(۴) پير سيد موسيٰ شاه گهوٽڪي واري جي خدمت ۾ هڪ شخص دهلي مان فيض وٺڻ آيو، جو ڏاڍو مفلس ۽ تمام گھنگار هو. پير موسيٰ شاه جيلاني فرمايس ته، تون اڳ ۾ محنت ڪري دل کي صاف ڪر ۽ پاڻ ۾ فيض حاصل ڪرڻ جو استعداد پيدا ڪر ته پوءِ توکي فائدو پهچايو وڃي. جنهن تي هو شخص نااميد ٿي گهوٽڪيءَ مان ڪهي

حضرت مخدوم صاحب جي خدمت ۾ آيو. سيد موسيٰ شاھ جو بہ سمورو قصو ٻڌايائين ۽ پنهنجي حالت جو بہ بيان ڪيائين. مخدوم صاحب هن تي ايڏو توجه فرمايو جو هڪ طرف سندس سينو کلي پيو ۽ ٻي طرف کان ايڏي رجوعات ٿيس جو وڏو دولتمند بڻجي پيو. واپسي وقت مخدوم صاحب فرمايس تہ، جڏهن گهوٽڪي مان سيد صاحب وٽان لنگهين تہ چئجانس تہ مهمان ڪو ٿانو پاڻ سان کڻي ڪونه ايندو آهي، پر سڀ انتظام ميزبان کي ڪرڻو پوندو آهي.

(۵) هڪ شخص جي نياڻي ڪي ڌاڙيل پٺاڻ سنڌ مان زوري کڻي ويا هئا. افغانستان ۾ هن کي پنهنجي ٻانهي ڪري وڃي رکيو هئائون. هن جو والد مخدوم صاحب جي خدمت ۾ اچي ملتجي ٿيو، ڪنهن بہ طريقي تي منهنجي چوڪري واپس گهرائي ڏيو. گهڻن زارين ۽ منتن کان پوءِ مخدوم صاحب هٿ ڊگهو ڪيو، ٿوري دير کان پوءِ ڏٺو ويو تہ اها چوڪري مجلس ۾ موجود هئي، هٿن کي اٿو لڳو پيو هوس. بيان ڪيائين تہ آءُ هڪ امير پٺاڻ جي گهر ۾ ڪنيز هيس، هاڻي اٿو ويئي ڳوٺ ۾ جو هڪ اوچتو جهٽڪو آيو ۽ پاڻ کي هٿ ڏسان ٿي.

(۶) قاضي عبدال مطلب ڳوٺ قاضي ڪهنڱ (تعلقي ميهڙ) جي مخدوم صاحب کان سوال ڪيو تہ مغرب جي نماز کان پوءِ شفق جي حد ڪيتري آهي، يعني شفق جي معين ڳاڙهاڻ آهي يا ان کان پوءِ جيڪا هلڪي سفيدي پيدا ٿيندي آهي. مخدوم صاحب فرمايو تہ، ان جو جواب رات حضور رسول ڪريم ﷺ جي درٻار مان پڇي پوءِ ڏيندس.

آخر رات جو جواب هي مليس ته، ”هي الحمرة“ يعني شفق
ڳاڙهاڻ آهي.

(۷) مخدوم صاحب جي حوالي ۾ هڪ نينگري
ڪم ڪار ڪندي هئي، جڏهن وڏي ٿي تڏهن هن کي
سندس عزيزن شادي ڪرائي ڏني، ڪجهه وقت کان پوءِ
مخدوم صاحب هن چوڪري کي مبارڪ ڏيڻ ۽ ڏسڻ لاءِ
سندس صاهري گهر لنگهي آيو، چوڪري مخدوم صاحب
جو ٻڌي مڙس کي وٺي گهر جي در تي اچي مخدوم صاحب
سان ملي، پوءِ کيس پنهنجو مڙس ڏيکاريندي چيائين ته، سائين
اجهو منهنجو ته هي مڙس آهي، اوهان جو مڙس ڪٿي آهي.
مخدوم صاحب تي انهن الفاظن جو ڏاڍو اثر ٿيو. زال مڙس
پنهني تي اهڙو توجه وڌائون جو حضور ﷺ جن جو هنن کي
حضور ٿيو، پوءِ فرمايائين ته اجهو منهنجو ته اهو مڙس آهي.

پير سائين سيد محمد راشد روضي ڌڻي عليه الرحمه جو
والد بزرگ پير سيد محمد بقا شهيد مخدوم صاحب جي
اجازت لڌل خليفن ۽ مريدن مان هو، نقشبندي طريقي ۾ سڀ
ڪجهه اتان حاصل ڪيو هئائين، راشديه قادريه طريقي جا
ذڪر اذڪار ڏنا ويندا ته اهي اندر ئي نقشبندي نموني جا
آهن. مخدوم صاحب جو مقولو آهي ته نقشبندي ۽ قادري
طريقا ٻئي هڪٻئي جا ويجه آهن. قادري طريقو نور ذاتي ۽
نقشبندي نور صفاتي آهي، قادري بادشاه ۽ نقشبندي وزير آهي.
مخدوم صاحب جو ٻيو مقولو آهي. ذڪر اذڪار سڀ
هڪ شور آهن. اصل مقصد توحيد آهي. فرمايائون ته، گم
نامي عظيم مقصد آهي. فرمايو اٿن ته هميشه ويچارو ٿي

رهجي، مسڪين ٿي رهجي، ان ۾ ئي اصل مقصد آهي.
مخدوم صاحب جي اڳيان ڪنهن ماڻهو هڪ سنڌي
ڏوهيڙو پڙهيو:

سڪڻ سڀ ڪراءِ سڪ منهن جا سپرين
آسائيتون اين ۾ يون پنا تارا
جڏهن واءِ من رکيو مينهن کي

حضرت مخدوم صاحب جواب ۾ فرمايو تہ

سپون مَ ساراه
هيڃ جنين جو ههڙو
سڄڻ آئي ساڃاه
آتي ويڙن وسري

(ملفوظات خزيت المعرفة)

سنڌ ۾ جڏهن احمد شاه ابدالي آيو هو، تڏهن مخدوم
صاحب جي ملاقات لاءِ به پريان لوءِ ۾ پهتو ۽ دهلي جي فتح
لاءِ دعا گهرايائين.

سردي جي موسم ۾ افغانستان جي علائقي مان ڪي
مسافر وٽن اچي مريد ٿيندا هئا، برابر ٽن مهينن جي محنت
کان پوءِ خرقه خلافت ڏکي روانا ٿي ويندا هئا، سندن دستور
هوندو هو، جو پهريان مريد جا دنياوي احتياج دور ڪري، پوءِ
کين ذڪر اذڪار ۾ مشغول ڪندا هئا.

(ملفوظات روضي ڌڻي)

مخدوم صاحب کي نرينو اولاد ڪونه هو. فقط نياڻي
هئس، مخدوم حمدي خدائي ڪهڙن واري جي فرزند محمد

عاقل سان شادي ڪرائي ڏني هئائين. ان مان ضياءُ الدين نالي هڪ فرزند پيدا ٿيو، اهو جواني جي زماني ۾ وفات فرمائي ويو. هي بيبي صاحبہ مستجاب الدعوات عابده زاهده هئي ۽ هڪ ڪروڙ صلوات شريف پڙهي هئائين.

مخدوم محمد اسماعيل ۸ ربيع الاول چنڇر ڏينهن ۱۱۷۴ھ ۾ وفات فرمائي ۽ پريان لوءِ ۾ ئي دفن ڪيو ويو. ڪنهن شاعر قطعہ تاريخ هيٺين ريت لکيو آهي:

چون زينجا رخت بست آن باز جبروت
تهي ڪرد آشيانه قيد ناسوت
چون رفت آن رهنما فرياد برخواست
ز ذرات جهان از ماه تا حوت
ڪدا مي باز اسماعيل مخدوم
که ميلش بود کلي سو هاهوت
وقوع رحلت آن قطب عالم
گريک افگند در سکان ملکوت
بهشتم از ربيع الاول او رفت
دو شنبه چون که باز آمد ز حانوت
ز تاريخش بمن هاتف چنين گفت
مقام روح پاکش جاءِ لاهوت

۱۱۷۴ھ

ماخوذ از: ”تذڪره مشاهير سندھ“ جلد ٽيون
(ڇپائيندڙ: سنڌي ادبي بورڊ ڄامشورو)

مخدوم محمد اسماعيل ۽ پريان لوئي

ڊاڪٽر نواز علي شوق

سند صوفي سڳورن ۽ الله جي پيارن ۽ اوليائن جي سرزمين آهي. هر وسي ۽ واهڻ ۾ ڪنهن نه ڪنهن بزرگ جي مزار يا خانقاه ضرور نظر ايندي. خيرن پري خيرپور ۾ به ڪيترائي خير ۽ برڪت وارا الله جا پيارا آرامي آهن. انهن مان هڪ مخدوم محمد اسماعيل آهي.

سندن اصل نالو اسماعيل آهي، پر عشق رسول سبب سندن لقب ”عبدالرسول“ هو. پاڻ ذات جا جوڻيجا هئا ۽ ڏوڪري تعلقي جي هڪ ڳوٺ ميان جي کاهي جا ويٺل هئا. سندن ننڍپڻ جو ڪو احوال ڪونه ٿو ملي. پير حسام الدين راشدي مرحوم ”حديقہ الاوليا“ جي مقدمي ۾ ”حالات مخدوم محمد اسماعيل پريان لوئي“ نالي هڪ قلمي ڪتاب جو ذڪر ڪيو آهي، اهو ڪنهن جي ملڪيت هو؟ هينئر ڪنهن وٽ آهي، ان بابت ڪا ڄاڻ ڪانه ٿي ملي.

بهرحال، جيستائين اهو قلمي ڪتاب هٿ اچي، تيستائين ٻين ماخذن جي مدد سان هيءُ مقالو لکيو اٿم،

جيڪو اڃا اڻ پورو آهي.

مخدوم صاحب پنهنجي ڳوٺ مان لڏي ”پراڻي“ آيو ۽ اتان جي بزرگ سيد حاجي جمال الله شاهه جو مُريد ٿيو. مخدوم صاحب جن ڪهڙي سن ۾ پراڻي آيا؟ ۽ سندن لڏڻ جو ڪهڙو سبب هو؟ اهو پڻ معلوم نه آهي. بهرحال، مخدوم اسماعيل رح هميشه لاءِ خيرپور جي ڀاڳ پري شهر ”پراڻي“ جو ٿي ويو. ان شهر کي سندن مريدن ۽ عقيدت مندن مُرشد جي محبت ۽ عقيدت ۾ ”پريان لوءِ“ سڏيو، جيڪو وري اڄ بگڙجي ”پراڻو“ ٿي ويو آهي.

مخدوم صاحب نقشبندي مسلڪ جو پوئلڳ هو. سندن طريقت جو سلسلو حضرت امام رباني شيخ احمد سرهنديءَ سان ملي ٿو. جيئن هيٺين شعرن مان ظاهر آهي:

از مجدد الف ثاني فيض عالمگير شد
وز جناب شان جهانرا برکت و تاثير شد
شيخ آدم گشت از فيض مجدد کامياب
شيخ سعدالله ازو گشته منور مستطاب
زوست ايوب ولي و هم جمال الله شاه
زوست مخدوم ”برالو“ را بقا مانند ماه
زُو شده راشد خليفه از فيوض بهرمند
در طريقه عاليه حضرت جناب نقشبند

آخري شعر ۾ حضرت محمد راشد روضي ڌڻي رح جن جو ذڪر آهي. جنهن ۾ ڄاڻايل آهي ته پير صاحب کي

۱- مخدوم صاحب جي مُرشد سيد حاجي جمال الله شاه جي مزار پريان لوءِ ۾ آهي.

مخدوم صاحب کان فيض مليو. ملفوظات روضي ڌڻي رح
 ۾ آيو آهي ته: هيڪر پاڻ روضي ڌڻي رح روهرڙي شريف مان
 ٿي موٽيا هئا ۽ حضرت مخدوم صاحب محمد اسماعيل
 قدس سره جي زيارت لاءِ پريان لوءِ شريف تشریف فرما ٿيا.
 جيستائين حضرت مخدوم صاحب قدس سره جي روضي
 منور ۾ آيا، تيستائين ٻيا فقير اڳي اچي روضي مطهره ۾
 زيارت لاءِ گڏ ٿي ويٺا. پاڻ جڏهن روضي ۾ اندر گهڙيا ته
 اندر اچڻ شرط وڏي ادب ۽ نياز سان جيئن ڪو پاڻ کي بي
 اختيار ڪئي زمين تي اچلائي، اهڙيءَ طرح تمام ادب سان
 مزار شريف جي پيرانديءَ کان اچي ويٺا. جامع ملفوظات جو
 مؤلف ٿو چوي ته: آءٌ به سندن پويان اچي ويٺس. پاڻ ختمي
 لاءِ ڪجهه به نه پڙهيائون ۽ ٿورڙي مُدت صورت بي روح
 وانگر متوج ويهي اتان اٿيا ۽ پوئين پيرين ٻاهر نڪري آيا.^۲

مولانا دين محمد وفائي ”تذڪره مشاهير سنڌ“ ۾ لکيو
 آهي ته ”پير سائين محمد راشد روضي ڌڻي عليه رحمہ“ جو
 والد بزرگ پير سيد محمد بقا شهيد مخدوم صاحب جي
 اجازت ورتل خليفن ۽ مريدن مان هو. نقشبندي طريقي ۾
 سڀ ڪجهه اتان حاصل ڪيو هئائين. راشديه طريقي جا
 ذڪر اذڪار ڏنا ويندا ته اهي اندر ئي نقشبندي نموني جا
 آهن. مخدوم صاحب جو مقولو آهي ته نقشبندي ۽ قادري
 طريقا ٻئي هڪ ٻئي جي ويجهن آهن. قادري طريقو نور ذاتي
 ۽ نقشبندي نور صفاتي آهي. قادري بادشاه ۽ نقشبندي

۲- ملفوظات شريف حضرت روضي ڌڻي (سنڌي ترجمو) حصو ٻيو
 مترجم: مولانا محمد قاسم مشوري ص- ۳۸

وزير آهي. ۳

ان زماني ۾ ڪهڙن جو شهر علم ۽ عرفان جو مرڪز هو. مخدوم اسماعيل جا ڪهڙن جي مخدومن سان تمام گهرا تعلقات هئا. مخدوم عبدالرحمن^۴ شهيد جي فرزندن مخدوم محمدي^۵ ۽ مخدوم احمدي^۶ سان سندن نينهن جو ناتو هو.

۳- تذڪره مشاهير سنڌ، مولانا وفائي، جلد ٽيون، سنڌي ادبي بورڊ ڄام شورو ص- ۴ ۽ ۵ سال ۱۹۸۶ع

۴- مخدوم عبدالرحمن پنهنجي دور جو وڏو عالم ۽ ولي الله ٿي گذريو آهي. هميشه الاهي عشق جو جذبو مٿس طاري هوندو هو. اڄڻ جي درگاه جو باني چنیه فقير اڄڻ به سندن دعا سان ڄائو هو. چنیه فقير اهو آهي، جنهن شاھ لطيف جي دعوت ڪئي هئي ۽ شاھ صاحب فرمايو هو ته ”اسان تنهنجي ”چ“ ڪڍي ٿا ڇڏيون.. واقعي چنیه سراسر نيه يعني نينهن بڻجي ويو. مخدوم صاحب کي پنهنجي پيءُ محمد عاقل ۽ ۲۲۲ مريدن ۽ عقيدت مندن سان گڏ ڪهڙن جي مسجد ۾ مراقبي جي حالت ۾ ميان نور محمد ڪلهوڙي قتل ڪرايو هو. اهو دردناڪ واقعو سنه ۱۱۴۵ھ ۾ ٿيو. ڪيترن ئي شاعرن مرثيا چيا. هتي نموني طور هڪ شاعرجي مرثيي جا ٻه شعر پيش ڪجن ٿا:

اين چه سودا در دماغ دهر پا انداخته،

واين شور و شر به گرد ره صدا انداخته،

سال پنجم عشر پنجم پنجمين صد بعد شش،

در شمار قضيه قاضي قضا انداخته.

۵- حضرت شاھ عبداللطيف ڀٽائي رح جڏهن ڪهڙين آيو هوته شهر جي ٻاهران چنیه فقير واري ڪوه تي اچي منزل ڪئي هئائين، مخدوم محمدي پنهنجي خاص ماڻهوءَ هٿ دعوت موڪلي هئي، جيڪا شاھ سائين قبول فرمائيندي چورائي موڪليو هو ته:

تذڪره مخادير ڪهڙا جي مؤلف لکيو آهي ته، مخدوم اسماعيل رح مخدوم محمديءَ جي تمام گهڻي عزت ڪندو هو. اڪثر وٽن ويندو رهندو هو ۽ هميشه مخدوم محمديءَ جي پٺيان هلندو هو، توڙي جو مخدوم صاحب کين عرض ڪندا هئا ته، ”توهان بزرگ آهيو، اڳ ۾ ٿي هلو.“ پر مخدوم صاحب کين جواب ۾ فرمائيندا هئا ته ”اي محبوب! مخدوم سهڻا! اوهان جي پيشانيءَ ۾ اسم اعظم بکي ٿو ۽ الاهي نور روشن آهي، تنهن ڪري اسان کي تاب ۽ طاقت نه آهي جو اوهان کي پئي ڏيون.“^۷

اڄ نه آيس آءُ، صبح ايندس سڀرين،
توتي جنهن جو نانءُ، سو کڻي بار ڪهن جا.

بڻي ڏينهن شاه صاحب پنهنجي فقيرن سميت اچي سندن مهمان ٿيا ۽ پورو هفتو وٽن رهيا. ٻنهي بزرگن روح رچنديون رهايون ڪيون. ان کان پوءِ شاه صاحب درازا وڃي ميان صاحب ڏني فاروقيءَ سان مليو هو. احمد شاه ابدالي سندن عقيدت مند هو. کين سوکڙيون پاڪڙيون ۽ نذر نياز کان علاوه جاگيرون پڻ ڏنيون هئائين. مخدوم صاحب جي وفات ۱۱۷۱ھ ۾ ٿي.

۶- مخدوم محمديءَ جي ولادت سنه ۱۱۴۴ھ ۾ ٿي ۽ ۱۲۰۳ھ ۾ شهادت جو جام پيئائون. ۱۱۷۱ھ ۾ پنهنجي وڏي پيءُ مخدوم محمديءَ جي وصال کان پوءِ سجاده نشين ٿيا. پنهنجي دور جا وڏا عابد، زاهد عالم ۽ شاعر هئا. سندن ڪيتريون ئي ڪرامتون مشهور آهن. پير محمد راشد روضي ڏنيءَ رح سندن شاگرد هو. هن برهان نالي هڪ جادوگر کي حيدرآباد وڃي شڪست ڏني. برهان جيئن ڪٿ تي اڏامندو ٿي آيو ته مخدوم صاحب پير محمد راشد کي چيو ته ”پادر هٿيس“ پير صاحب پادر هنيو ته برهان ڪٿ سوڌو هيٺ ڦهڪو ڪري ڪري پيو.

۷- تذڪره مخادير ڪهڙا قلمي (سنڌي ترجمو) ص ۱۳۵ مترجم: غلام احمد.

مخدوم اسماعيل ۽ مخدوم احمدي خدائي جي پاڻ ۾
 ڏاڍي پريت هئي. دونهن وارو پير سيد ابراهيم شاه جيڪو
 پنهنجي دور جو وڏو عالم ۽ بزرگ هو، سو سندن گهرو
 دوست هو. ابراهيم شاه جا وڏا ملتان جا ويٺل هئا. مجيد
 شاه نالي هڪ سيد سڳورو سير سفر ڪندو، سيوهڻ مان
 ٿيندو اچي خيرپور پهتو. انهيءَ سفر ۾ سندن پٽ موتڻ شاه
 به گڏ هو. مجيد شاه جي وفات کان پوءِ موتڻ شاه اچي
 ٻـرـلـوءِ ۾ رهيو. سيد ابراهيم شاه انهيءَ موتڻ شاه جو
 فرزند هو.

پريان لوءِ ۾ نقوي ساداتن جي هڪ درگاه آهي، جنهن
 جو باني صالح شاه سوائي هو. سيد صالح شاه جو فرزند
 سيد قائم علي شاه^۸ مخدوم اسماعيل رح جو تمام پيارو
 دوست هو. مخدوم صاحب خطاطيءَ جي فن جو ماهر هو ۽
 شاه صاحب به سندن صحبت ۾ هن فن ۾ مهارت حاصل
 ڪئي هئي. ٻنهي گڏجي هڪ قرآن پاڪ لکيو. هر هڪ
 پندرهن پندرهن پارا لکيا. اهو قرآن مجيد سيد سڳوري جي

۸- سيد قائم علي شاه جو ڏاڏو سيد بهاؤالدين شاه آج کان لڏي اچي
 روهڙيءَ ۾ رهيو. روهڙيءَ ۾ حاجن شاه واري درگاه. سندن قائم
 ڪيل آهي. کين چار پٽ هئا، جيڪي مختلف شهرن ۾ وڃي ويٺا.
 صالح شاه پريالي ۾ آيو. هو پنهنجي دور جو وڏو بزرگ هو. ميان نور
 محمد ڪلهوڙو سندس خدمت ۾ حاضر ٿيو هو، کيس جاگير جي آڇ
 ڪيائين، پر درويش جيئن ته لاطمع هو. تنهن ڪري انڪار ڪيائين.
 سنڌي زبان جو سٺو شاعر هو، پر سندس ڪلام اڻ لپ آهي. (دسو
 ڊاڪٽر حامي جو ڪتاب ”خيرپور جي ميرن جو ادب، سياست ۽
 ثقافت ۾ حصو“ ص- ۴۱۳ سنڌالاجي سنه ۱۹۹۴ع)

پوين وت موجود آهي. مولانا دين محمد وفائي مرحوم
تذڪره مشاهير سنڌ ۾ لکيو آهي ته: ”هُوَ خوشخط به هڪ ئي
هو. معقول ۽ منقول جا سمورا درسي ڪتاب پنهنجي قلم
سان لکي پنهنجي ڪُتبخاني ۾ جمع ڪيا هُئائين.“^۹

هر وقت عشق رسول ۾ محو هوندا هئا. ”خزانه
المعرفت“ ۾ آهي ته هڪ پيري خليفه الله رضي الله تعالى عنه
مسجد شريف ۾ مشنويءَ مان وعظ ٿي فرمايو. انهيءَ دوران
هڪڙو نقل بيان فرمايائون ته هڪ ڏينهن حضرت مخدوم
صاحب پريان لوئي قدس سره العزيز طالبان ۽ مُريدن جي
جماعت سان ٻاهر آيا، هڪڙي چوڪري سنڌي ڏوهيڙو چيو:

پنهنجي پرينءَ تي چڱو چؤسو

”چؤسو“ فارسيءَ ۾ اهڙي ڪپڙي کي چوندا آهن،
جيڪو رنگريزن وت رڳبو آهي، ڳاڙهي اچي ڪاري رنگ ۾
رڱيل هوندو آهي. حضرت مخدوم سائين اهو ٻڌڻ شرط
وجد جي حالت ۾ اچي ويا. جيئن ته وات ۾ هڪ وڏو واھ
آيو. مخدوم سائين انهيءَ مان ٽپو ڏيئي بيءَ ڀر وڃي بيٺا.
حضرت مخدوم صاحب جڏهن هوش ۾ آيا. فرمايائون ته،
”خدا جا طالبو! چوڪري جي ڳالهه توهان کي ڪا سمجھ
۾ آئي، ڪهڙو نه چڱو چيائين.“

عرض ڪيائون: ”اسان جي سمجھ ۾ ڪجهه به نه
آيو.“ مخدوم صاحب فرمايو ”هُن چيو پنهنجي پرينءَ تي
چڱو چؤسو. يعني منهنجي پرينءَ تي چڱو ڪلمو چؤ،

۹- تذڪره مشاهير سنڌ (جلد ٽيون) ص- ۱ سنڌي ادبي بورڊ سنڌ

منهنجي دوست مان مراد حضرت نبي ڪريم ﷺ وسلم جن جي ذات آهي، مٿن ڪلمو پڙه.

مخدوم صاحب کي پُٽيتو اولاد ڪونه هو، فقط هڪ نياڻي هُئڻ، جنهن جي شادي پنهنجي پياري دوست مخدوم احمدي خُدائي جي فرزند مخدوم محمد عاقل (ٽالٽ) ۱۰ سان

۱۰۔ مخدوم صاحب جي ولادت سنه ۱۱۶۱ھ ۾ ٿي. وڏو عالم با عمل هو، شرڪ ۽ بدعت جي پاڙ پڻيندڙ هو. هزارين سندن عقيدت مند ۽ مريد هئا. وقت جا حاڪم ۽ بيڪانير ۽ جيسلمير رياستن جا راجا سندن عقيدت مند هئا. کين سوکڙيون پاڪڙيون موڪليندا رهندا هئا. شاه شجاع سندن وڏو عقيدت مند هو. هُن جڏهن سنه ۱۲۱۹ھ ۾ قنڌاران ڪاهي اچي پنجاب ۾ ڦرلٽ ڪئي ۽ پوءِ ڦرلٽ جي ارادي سان اچي بکر پهتو. ميرن وڃي مخدوم صاحب کي منٿ مير ڪئي ته هيءَ بلا ٿاريو. مخدوم صاحب جن ڪجهه معزز پاڻ سان وٺي. بکر ويا ۽ سندن هدايت تي شاه شجاع اتان ئي واپس هليو ويو. اهڙيءَ ريت مخدوم صاحب جي مهربانيءَ سان وڏي مصيبت ٽري وئي. ان واقعي جي قطع تاريخ آهي:

ازلِ دريا بکر ز باز گشت

۱۲۱۹ھ

قنبر ضلع لاڙڪاڻي جي ڪن گهراڻن کي مسلمان ڪيائون، جيڪي اڄ سنجوگي شيخ سڏجن ٿا. مخدوم صاحب جا درازي درويش سچل سائين سان گهرا تعلقات هئا. تذڪره ”مخادير گهرا“ ۾ هڪ واقعو ڏنل آهي، جنهن جو تُو هن ريت آهي:

مخدوم محمد عاقل جي دور ۾ سخي قبول محمد اول گادي نشين هو. مخدوم صاحب جي ننڍي پيءُ مخدوم ميان محمد، مير سهراب خان کي دانهن ڏني ته کين وڏي پيءُ کان پنهنجي ملڪيت (جاري)

ڪرائي هئي. سندن ڪيترائي مريد الاهي عشق ۾ رنگجي ريتا ٿيا. مريدن ۽ معتقدن کي وعظ ۽ نصيحت ڪرڻ سان گذرگڏ ديني تعليم پڻ ڏيندا رهندا هئا. گهڻو وقت لکڻ پڙهڻ ۾ صرف ڪندا هئا. قرآن پاڪ جا ڪيترائي نسخا لکي مڪمل ڪيائون، ان کان علاوه ڌار ڌار پاره لکي ماڻهن کي ڏئي ڇڏيندا هئا. ”تذڪره مخاديم ڪهڙا“ جي مؤلف لکيو آهي ته:

”جڏهن به نئين سر ڪلام الله جي تحرير شروع ڪندا هئا ته اڳ ۾ تمام ”اسماءُ الله الحسني“ شنگرف سان سهڻا سهڻا حاشيا بڻائي لکندا هئا. ٻيا به جيڪي شرعي يا درسي ڪتاب لکندا هئا، ته اهي سڀ مُحشي هوندا هئا. سندن تحرير جي صحت جي ڇا ڳالهه ڪجي! انتها درجي جي مُستند ۽ فاضلان هوندي هئي. اکر اهڙا هوندا هئا، جيئن موتيءَ جا داڻا، سندن تحرير منجهان علمي ڪمال بکندو هو.“^{۱۱}

مخدوم محمد اسماعيل رح سنڌي ۽ فارسي جا بلند پايه

جو حصو وٺرائي ڏيو. مير صاحب کين چيو ته، ”اهو اوهان جو ذاتي معاملو آهي. تنهن ڪري اسان وچ ۾ نه اينداسون.“ پوءِ مخدوم صاحب، درازا دانهين ٿي ويو. سائين قبول محمد سچل سائين کي موڪليو ته وڃي پائرن جو ٺاه ڪراءِ ”سچل سائين اتي پهتو ته مخدوم محمد عاقل سندن وڏو آڌر پاءُ ڪيو. حال احوال کان پوءِ مخدوم صاحب پنهنجي مُهر سچل سائين کي ڏني ۽ چيائون ته، ”فيصلو لکي ان تي مُهر هڻو.“ ان دستاويز تي سچل سائين به صحيح ڪئي. اهڙيءَ ريت پائرن جو جهيڙو جهٽ پل ۾ ختم ٿي ويو.

۱۱- سنڌي ترجمو؛ مترجم مخدوم غلام احمد بن مخدوم امير

احمد ص- ۱۶۶

شاعر هئا. فارسي ۾ حمديہ نعتيہ ڪلام چيو اٿن. سنڌيءَ ۾ مولود، مداح ۽ منقبت سندن پسنديده صنفون هيون. انهن صنفن ۾ سهڻو ڪلام چيو اٿن. پير سائين صبغه الله شاه اول تجر ڏئي رح جن جي ملفوظات ”خزانه المعرفه“ ۾ آهي ”هڪ ڏينهن حضرت جن مشنوي معنوي جي شغل دوران فرمايو ته هڪڙي شخص حضرت مخدوم صاحب پريان لوئي قدس سره جي درٻار ۾ الله تعاليٰ جي طلب ڪرڻ جي واٽ بابت هڪ سنڌي بيت عرض رکيو:

سڪڻ سڀ ڳرام سڪ منهنجا سپرين،

آسائتيون آين ري، پون نه پاتار،

جني هن چرا، من رکيو مينهن ڪي.

حضرت مخدوم صاحب جواب ۾ فرمايو ته اي يار!

سپون م ساراه، هيچ جن جو ههڙو.

سڄڻ ۽ ساڃاه، اٿي ويڙن وسري ۱۲

پير حسام الدين راشدي مرحوم حديقه الاوليا جي

مقدمي ۾ ٻه بيت ڏنا آهن، جيڪي پير صاحب هڪ قلمي

۱۲- سنڌي ترجمو: مترجم مفتي محمد رحيم سڪندري ص- ۲۹۸ سال، ۱۴۱۱ھ.

سڀ بابت شاه لطيف فرمايو آهي:

سڀ سمندين سڀجي، ابر آساروس،

ٻاڙو پئي م پڙي، منومنهن لڳوس،

ماڻڪ تي مڙيوس، جيئن تنگ ڪڍيائين تار ۾.

خواجہ محمد زمان لواريءَ واري فرمايو آهي:

ماهيت مينهن نه پوءِ، قلزم اندر قطري

مگر ويحي سوء، جڳ چڏي جالار ۾.

ڪتاب ”حالات مخدوم محمد اسماعيل پريان لوي“ تان
نقل ڪيهاڻا:

ڪُهڻو اٿم ڪپڙو، سئون ڪين سهي،
نظر ڪريو مهر جي، تنهن تان مر لهي،
اجاريوس آهي، پراڻو پر تو اٿي.

پوکيم سرنهن، ٿي پيو ڄاڻيو،
اهو اولائيو، مون کي آيو نيه جو.^{۱۳}
سنڌي ۽ فارسي زبان ۾ ڪيترائي منظوم خطبا
جورڻائون، جيڪي اڃا تائين جمع جي خطبن ۾ پڙهيا وڃن
ٿا ڪيترائي مولود ڇپائون، جن مان ڪي ٿورا محفوظ
رهجي ويا آهن.

مخدوم صاحب جون ڪيتريون ئي ڪرامتون مشهور
آهن مولانا دين محمد وفائي تذڪره مشاهير سنڌ ۾ سندن
ڇم ڪرامتون ڏنيون آهن. جيئن ته اهي اڳ ۾ ڪتاب ۾
ڇپيل آهن، تنهن ڪري انهن کي ڇڏي، هتي هڪ ڪرامت
ڏني وڃي ٿي. جيڪا بنده راقم کي استاد حامي ٻڌائي
هئي.

هڪ دفعي حضرت اسماعيل رح جن حضرت مخدوم
احمدي خدائي رح جن وٽ گهڙين آيل هئا. مخدوم احمدي
خدائي جن رات جو ڪافي دير تائين ڪچهريءَ بعد،
حضرت مخدوم اسماعيل رح جي خدمت ۾ ٻنهي

۱۳- سنڌي ترجمو: مترجم مفتي محمد رحيم سڪندري ص- ۲۹۸
سال ۱۴۱۱ھ.

صاحبزادن هر هڪ مخدوم زاده محمد عاقل ۽ صاحبزادو حضرت پير ميان محمد راشد لڪياري جن (جيڪي اڃا طالب علم هئا ۽ مخدوم احمديءَ جي مدرسي ۾ پڙهندا هئا) کي سُمهاري، پاڻ حويليءَ اندر وڃي آرامي ٿيا.

مخدوم اسماعيل رح تهجد پڙهي جهنگ جي خيال سان روانا ٿيا. ٻئي صاحبزادا سڳورا پڻ ساڻن گڏ هئا. وات تي هڪ هنڌ هڪ ٻلي مٿي پئي هئي. صاحبزادي مخدوم محمد عاقل ٺوڪر هڻي پنهنجي ڪرامت سان ان کي جيئرو ڪيو. رفع حاجت کان پوءِ اچي هڪ واھ جي ڪناري صُبح جو نماز لاءِ وُضو ڪرڻ ويٺا ته ايتري ۾ گُهڙن جي ٽڪاڻي جو ٻائو (ٻانڀڻ) به سنانُ ڪرڻ لاءِ اتي اچي نڪتو. ٻانڀڻ سنان ڪري جيئن ئي ٻاهر نڪتو، ته مخدوم صاحب سڏ ڪيس. مٿس اهڙيءَ ته توجه سان نظر ڪيائون جو سندس ڪاڻائي پلٽجي وئي. پوءِ کيس پيار ۽ پاڻوھ سان فرمايائون: ”اچو ميان حافظ جلال الدين سڳورا صبح جي نماز جو وقت ٿي چڪو آهي، هلو ته هلي نماز ادا ڪيون.“

اهڙيءَ طرح سندن ڪرامت سان ان ٽڪاڻي جي ٻانڀڻ جا نصيب ڪُلي پيا. هُو نه فقط دين اسلام ۾ اچي ويو، پر مولوي سڳورو ۽ حافظ قرآن به ٿي ويو ۽ صبح جي نماز جي امامت به ڪيائين. مخدوم اسماعيل رح کيس دعائون ڪيون. پوءِ صاحبزادي محمد عاقل (ٽالٽ) کي فرمايائون ”ابا ٻليون جيارڻ ڪا وڏي ڳالھ نه آهي، پُٽ! مٿل دليون جيار.“^{۱۳}

۱۳۔ تذڪره مخاديم گُهڙا (سنڌي ترجمو) ص ۱۸۵-۱۸۸

اُن جلال پنهنجن پوين کي وصيت ڪئي ته سواءِ ٻانڀڻ جي ڪا ٻي ذات نه سڏائجو ته جيئن يادگار رهي ته اسان مخدوم اسماعيل پريان لوڻي واري جي دعا سان رتل آهيون“ خيرپور جا مشهور زميندار ٻانڀڻ ان ئي جلال ٻانڀڻ جي اولاد مان آهن ۽ اڄ تائين پنهنجي ذات کان مٿي اٿن ۽ ٻانڀڻ سڏائڻ ۾ ڪو عارُ ڪونه ٿا محسوس ڪن.

مخدوم محمد اسماعيل ۸- ربيع الاول سومر جي ڏينهن سنه ۱۱۷۴ھ ۾ هيءَ مٽيءَ جو ملڪ ڇڏي وڃي بقا واري بستيءَ ۾ آرامي ٿيو. سندن آخري آرامگاه پريان لوءِ ۾ آهي. مٿن شاندار قبو اڏيل آهي. سندن فيض اڄ به جاري آهي. ڪنهن شاعر سندن وفات تي هيٺيون تاريخي قطعو لکيو آهي. ۱۴

چون زينجا رخت بست آن بازِ جبروت
تھي کرد آشيانهءِ قيد ناسوت

۱۴- تذڪره مشاهير سنڌ جو پهريون جلد پير حسام الدين راشدي ايڊٽ ڪيو هو، تنهن ڪري اهو جلد هر لحاظ کان معياري آهي. ٻيو ۽ ٽيون جلد بغير نظر ثاني جي شائع ٿيا. تنهن ڪري انهن ۾ ڪجهه غلطيون رهجي ويون آهن. مٿي جيڪا قطع تاريخ ڏنل آهي. اها تذڪره مشاهير سنڌ ۾ پڻ ڏنل آهي. پر ان ۾ اٺ غلطيون آهن. ست غلطيون ته پروف جون آهن انهن خود مولانا وفائي کان سهو ٿي وئي آهي، دوشنبه جي جاءِ تي شنبه نقل ڪيو اٿن، تنهن ڪري سومر بجاءِ چنڇر لکيو اٿن. تنهن ڪري اهو ضروري آهي ته تذڪره مشاهير سنڌ جي جلد ٻئي ۽ ٽئين جو نئون ڇاپو ڪنهن عالم کان ايڊٽ ڪرائڻ بعد ڇپرايو وڃي.

چون رفت آن رهنما فریاد برخواست
ز ذرات جهان از مان تا حوت
کدامی باز اسماعیل مخدوم
که میلش بود گُلی سوي هاهوت
وَقَوْعِ رَحَلِ آن قطبِ عالم
گریه افگند در سَکَنِ ملکوت
بَهشتم از ربیع الاول او رفت
دوشنبه چون که باز آمد ز حانوت
ز تاریخش بمن هاتف چنین گفت
”مقامِ روح پاکش جاي لاهوت“

۱۱۷۴ هـ

فقير عبدالرحيم 'عبد' منگريو (کهڙا)

حضرت مخدوم محمد اسماعيل رحه جي حضور ۾

پريان لوءِ جا مخدوم! پرور جا پيارا،
دکاييل دلين جي ڪريو رهبري ٿا،
اگاهائين ٿو سوالين سندا عرض سائين،
اهو ئي سبب آ پريون حاضري ٿا.

سندءِ روضي اندر سوالي اچن ٿا،
دعائون گهرن ٿا، صدائون هڻن ٿا،
اوهان جي اڳڻ تان وريو ڪونه خالي،
پري جهوليون پنهنجون خوش ٿي ڪن ٿا!

او مخدوم سائين! علي ع جو قسم ٿئي:
هلي اچ مدد ڪر هي مشڪل ڪٽي ڇڏ،
ڪرو ڪوٽو مخدوم تنهنجو مان آهيان،
غلامن سان نالو ته منهنجو گڏي ڇڏ.

تون عالم، تو عامل، تون ڪامل ولي آن،
سوالين جا سڌڙا سڻين ٿو سدائين،
خدارا اهو عرض منهنجو اگاهائج:
برائين ڪنان 'عبد' کي تون بچائين.

مخدوم محمد اسماعيل سومرو*

پريان لوئي سندس ٻه سنڌي تصنيفون

ڊاڪٽر يار محمد قاضي

مخدوم محمد اسماعيل سومرو رح پريان لوئي الملقب
بعبدالرسول پنهنجي وقت جو هڪ عالم باعمل، حق ۽
صداقت جو صاحب، ڪامل بزرگ ۽ سالڪان طريقت لاءِ
منبع رشد و هدايت هو.^۱

هي بزرگ اصل ڳوٺ ميين جي ڪاهيءَ جو رهاڪو
هو، پر پوءِ پنهنجن عزيزن کان ناراض ٿي ڪهڙن ۾ اچي

* مخدوم صاحب جن متعلق تواتر ۽ مختلف توثيقات و تصديقات
سان جوڻيجو هئڻ ثابت آهي. مخدوم محمد اسماعيل سومرو رح
ڪانئن اڳ ۾ وڏي پائي جا اهل دل بزرگ ٿي گذريا آهن. سندن تعلق
سنڌ جي ڏاکڻي حصي سان چيو ويو آهي ۽ سندن درگاه به مشهور
آهي. (م. ن. ا. ه.)

۱- مخدوم امير احمد رح: مقدمه بذل القوة ص ۷۳

رهيوم جتي درس تدريس جو شغل اختيار ڪيائين.^۲ سڀئي مروج درسي ڪتاب پنهنجي هٿ سان لکيائين ۽ انهن سان مفيد حاشيا به شامل ڪيائين ۽ سڄي عمر قرآن پاڪ جي ڪتابت ۾ گذاريائين. سندس هيءُ خاص طريقو هوندو هو ته جڏهن به قرآن پاڪ جو ڪو نسخو لکي تيار ڪندو هو، ته ان جي پهرئين ورق کي الله تعاليٰ جل شانہ جي اسماء الحسنیٰ سان ڳاڙهي مس ۾ سينگاريندو هو.^۳

هي بزرگ مخدوم محمد هاشم رح نٽويءَ جو همعصر هو. سندس اوائلي زندگي ۽ ظاهري علمن جي استادن جو ڪو احوال ڪونه ٿو ملي پر رائج علومن مان فراغت حاصل ڪرڻ کان پوءِ شيخ جمال الله رح کان نقشبندي طريقي جو ارشاد حال ڪرڻ لاءِ سندس هٿ تي بيعت ڪيائين، جنهن سبب سندس مريديءَ جو سلسلو چئن واسطن سان شيخ احمد سرهندي رح مجدد الف ثاني رح تائين رسي ٿو. يعني مخدوم محمد اسماعيل رح، شيخ جمال الله رح کان، شيخ جمال رح شيخ سعدالله رح لاهوريءَ کان، سيد شيخ آدم رح بنوريءَ کان ۽ سيد شيخ آدم بنوري رح شيخ احمد سرهندي رح دان تلقس حاصل ڪئي. سندس خاص خليفن ۾ شيخ محمد بقا هاشمي رح ۽ ابو الشيخ پير محمد راشد رح جا

۲- ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ: مولود ص ۳۷

ڳوٺ کهڙا خيرپور ضلعي جو مشهور ۽ معروف ڳوٺ آهي باقي ڳوٺ ميين جي ڪاهيءَ متعلق ڪابه معلومات حاصل ٿي نه سگهي آهي.

۳- مخدوم امير احمد رح: مقدمه بذال القوة ص ۷۳

مخدوم موصوف محمد اسماعيل رح فارسيء ۽ سنڌيءَ
۾ شعر بہ چيو آهي. سندس شعر جا خاص موضوع حمد

۴۔ مخدوم امير احمد رح: مقدمہ بذل القوة ص ۷۴

شيخ احمد سرهندي رح ابن شيخ عبدالواحد سرهندي رح
۱۹۷۱ھ/ ۱۹۶۴ع ۾ سرهند ۾ پيدا ٿيو. طريقت جو سبق شيخ باقي
بالله کان حاصل ڪيائين ۽ سڄي حياتي حق ۽ انصاف جي قيام ۾
تبليغ لاءِ وقف ڪري ڇڏيائين. هي بزرگ اسلامي تاريخ ۾ مجدد
الف ثاني جي لقب سان معروف آهي. هن ئي بزرگ مغل شهنشاه
اکبر جي ڪفر ۽ الحاد جي رجحانن کي روحاني ۽ ايماني طاقتن سان
مقابلو ڪري هميشه لاءِ ختم ڪري ڇڏيو ۽ سندس پٽ جهانگير کي
راه راست جي هدايت ڏيئي شيطان جي گمراهيءَ کان آزاد ڪيو. پاڻ
۱۰۳۴ھ/ ۱۶۲۵ع ۾ هن دار فاني مان لڏي رفيق اعليٰ سان واصل ٿيو.
(رئيس احمد جعفري: انوارالاولياء ص ۳۰۵ کان ۵۳۶)

سيد شيخ محمد بقا ولي ڪامل ۽ عالم باعمل ٿي گذريو آهي.
هي بزرگ خيرپور ضلعي جي هڪ ننڍي ڳوٺ ’رسول آباد‘ جو
سائديءَ جي نالي سان مشهور آهي ان ۾ ۱۱۳۵ھ/ ۱۷۲۳ع ۾ ڄائو
هو. طريقت ۾ قادري طريقي جو ارشاد سيد عبدالقادر حسيني رح کان
عطا ٿيس ۽ نقشبندي طريقي ۾ مخدوم محمد اسماعيل پريان لوثيءَ
کان. ٻنهي طريقن ۾ کيس تلقين جي سند بہ حاصل ٿيل هئي.
سڄي عمر اعلاءِ ڪلمه الحق ۽ ماڻهن کي تلقين ڪرڻ ۽ هدايت ڏيڻ
۾ صرف ڪيائين. ۱۱۹۸ھ/ ۱۷۸۴ع ۾ کيس شهادت جو مرتبو
حاصل ٿيو. سندس شهادت جي ڳالھ هن طرح آهي تہ پاڻ واٽ تان
ڪتابن جي پري مٿي تي رکي پئي ويو تہ ڪن چورن کيس ڏسي
ورتو ۽ بدگمانِي ڪيائون تہ ڪو تمام گھڻو مال سندس مٿي تي رکيو
آهي تنهن ڪري هن بزرگ کي ناحق شهيد ڪري ڇڏيائون. سندس
قبر خيرپور ضلعي جي شيخ طيب جي قبرستان ۾ موجود ۽ (جاري)

نعت، نصيحت، اخلاق ۽ تصوف تي مشتمل آهن. پاڻ ربيع
الاول ۱۱۷۴ھ/ آڪٽوبر ۱۷۶۰ع ۾ وفات ڪيائين. سندس
درگاه 'پريان لوءِ' ضلعي خيرپور ۾ آهي.

مخدوم محمد اسماعيل رح جون ٻه سنڌي تصنيفون:

اوڻهين صدي عيسوي جي آخر ۾ بمبئي جي علوي
پريس مان سيٺ جمناداس ڀڳوانداس، تاجر ڪتب، ٽن ننڍن
سنڌي رسالن جو هڪ مجموعو ڇپائي شايع ڪرايو هو، جن
مان هڪ هالن جي ڀٽي بزرگ مخدوم محمد ابراهيم رح
جي سنڌي آهي ۽ باقي ٻه آهن: 'تنبيه الغافلين' ۽ 'عقيقي جو
رسالو' جي ٻئي هڪ ئي بزرگ جا تاليف ڪيل آهن. جنهن
جو نالو آهي محمد اسماعيل رح پر ڪابه يقيني خبر پئجي نه
سگهي آهي ته هيءَ بزرگ ڪير هو. ان هوندي به قرائن مان
هن قياس لاءِ قوي بنياد فراهم ٿئي ٿو ته هيءَ بزرگ مخدوم
محمد اسماعيل سومرو رح پريان لوءِ هو. هن قرائن مان
ڪي صحيح تاريخي حقائق تي مبني آهن مثلاً:

۱- مخدوم محمد اسماعيل سومرو رح انهيءَ دؤر جو بزرگ
هو جنهن دؤر ۾ سنڌيءَ ۾ تنبيه ۽ فقه جي موضوعن تي

مشهور آهي، جنهن جي زيارت برڪت حاصل ڪرڻ لاءِ ڪڍي
ويندي آهي. (مخدوم امير احمد رح، مقدمه بذل القوة ص ۷۵ ۽ ۷۶).
سندس فرزند پير محمد راشد روضي ڌڻي رح سنڌ ۾ پهريون پير پاڳارو
ٿي گذريو آهي. هن بزرگ ۱۱۷۰ھ/ ۱۷۵۷ع ۾ تولد ۽ ۱۲۲۳ھ/
۱۸۱۸ع ۾ وفات ڪئي. هي بزرگ صاحب طريقت ۽ يگانو عالم
هو. (مولانا غلام مصطفيٰ صاحب قاسمي: رساله الرحيم سنڌي
مشاهير سنڌ نمبر ص ۲۲).

تحقيقي ۽ تبليغي ڪتاب لکڻ سنڌي عالمن وٽ هڪ ضروري بلڪ لازمي امر سمجهيو ويندو هو ۽ هن سلسلي ۾ اڪثر سنڌي عالمن پنهنجو فرض سمجهي مذڪوره موضوعن تي سنڌيءَ ۾ ڪتاب لکيا.^۵

۲- ان دؤر جي اهڙي ٻئي ڪنهن به عالم بابت ڪا خبر پئجي نه سگهي آهي، جنهن جو نالو به محمد اسماعيل رح هجي ۽ جنهن بابت يقيني علم به هجي ته ان بزرگ مذڪوره موضوعن تي سنڌيءَ ۾ ڪجهه ڪتاب تاليف ڪيا هئا.

۳- مخدوم امير احمد رح، مخدوم محمد اسماعيل رح لاءِ فرمايو آهي ته هن بزرگ ڪجهه رسالا فارسي ۽ سنڌيءَ ۾ مذڪوره موضوعن تي تحرير ڪيا هئا.^۶

ان کان سواءِ سنڌي ڪتاب ’ملڪي سنڌي‘ جو قاضي محمد شريف راڻي پور واري جو لکيل آهي^۷ ان جي مطالعي مان پڻ ڪي اشارا ملن ٿا، جن مان ثابت ٿئي ٿو ته ڪتاب تنبيه الغافلين جو مؤلف مخدوم محمد اسماعيل رح سومرو پريان لوڻي آهي. ڇاڪاڻ ته ڪتاب ’ملڪي سنڌي‘ اهڙي طرز تي لکيل آهي جڻ ڪنهن ٻئي ڪتاب جو رد يا

۵- ڊاڪٽر عبدالجبار: سنڌيون ص ۷ ۽ ص ۸
مزيد دسو راقم الحروف جو پي- ايڇ- ڊي لاءِ لکيل مقالو ’سنڌي ٻوليءَ ۾ فقهي ادب جو ارتقا‘ ص ۱۸ ۽ ص ۲۲.

۶- مخدوم امير احمد رح، مقدمه بذل القوه ص ۷۵

۷- مولانا دين محمد وفائي: تذڪره مشاهير سنڌ ص ۱۶۵
ڪتاب ’ملڪي سنڌي‘ شمس العلماء ڊاڪٽر دائود پوٽي مرحوم جو ترتيب ڏنل ڪتاب.

جواب هجي. ڪتاب ’تنبيه الغافلين‘ پڙهڻ کان پوءِ يقين ته
 ٿو ته ’ملڪي سنڌي‘ هن ڪتاب جي جواب ۾ ئي لکيو
 ويو هو. جيتوڻيڪ منجهس اهڙو واضح اشارو ڏنل نه آهي ۽
 نڪي ڪو نالو ورتو ويو آهي، بهرحال هيئن نقطن مان راقم
 الحروف جي قياس کي تقويت ملي ٿي.

۱- تنبيه الغافلين ۾ معاشري ۾ موجود هڪ خاص
 طبقي کي سخت لفظن ۾ ننڍيو ويو آهي ڇاڪاڻ ته منجهن
 ناپسنديده ۽ غير شرعي رسمون موجود آهن، جن مان ڪي
 خاص آهن تماڪ ۽ ٻيو نشو ڪرڻ ۽ سرود ۽ راڳ ۾
 مشغول رهڻ ۽ ان هوندي به منجهائن ڪن جو حيرت جهڙا
 ڪم ڪري انهن ڪمن جي آڌار تي پاڻ کي ڪرامتون
 ڪندڙ وليءَ سڏائڻ وغيره. مثلاً فرمايل آهي:

ڌارا متابعه محمد مير (عليه السلام) جي نه رسجي کي الله،
 ولي نه چئجي تنهن کي جو مخالف سين شرعا.
 تان جي ٿئي ڪنهن بدعتي هٿان تهڙو طريقا،
 جهڙي ٿئي اوليائن هٿان ڪرامه قسما.
 ته او نه آهي ڪرامت مگر آهي استدراجا،
 ماڻهو پائن تنهن کي ٿا ته هي آهي عارفن مان.
 ۽ آهي او شخص واقع ۾ منجهان ساحرن،
 ۽ آهي رتبو ساحرن جو مهڏائين موليٰ،
 جهڙو رتبو ڪافرن جو لکن ڪتابا.^۸

هنجي جواب ۾ ’ملڪي سنڌيءَ‘ ۾ چيو ويو آهي ته
 ولين جي ڪرامت کي استدراج چونڌڙ ملا حسد کان ائين

۸- مخدوم محمد اسماعيل رح: تنبيه الغافلين ص ۳۷.

چون ٿا ۽ مولين کي منصور وانگي ڦاسيءَ تي چاڙهڻ چاهين
ٿا:

چاڙهيون منصور جان سوريءَ سگهائي،
مراد مولين ڏي اٿن اهائي،
ورسيا ولايت کي استدراج چون
اٿن خير خلق سان نه ساڻ ولايت وارن،
سبب تنهنجو پترو مر سارا لوڪ سڻ،

ملا سيجا ۽ سڪتان، هو ڪرامتون ڪن.^۹

۲۔ ’ملڪي سنڌيءَ‘ ۾ ملن لاءِ چيل آهي ته هو ڪيترا ننڍا
ننڍا جڙتو ڪتاب لکندا آهن ۽ عربيءَ مان وڏا ڪتاب
فارسيءَ ۾ ترجمو ڪندا آهن ۽ انهن ۾ فقہ کي دخل ڏيندا
آهن:

تن صرف کي تحرير ۾ عمر اچائي،
بنا طاعت ڏئيءَ جي هن وهي وڃائي.
ننڍا وڏا نسخا تن لکي لکيائي،
چي هي سڀ قرآن ۾ کي اسان پڌرائي.
منشا موجب پنهنجي نه دين وڌائڻ لائي،
ڪڍي تن ڪتاب کي عربيءَ وائي.
فقہ تن ۾ فارسي هنن هلائي،
رد ڏنائون تنهن کي جا نبيءَ فرمائي.^{۱۰}

هي اشارو مخدوم محمد اسماعيل رح جي لکيل فارسي
۽ سنڌي ڪتابن ڏانهن ٿي سگهي ٿو.

۹۔ قاضي محمد شريف: ملڪي سنڌي قلمي نسخو

۱۰۔ قاضي محمد شريف: ملڪي سنڌي قلمي نسخو

۳۔ ان هوندي به شبه جي گنجائش اڃا به رهي ٿي. پر هن حقيقت جي پيش نظر ته ’ملڪي سنڌيءَ‘ جو مؤلف قاضي محمد شريف فاروقي رح رائيپور جو رهندڙ هو ۽ مخدوم محمد اسماعيل سومرو ڪهڙن جي ڳوٺ جو پيٺل هو ۽ ’ملڪي سنڌي ۱۱۶۰ھ/ ۱۷۴۷ع ۾ لکي وئي ۽ ان کان فقط چوڏهن سال پوءِ ۱۱۷۴ھ/ ۱۷۶۰ع ۾ مخدوم محمد اسماعيل رح وفات ڪئي، تنهن ڪري ٿي سگهي ٿو ته جيئن ته ٻئي بزرگ ساڳئي دؤر ۽ ساڳيءَ جوءَ ۾ رهندا هئا تنهن ڪري هڪٻئي جي رايي، قولن ۽ تحريرن مان چڱيءَ طرح واقف هئا ۽ يقيناً ڪتاب تنبيه الغافلين جنهن جو جواب قاضي محمد شريف رائيپوريءَ لکيو سو مخدوم محمد اسماعيل پريان لکي ٿو ۽ جو ٽي تاليف ٿيل آهي ۽ ’عقيقي جو رسالو‘ جو هن ڪتاب سان گڏ شايع ٿيل آهي ۽ منجهس لکندڙ جو نالو ’اسماعيل‘ ڄاڻايل آهي سو به ضرور سندس ئي لکيل آهي.

ماهوار ”نئين زندگي“ حيدرآباد
جنوري- فيبروري ۱۹۸۵ع

نذرانهءِ عقيدت

بحضور پريالوئي سرڪار حضرت مخدوم العالم
مخدوم محمد اسماعيل رح

واه! پريالوءِ ۾ پرين سندي دربار آ،
جت خواص و عام جهڪندڙ، طالب ديدار آ.

هي صدين کان قائم و دائم سخاوت جو آڌر،
حضرتِ مخدوم وٽ طالب سچو سنسار آ.

دين و دنيا- ٻيئي ملن جنهن غوثِ عالمِ جوان وٽ،
وڻج وحدت ۽ رباني راز جو وهنوار آ.

رهنماءِ ڪاملان، هي فيض بخش سالڪان،
پاسبانِ شرع اسلامي سندو اظهار آ.

مرڪزِ اميد هي بيشڪ سچڻ جاءِ پناه،
دولتِ ڪونين، اطمينان جو ڏاتار آ.

عالم ۽ عارفن جو رهبرِ برحق امام،
سائين اسماعيل رح پريالوءِ جي سرڪار آ.

ڳڻ پَرئي جا ڳڻ ڳڻ کان ٿيا مٽي، بيشڪ مَچيم
واه نالائق نوازي! پارس ۽ ڀڳدار آ.

پَتَ ڏٺي سرڪار اُن جي فيضِ صحبت سان رنگيل،
فيض جي پالوٽ ان جي هر زمان هر وار آ.

قرب تنهنجي جو ڪُٺل، سگ آستانه اصل کان،
عاصيءَ اسي، پرين! پانڌيڙو پينارُ آ.

سومرو عاصي ڪهڙائي.

ڪلام جو نمونو

نموني طور سندن هڪ فارسي شعر هت درج ڪيون ٿا:

حمد است ذاتِ پاڪ را، آن صانعِ افلاڪ را
درڪنه او ادراڪ را، ني فهم با شدي خبر
از حمد او هر نعمتي، از شكر او هر لذتي
در هرامور برکتی، افزون شود دل در صدر
طور است سينئه عاشقان، سراسر صدر عارفان
نور است قلب سالکان، از پرتو آن مقتدر
نعت نبی آخر زمان، از بهر خود دان خرزجان
باشد ترا امن و امان، از بیم تن روز حشر
آن احمد خيرالوري، آن سرور هر دوسرا
سردارِ عالم ماوري، نورالهدی خير البشر
معراج سوئے آسمان، سيرش بسوئے لامکان
بر بستر آمد آن زمان، اين يك عجائب را نگر
در شب اشارت کرد چون، جانِ عدو زان گشت خون
اعزازِ دين گشته فزون، انگشت را سوئے قمر

اهو قصيدو مرتبه حضرت مخدوم محمد اسماعيل
رحمته الله عليه جو ڪافي ڊگهو آهي. جنهن ۾ اڳتي هلي
حضرات خلفاء راشدين، حضرات صحاباءِ ڪرام، عشرة

المبشرة، حضرات اهل بيت كرام الطيبين الطاهرين
 المطهرين رضوان الله عليهم اجمعين جي ثناء ۽ توصيف
 ڪيل آهي. هڪ طرف ته اهل بيت النبي اڪرم ﷺ
 جن جو خصوصي طور تي شان بيان ڪيل آهي ۽ وري
 ٻئي طرف دشمنان صحابه ڪرام (رضوان الله عليهم
 اجمعين) خصوصاً خارجين ۽ اهل رفض و تشيع کي خوب
 ڏڙيو ۽ لتاڙيو ويو آهي. هڪ جاءِ تي ته بلڪل هيئن
 فرمايو ويو آهي ته ”بن رافضي را ني کنم“ (مان هر
 رافضيءَ جو بُن بنياد کوٽيان ٿو) سندن اهو قصيدو
 نصيحتن ۽ احڪام شريعت ۽ اعمالِ حڪمت سان ٿمٽار
 (پريل) آهي.

سندن ولادت جو سال معلوم نه ٿي سگهيو آهي. سندن
 عمر عزيز جي شروعاتي حصي جو احوال ڪٿي به نه ٿو
 ملي، نه وري سندن استادن جي نالن جي متعلق ڄاڻ ملي
 ٿي. پاڻ تقويٰ ۽ ورع جا امام هئا. ۽ پنهنجي دؤر جا جيد
 عالم فاضل هئا ۽ شريعت حَقها جا عامل ڪامل هئا، ۽
 سنت رسولِ اطهر ﷺ جا قائم ڪندڙ ۽ بدعت جي پاڙ
 پٽيندڙ هئا. احوالِ عظيم ۽ مقاماتِ جليله جا صاحب مرشد
 ڪامل هئا. سندن شمار اڄ به سنڌ جي وڏن وڏن اوليائن جي
 سٿ ۾ ٿئي ٿو. جن جو فيض اڃا تائين جاري ۽ ساري
 آهي. پاڻ نقشبندي طريقي جا ولي ڪامل هئا. ۽ سندن رشد
 و هدايت جو سلسلو چئن واسطن سان حضرت امام رباني
 احمد سرهندي مجدد الف ثاني رحمته الله عليه جن سان ملي
 ٿو جيئن هن فارسي بيت منجهان عيان آهي.

از مجدد الف ثانی فیض عالمگیر شد
 و از جناب شان جهان را برکت و تاثیر شد
 شیخ آدم گشت از فیض مجدد کامیاب
 شیخ سعدالله از و گشته منور مستطار
 زوست ایوب ولی وهم جمال الله شاه
 زوست مخدوم بریالوئی رابقا مانند ما
 زو شد راشد^۱ خلیفه از فیوضش بهره مند
 در طریقه عالیہ حضرت جناب نقشبند

ان فارسي بيت مان ظاهر ٿئي ٿو ته، علومِ ظاهري ۾
 کامل دسترس حاصل ڪرڻ بعد پاڻ (حضرت مخدوم
 محمد اسماعيل رحمۃ الله عليه جن) علوم باطني طرف مائل
 ۽ متوجہ ٿيا ۽ پريالوءِ ۾ رهندڙ بزرگ شيخ کامل حضرت
 حاجي سيد جمال الله شاه رح (جنهن جو مقبرو عاليہ پريالوءِ
 جي بهراڙيءَ ۾ موجود آهي) کان سلسلہءِ نقشبندیہ ۾ بيعت
 ڪري خرقہءِ خلافت اوڙهيائون.

۱- راشد = حضرت پير روشن ضمير محمد راشد لکعلوي رحمۃ الله
 عليه المعروف ”روضہ دٿي بادشاه“ مورث اعليٰ بزرگانِ راشديه و پيرانِ
 پاڳاره.

بی مثال جامعیت خطبہ جمع (فارسی)

(تصنیف۔ غوث دوران حضرت مخدوم محمد اسماعیل صاحب پریالوئی نور اللہ مرقده) شارح سنتی ابو سعید شبیر احمد پتو۔ ناشر مکتبہ سعیدیہ مدرسہ عربیہ حمادیہ تعلیم الہدی۔ گوث الرا ضلعو خیرپور تان ماخوذ۔

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد ست ذاتِ پاک را، آن صانع افلاک را،
درکنے او ادراک را، نافہم باشد ناخبر۔

از حمد او ہر نعمتے، از شکر او ہر لذتے،
درہر اموریے برکتے، افزوں شود دل در صدر۔

طورسینا عاشقان، سیر ست صدر عارفان،
نورست قلب سالکان، از پرتو آن مقتدر۔

نعتِ نبی آخر زمان، از بہرِ خود دان حرزجان،
باشد ترا امن و امان، از بیم تن روز حشر۔

آن احمدِ خیر الوری،	آن سرورِ هر دوسری،
سردارِ عالمِ ماوری،	نور الهدیِ خیر البشر۔
معراجِ سوئے آسمان،	سیرش بعرشِ لامکان،
بربستره آمد آن زماں،	این یک عجائبِ رانگر۔
درشبِ اشارتِ کرد چوں،	جانِ عدو آن گشتِ خوں،
اعزازِ دینِ گشته فزوں،	انگشتِ را سوئے قمر۔
دیگرِ عجائبِ معجزات،	از دستِ آن شافعِ عصات،
آمدِ برون در کائنات،	آز من نیاید در حصر۔
صلواتِ ربِّ العالمین،	بر هر گزیده مرسلین،
از عرش تا زیرِ زمین،	مقدارِ هر شجرو حجر۔
اصحابِ او اربابِ او،	در دوستیِ البابِ او،
در جمله دانِ آدابِ او،	خلفاءِ خاصه چارِ سر۔
صدیقِ صاحبِ غارِ بود،	در هر زمانش یارِ بود،
من بعد او سردارِ بود،	تقیه لقبِ نیکو سیر۔
میزانِ عدالتِ حقِ پرست،	دستِ مظلومِ راشکست،
صد نامهایِ ظلمِ شت،	از دستِ خودِ عادلِ عمر۔
عثمانِ یارشِ بیِ ریا،	بحرِ کرمِ کانِ حیا،
گویه بود از اغنیاء،	در سخنِ شیرینِ از شکر۔
قاتلِ بود کفارِ را،	دانِ حیدرِ کرّارِ را،
کرده خزانِ فجارِ را،	اعداش دانِ اندرِ سقر۔

سبطینِ سیدِ انبیاء،	ابنِ سرورِ اولیاء،
حسینِ هر یکِ اصفیاء،	بوده اند چون نورالبصر۔
خاتونِ جنتِ شافعه،	من کل عیبِ سالمه،
خیرالنساء فاطمه،	بنتِ النبیِ المقتخر۔
عمیِ نبیِ المقتدی،	بودند امامِ درُهدی،
کرده اندر جانِ بروں فدا،	عباسِ دانِ حمزه دگر۔
عشرِ المبشر گشته اند،	درهائے فتنه بَسته اندر،
از خود عذابِ تَسته اند،	کرده چُنیں راویِ خبر۔
دیگرِ صحابه هر یکے،	نجمه هدایتِ بیشکے،
کحلِ الجواهرِ چشمکے،	هر مؤمنانِ را راہبر۔
مدحِ صحابه می کنم،	بنِ خارجی را بر کنم،
هم رافضی را به می زَنم،	اندر جگرِ تیر و تبر۔
غوثِ سراجِ الاولیاء،	قطبِ المعارفِ اصفیاء،
سُرمه بَصائرِ اَتقیاء،	بغداد او جائے نگر۔
هم غوثِ عبدالقادر ست،	در هر کرامتِ نادرست،
ارضِ سما هم ظاهر ست،	مشهور چون شمس و قمر۔
سَنی ست مذهبِ پاک ما،	آن صاحبِ لولاک ما،
فتراک او در دست ما،	شه مرسلاںِ نامور۔
اسماعیلِ مادحِ این مدح،	تحقیق کرده این شرح،
راہِ هدایتِ پُر فرح،	محبتِ صحابه در جگر۔

مداح تيه اكري

بسم الله الرحمان الرحيم
مدح التجاء بجناب غوث اعظم محبوب سبحاني
قدس سره العزيز
از: حضرت مخدوم محمد اسماعيل قادري پريان لوئي،
ضلعو خيرپور ميررس سنڌ

المدد يا غوث الاعظم دستگير عليه الرحمة

الف: آء لِقَاء وَيْكَاءِ تون
ميڏا وَيْثَها صَحْن وِساءِ تون
گهن دست دامن لاءِ تون،
يا غوث محي الدين جيلاني ح

ب: بخش بڪاءِ اس راه تي
تيڏي نال رسان درگاه تي،
ڪر ڏاتر مون ڏاه تي،
يا غوث محي الدين جيلاني ح

ت: تون هي تڪيا ميڏي توڙ دا
مين ڪاهل هان ڪمزور دا،
ميڪون محتاج نه ڪر ڪس اور دا،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ث: ثابت بخش سلامتي
ڪر دورون دور علامتي،
ڪر دشمن مار ملامتي،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ج: جام وصال پلاءِ تون
در خوشيان دي ڪول ڪلاءِ تون،
ميڪون اڻڻي فوج ملاءِ تون،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ح: حب هميشه حضور دي
سڪ ويڪڙ جلوي نور دي،
ڪر نيئن منزل اور دي،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

خ: خواه خوش هميشان
در تيڏي تي مين آسان،
سو پيش پيالا پيسان،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

د: دَمدم تِيڏي پاس دي
ارداس ڪيان ارداس دي،
سڻ خاص خدا دي واسطي،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ذ: ذڪر تِيڏا خوش آوندا
منظور سڀئي مَن پانؤدا،
هي گولا تِيڏي گاءِ دام
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ر: راڳ سڪيا مين تِيڏا
هر بار منگيا مين بڪيا،
ڏي بڪيا جو مين بڪي هان،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ز: زاري سڻ مين ڏات ڏي
اها ڏات خوشي ڏينهن رات ڏي،
ڪر مهر مون ابرات ڏي،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

س: سايه ميڏا آپ ڪر
مين مئي دا پهر جواب ڪر،
ميڪون پنجن نال ميلاپ ڪر،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ش: شان شرم تي مشهور ڏي
نت معنيٰ تي مذكور ڏي،
ميڪون حب اپني حضور ڏي،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ص: صدق عبدالوهاب دا
ڏي جلوه مون مهتاب دا،
ڪر حاصل ڪم شتاب دا،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ض: ضعف بدن دا دور ڪر
بد خواه ميڏا چڪ چور ڪر،
ميڪون چانگل تي ڀرپور ڪر،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ط: طاقت جي تون توفيق ڏي
پنجتن پاڪ رفيق ڏي،
چارئي يار شفيق ڏي،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ظ: ظاهر باطن بانديان،
در تيڏي تي مين گانديا،
ول ملين هڻ جو مين مانديان،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ع: عشرت بخش آرام دي
خوشوقت وصل مدام دي،
کر ميلي دا اعلان پي،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

غ: غم کنون پريور هان،
تيڏي دارون باجهون رنجو رهان،
ول ملين مين هڻ جهور هان،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ف: فائق ميڏا نام کر
پڻ همت ميڏي هيانءُ کر،
ميڪون سر دي مٿان اڻي چانو کر،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ق: عبدالقادر ميڏا پير آن
وچ جڳ دي بدرمنير آن،
در مانديان تون دستگير آن،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ک: کاهل بانديان بکيا،
در تيڏي تي منگان ڏکيان،
ڏي بکيا جو مين بکي هان،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ل: لقمہ پیچ وصال دا
کد قحط فراق محال دا
تھی منصف میڈی حال دا
یا غوث محی الدین جیلانی رح

م: مشکل میڈی کول تون
کائی واء مہر دی گھول تون،
مل نال غلامان کل پول تون،
یا غوث محی الدین جیلانی رح

ن: نام اللہ دا جاٹ تون
میڈا حال ضعیف سچاٹ تون،
بیواہی دا گھر ماٹ تون،
یا غوث محی الدین جیلانی رح

و: ویلا عرض قبول کر
کم وچ آپ دخول کر،
میڈا حامی نبی رسول کر،
یا غوث محی الدین جیلانی رح

ہ: ہٹ سٹ سڈڑا ضرور دا
کر کو لٹون پنڈڑا دور دا
مین رتبا لہان حضور دا
یا غوث محی الدین جیلانی رح

لا: الله پيڇ وصال تون
ميٽي دشمن دا گهر پيل تون،
مين وچڙي ڪون رب ميل تون،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

ي: ياري ڪر پهچاءِ تون
ميڪون دامن هيٺ چهاپ تون،
ميڪون ڪلمان صبح سڪاءِ تون،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

محمد اسماعيل اثير ڪون
گهن ٻانهن ميٽ مهيم ڪون،
اڄ ملي سوپ رسول ڪريم ڪون،
يا غوث محي الدين جيلاني رح

* جناب ابوالفضل محمد رفيق خوشنويس مهتم و صدر مدرس
مرڪزي دارالعلوم اسلاميه عربيه لارڪاڻه جي لکيل ڊگهي ڪاغذ
مورخ ۸ شوال سنه ۱۴۰۵ع مطابق ۸۵-۶-۲۷ تان اتاريو ويو.

سندن مولود

(۱)

ٿله: الحمد لله اوهين ڪهو، صلوات ۾ راضي رهو.

اوهين جاءِ جنت ۾ لهو، صلوا عليه وسلم.

فرزند عبدالله جو، رهبر شرع جي راه جو،

هو دادلو درگاه جو، صلوا عليه وسلم.

ڏينهن آخرت جو ڌرتي، چاڙهيو اچي ڏيئي هتي،

يا رب هبلي امتي، صلوا عليه وسلم.

لوچي لهو قرآن ۾، فتاح جي فرمان ۾،

سمجھي ڏسو دل جان ۾. صلوا عليه وسلم.

اسماعيل جي دل خوش ڪريو، آهي اوهان جو آسرو!

ڪلمون محمد تي پڙهو، صلوا عليه وسلم.

ٿله: اي جيءُ سونهارا سردار، رس رسول الله جا!

چنڊ چيري به اڌ ڪيو، اشهد سان اظهار،
ڏني مالڪ ملڪ جي اها، توکي سگه ستار.

ڪارو ڪوه خراب ٿيو، قاتل ڪنهن نه ڪار،
تُف تنهن منجه تو وڌي، ٿيو ماکيئون منو موچار.

ڳيرو پيش اوهان جي پيو، عالم جا آڌار!
ڪيو خلاصي تنهن جي، ڏنھ باز سنڌي يلڪار.

سڀ اچي سجدو ڪيو پرين اوهان جي پار،
امر تنهنجي ۾ آسمان، آيا ارض جبل اظهار.

قبر محشر قيام ۾ سيد! لهج سنڀار،
اسماعيل اُمت سان آهي، تنهنجي سام ستار!

ٿله: ٻاجھ حضرت جي گهڻي، محب مون تي لک ٿورا.

تون سردار آهين سڀ خلق جو، مهر مڙن جو مصطفيٰ!

شفيع شافعي، نور نافي، مير مديني جا ڌڻي!

راضي رهائيم صبر تو فيقا، قادر تنهنجي ڪُل تي قضا،

حال پس، هي مون نه وس، يار توکي هيءَ وڻي!

سولي ڪر سڪرات منهنجي، قبر ۾ رس ڪارڻي،

وير وڙ ڪر، پال پڙ ڪر، چپر پيس آءُ ڇڻي.

اسماعيل کي علم ارشاد جي، هن آر اندر ۾ آڻي،

وڙ وڃايم، پلو پايم، عيب آيس آءُ ڪڻي.

(۴)

ٿلھ: پاندي پرين کي، ساري چئج سلام،

جنهن جي لڙھ لڳو آهيان لام.

حسن مير حسين کي ڏج پاڙيءَ جا پيغام.

آءُ اوهان جي آسري ور عالم جا امام!

موتج مير! مريضن تي اچي واهر ڪج وريام!

آگا! اسماعيل کي رس قادر ڏينهن قيام!

(۵)

ٿلھ: مدد ڪريجاھ، قبر حشر ۾ منهنجي خبر لهيجاھ!

ڏوھ ڏنگايون ڪيم ڪچايون، پنهنجي فضل سان ميت مدايون،

روھ رلي کي رڻ ۾ رسيجاھ، موت مرڻ ويل وهلو وريجاھ!

سام سچي جي لام لڳاسون، ڀلا تنهنجي پٺيءَ پياسون،

آگا! اسماعيل جو عرض سڻيجاھ، ڪلمي قوت سين پساھ پچائيجاھ.

ٿله: پسان آءَ پانه پاڪ پيارو،

اول احمد ڄام کي آڳي ڪيو اظهارو،

مرسل محمد مصطفيٰ جوهر، ڪل خسارو.

امام جملي انبياء، مشفق مير مهندارو،

حامي حضرت هاشمي قوت منجه قرارو.

ڪين سڃاتو ڪافرن، تن تي قهر قهارو،

عادل ٿيندو اڳيان جل جليل جبارو.

آگاهن اسماعيل کي ڪر نعمت کان نيارو،

ڪلمو پڙهو ڪريم تي ترئون ٿي به تيارو.

ماخوذ از ڪتاب: ”مولود“ مرتبه ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ
چپائيندڙ: سنڌي ادبي بورڊ حيدرآباد۔ ڪراچي. چاپو: پهريون ۱۹۶۱ع

رسالہ عقیقہ ء
تنبیہ الغافلین
جو عکس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَارَاهِيَان سَجَانِ كِي جُورَانِق رَحِيمَا
 جُو صَلَوَة سَرُورَتِي دَاتِم دُرُودَا
 اِي تِي اِلْ اَصْحَابُ اُنْجِي جُو سَهِي سَلَامَا
 اِي سَفَرِ سَعَادَتِم مَرْيِي كَنَاسْمَرَة بَن جُنْدُ بَا
 فَرْمَا يُو مُحَمَّد كَانِي سَرُور سُلْطَانَا
 تَاهِي كِه كِي رُوسَب عَقِيْقَة جُو كِهِي اُنْ كَنَا
 عَن سَمَرَة بَن جُنْدُ بَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
 الْعَلَامُ مَرْيَتُهُنَّ بِالْعَقِيْقَةِ سُنْدُ بَحْ عَنْهُ

كُنُو اَحْتِلَافُ عُلَمَائِن مَجْرَه جِي مَقْصُودَا
 كِن چِيُو تَر نَكُنْدُو شَفَاعَتَر مَآيُوتِي جِي مُوَصِّلَر
 كِن چِيُو تَر نَاهِي سَلَامَة اَفْتِن كَنَاد اَرْمَدُنِيَا
 كِن چِيُو تَر تَيْن خِيَرَان كَنَاجِي تِي كَبِيرَا
 كِن چِيُو تَر اُنْجِي نَمَاز جَان رِي تِي مَنَاه دَر جَا
 بَنْدِي اِهِي اِنْ مَرِن فَضْلِن كَنَاجُو تَكِي عَقِيْقَا
 بَرَكَة عَقِيْقَة جِي تِيَس وَ دِي جِي مَارَا
 هُو پَنَاسِم پَرُور پَالِشَاه جِي حِيَا تِي دِي نَهَرَا
 رُوح نَكْرِي سَ رَا حَت س مَوْت جِي وَيَرَا
 تِي كَشَادِي قَبْرَا اُنْجِي جِي تِي تِي يَر كَنَا

مُنْكَرٌ نَكِيرٌ نِي وَهَرُ دُرْدُ وَجَوَابِ اِنْ بَدَلَا
 اِي وَهَرُ هُنْدُ وَاَنْبِي قِيَامَ دِيَه چترجي صُورَتَا
 اِي يَنْدُ وِمِيرَا اِنْمَا اِي هِي كَانْدُ وَاَعْلَمَن سَا
 كُورُوتِي اِيْدُ وَاَصْرَاطِي سِ مَتَا هِم مَرَبَتَا
 تَهْتِي چَرِي رَسَنْدُ وَاِبِهَشْتِ كِي سَكُو نِشْتَا بَا
 جِي مَابُؤَا اِنْجَا هُنْدَا لَا تَق سَنْدَا جَهَنَّمَا
 اِي مُوهُونْدُ وَاَاگَا تِرُ وَاكُنَابُ لُونَا
 اِيْتْدُ وَايَاؤُ بَهْجَا بَهْشْتِ مَبَا لِس هَمَرَاه
 تِيلَاه چِيُونَكِن اَوْلِيَا تَن شَال هُون مَغْفُورَا
 اِي عَقِيْقِي جِي اَجَرَجِي پُوي كَهِيكِي كَرَا
 وَا نَهْوَنَس قَدَرَه اِيْتَرِي چُون كَهِي وَهَرَكَا
 تَن هُنْدَا كَهِي چَرَكِيكِي كَرِي عَقِيْقُوتَه مَتَا
 اِي اِي اِي عَقِيْقِي تَن نَات نَاهِي چَرَكِي جُودَا
 جَهْرُ وَا كَهِي اَضْعِيْم تَهْرُ وَا كَهِي مَتَا عَقِيْقَا
 نَهْوَه نَقْصَان اِنْمَا كَرَجِي وَرَه جُو وَهَرَا
 پَرَجِي وَدُو هُوَه وَرَد كُنَا تَا ه اَفْضَلَا
 جَلَه تَيْن سَت دِيَه گِيور كِي جَا اِي جِمَارَا
 تَدَه اِي حَق پُوتِي تَه كَرِي عَقِيْقُونَا كَا
 جِي سَت دِيَهَن تَه تِي تَه كَرِي جُودَه اِي تَارِيخَا

پر جي چوڏهي نه ٿي ٽڪري اِيڪيه ماه
 پر جي اِيڪيه نه ٿي ٽڪري منجه پي جمارا
 جن ڪو عقيقو آخڪيام بهجو جاليد ورهن نجانا
 نيلانه تنو عقيقو آسان تي ست مؤڪدا
 پوڙ ٿي جا عقيقي جي سا هيري جا ايجاه
 جن پو پهي هٿس گهي وهترڪا
 پر جي نچائي گهي تور هوء انت حاضرا
 پر ٿي وقت ڪهن به هي مبارڪ دعا

اللَّهُمَّ هَذِهِ عَقِيْقَةُ ابْنِي فَلَانٍ دَمَهَا
 بَدَمِهِ وَحَمَلَهَا بِحَمِيهِ وَعَظَمَهَا بِعَظْمِهِ جَلَدَهَا
 بِجَلَدِهِ وَشَعَرَهَا بِشَعْرِهِ وَخُصَّهَا بِخُصَّةِهِ وَعَصَبَهَا
 بِعَصَبِهِ اللَّهُمَّ اجْعَلْهَا فِدَاءً لِابْنِي فَلَانٍ وَأَعْتِقْنَا

مِنَ النَّارِ يَا جَبْرِ

تي لاهي ڪل وهتر تا جي ناچي جفا جلد ڪا
 ڪي ڏي فقير نڪي جي هوٿس قدر تا
 جي ڪي وڪي وڃي منجه ڪم طعام جي هوٿس ضعيفا
 تي گوشت وڌي هڏن تا جي ناچي ايد اعظم ڪا
 جيڪ ره ماه هڏن تي سولهه رندن پڇا ڪا
 ڏي پورن سو پانڪي ڪي ماه منجا

وَنَدِي كَسَادِي تَأْتِي وَجِي مَصَالِحِ مَضْبُوطَا
كَرِي مَانِي تَهْسِرِ جِي كِي پَيَايِي بِلَا
كَارَائِي فَقِيرِي كِي بِيْنِ صَاحِبِ سَكِنَا
اِهِي مُوَكَّلِ مَارِي كِي تَكِينِ تَه مَاهِ مَنجَا
سِرَاجِ الْوَهَاجِ عِي بِيْنِ كِتَابِ رَكُورَا
كِي رَوَايَةِ بِي بِي عَالَمِ جِيَاءِ هَمَرِ الْفَاطَا
يَاكُلُ وَيُطْعِمُ وَيَصَدَقُ اِي لِكُو مُفْتِي كِتَابَا
جِي كُو كَرِي عَقِيْقُو بُلُوغِ پِي نِيَا نَا
اُولَا اِهِي اُنْكِ تِيَا مَكَايِي تَه مَاهِ مَنجَا
فَتْوَحَاتِ مَكْتَمِ اِلٰهِي مَسْلُو حَلِ كِهَاهِ
اِي رَوَايَةِ مُحَمَّدُ وَ مُحَمَّد هَاشِمِ جِي بِيَا ضَمِ اِي مُوَدَّ
جِهَ وَقْتِ كِهِي وَهَرِي تَه وَقْتِ جِي رَجِ مِي نِيَا
كَرِي وَرَنِ وَارَنِي سُونِ كَرِي سَانِ
كِي ذِي فَقِيرِي كِي جِي كِي سُو بِيَايِي كَا
پَر جِي هُوَ ضَعِيفُ كَرِي تُو كِي وَجِي مَنجَا مَاهِ دِطَلَامَا
جَا دِنَا وَرَانِ سُو بِيَايِي كِي قَهْجَاهِ اِهِي كَرِي هَمَرَاهِ
وَ جِي كُو رِي كُو تَرِي وَ جِي مَنجَا كُو رِي تَاهِ
رَكْنِ هِيْتِ جَاتِ جِي جِنَا لَكِيْنِ مَارِي كِي يُو رَجَا
جِي كِي كِي كُنْدِ مَكْرِي جِي جِي كِي مَنجَا مَقَامَا

اھین بہ بکرا پتر لاءِ ھیکر و دی لاءِ
 پن جي پتر گارن ھیکر و تین چون روا
 جن کلو ھو ھیک ھیکر و محمد مصطفیٰ
 گارن حسن میر حسین جي علي شیرو ویا
 پوءِ سندل گھی رکھی مٹی تہ طفلہ
 ھي تعویذ لکي و جي مجھ نہم جي کرد نیا
 اعود بکلمات اللہ التامات من شر شیطان

وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

الھي اسمعیل جي ایا ریم مٹی شریعتا
 ستہ شفیع جي شال پاریاں پرت منجا
 ذہیم دل دُرود پس رات رور زمرا
 سچو چاہیم کلون وقت سگراتا
 لا الہ الا اللہ محمد مرسل اللہ صلی اللہ علیہ وسلم

تمام تھیویر سالو عقیدہ جو

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سار اھیان سو دی جہ عالم اپایا
 کئی یلا تہم اپرا نشانا
 ولقد کرمنا بنی آدم اتا پرورجا
 اھی سزا رتن سین جو محمد مصطفیٰ

اَنَّا سَيِّدُكَ وَلَدِ اَدَمَ مَرَمَايُوزَ سُوْخَرَا
 جِيكَ اَبِي اَكَن مِيرَ مُحَمَّدَ شَاه
 مَنِيُو تَهِيكَ مُوَمِنَاهُ سِرَ گَنِي وَيَا هَا
 عَجَه كَنَّا مَنَعَ كَرِي اَنِي مَن پِرَ اَحْمَدَا
 جَلُوْ جَا پَهَا سَنَ كَمَن كَنَّا
 وَمَا اَشْكُمُ الرَّسُوْلَ فَخَذُوْهُ وَمَا
 نَهَيْكُمُ عَنْهُ فَانْتَهُوْا فَرَمَائِي اَللّٰهُ
 اِهِيْنَ وَاِثَرَتِه وَرِيَا جَا عَالِمَ سَكُوْرَا
 اَلْعُلَمَاءُ وَرِثَةُ الْاَنْبِيَاءِ دِي دُعا
 جِيُو كَرْتَن چَنكَن جُو فَرَضُ كَسُوْ اَللّٰهُ
 يَا عَرِيْهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا اطِيعُوا اَللّٰهَ وَاطِيعُوا
 الرَّسُوْلَ وَاُولِيَ الْاَمْرِ مِنْكُمْ سُنْهُوْ سَنِيْهَا
 جِيكَ تَابِعَ تِيْدَا سَنَ جَا سِي چُتَا عَذَابَا
 كُنْدُوْ جُو كُوْجَنَه جُو تِيكَ خَاوندُ مُلْكُ خُدا
 جِيكَ فَرِيْدَا سَنَ كَنَّا سِي هَا وَيَمَ هِيْمَنُدا
 عَذَابُ كُنْدُوْ تِيكَ قَا دِرَ قَهَرُ مَنجَا
 اَسِ بِيْزَارْتَن كَنَّا سَنَ جِي كَمَن كَنَّا
 هَا سِي مَن گَالِي سُنْهُوْ سَا لِكْتَا
 بَحْرَه كِه شَخْصَ جِي اَجِي تِي عَوْرَه حَامِلَا

تَذْهَبِي يَامَرْنَ وَجْهِي دِيَوَانِ دَاءُ
تَايِ اِشْنَامُجَا آءِ كَر هُوْكَ دُعَا
تَكُوْتِي فَرْزَنْدِ مُنِيكِي مَنُوْخَبُوْبَا
آءِ دِيْدِ سِ اِنِكِي سَفَرِي پُر بَزْمَا
يُوْءِ جِي جَاوُتِه پُتْرُو قَادِرِ جِي كَرْمَا
تَا چَرِي يَارِ تَبْجِي دَرِ تِي هَلِي هِيَجِ مَنَجَا
كُوْتِي تِهِيكِي كَر مَنَجَا چُونِ سِيه چَرِي
نَهَانِ دِي بَزْمَا سَا نِكِي كَرْمَ فَرْصَتَا
كَرِي دُعَا تَبْجِي حَقْمِ آسِ پُر وَدَتَا
جِي نَزِيْدِ اَسَا نِكِي سَا سِ پُتْرِيْدَا
وِيْدِي مَرِي پُتْرُو تِيْنْدُو خَرَابَا
نَقُ هَمِيْشَاهِ كَا دِيْ اِهِيْنِ بَزْمَا سَاهِيْ يَارَا
كَنْدَا سِ شَرْمِيْنْدُو سَمِ جِي مَرْدِ اِشْنَا
جُلْمِ اِيْ تَنْ وَتِ پَنْ سَا نِكِي بَابِ
كَلِيُوْ اِيْ كَرِيْلُ سُوْتَرْتِ تَبَا كَا
جُوْحَقَا يِرِي هُوْدَقِيْمُو دِيْلُ سِي وَيْنْدَا
تَكْرِيْنِ كِيَا كَرْمِ كَا يِي فَا سِيْدَا
جِهْمِ رَضَانَاهِ رَبِّ جِي نَكَا رَسُوْلُ خُدا
جَا نَكُوْ چُوْ تِيْ چَكْرِي تَوْبَه كَر هُوْ تَبَا كَا

تَامُورَاذِيْن مَّاكِهِمْ جَوَابَ هِيْ جُوْتَا
 تَمْنَعِ اِءِاسَانِيْكَ كَرِهُوْ كِيَا رَا
 جِنِ پِيْنِ اَكَا بَرَانِيْكَ سَيِّدِ ۝ شِيخَا
 پُنْ اِهِيْنِ غُلْطَا نْ اِنْمِ مَلَا مُوْرِيَا نَا
 پَرِگَارَنِ خَبَرَنَا هِيْكَ اَجِيْ اَجُهَلْ سَارَا
 تَجِيْ كُوِيُوْ كِيْدُ وَجْهَرُ وَسُوْ كُنْدُ وَتَهْمُ كَا
 مَنِ عَمَلِ صَالِحَا فَلْيَنْفُسِهْ وَمَنِ اَسَاءَ فَعَلِيْهَا
 كَهْمُ كِيْهْمُ نَلِيْطَا پُوْ كِيْ پُوْ كَا رِيْكَ
 نَضِيْحَةِ نَا قِصْ جِيْ سِيْ كَنِ سِيْجَا
 تَهُوْ سَيِّدَا هِيْكَرُوْ وَدَنِ عَالَمِنِ مَنِيْجَا
 سُوْ پِيْنِدُ وَهُوَ چِلْمُ كِيْ كُوْنِ كَنَا يَا
 جِيْ كُوْمَنَمُ كُنْدُ وَهُوَ تَهِيْ تَهْمُ جِيْ پِيْطَا
 مِيْجِيْدُ وَهُوَ تَهِيْ وَدُوْءَ پِيْ سَبَبَا
 بَلَا اِنِيْ دَلِيْلُ عَقْلِيْ مَنِيْجَانْدُ وَهُوَ تَهْدَا
 نَرْجِيْ سَكُنْدَا هُوَا مَا رُوْ تَهِيْسِ عِلْمُ جِيْ پَارَا
 پُوْءِ دِلُوْ كَا خَوَابِ مَرَنِ پِيْجَا شَا
 پِيْجَا ئِيْسِ پَرِيْدَهْمُ سَبَبِ حَقِيْقَةِ حَالَا
 تَا جِيْ تِيْمُ عَذَابُ كُوْنِ سَبَبِ پِيْنِ چِلْمَا
 پُوْءِ كَرِيْ شَفَاعَةِ جِيْ جِيْنِ تَسَدِيْعَا

پَر نَدَا خَل تَنان مَنجِ لَشَ گَر مَحَل جِي گَرِي گَنَا
 جَدَه وَنَجِي اُو دَو تَيان گَن دِيهَن پُجِي اَنَا
 تَنَه گَوِي گَدَنه لَشَ گَر گَن اِهِيان عاجز آبار
 عا جِي كِتَاب رَه المَجدِين مِه مِهَرِي پُجَارَا
 تَعَالَم رَجَوِي سَهِيو مَنجِ مَعَالَم تَنَزِيل تَقِيرَا
 تَا هِي اَدَا يُو كُفَر كِي مَتِي جِي تَو لَمِنَا
 هِي كَرِي بَدَعَت پُجِي بُو سَنَدِي هَت هُوَا
 تَرُو تَابَع تَيْن اَنَدَا يَجُو چُو تَو بَر گَر لَمَنِي جَدَا
 جِي چَارِي لِين تُولَتَا مَنجِ چَلَم جِي پِيَا
 يِن مَنعَ فَر مَائِي اِهِي مَنَدِي جِي جِي كِيَا
 اَنَ الذَّنْب يَا كَلُون اَمَوَال اَلِيَا مِي ظَلَمَا
 اِنَّمَا يَا كَلُون فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا
 اِهِي اِسْرَاف چَلَم پِيَن جُو عَالَم چَوَن شَا
 تَرِي حَب مَسْرِفَن سِ خَا وَنَد مُلْك خُدَا
 كَلُوا وَشَرَبُوا وَلَا تَسْرِفُوا اِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ
 پَر مَعْنَى جَا اِسْرَاف جِي سَا هِن پَر لَكَن شَا
 حِي جِي خَرَج مَال جَو تَه تَو لَم جِه مَن هُوَ رَضَا سَنَدِي
 اَللَّهُ ۚ يَمْحُكُ جُودًا تَدَا كَارَن چَلَم جُو اِهِي رُسْتَا
 دَج جَوَاب تَه جَو تَه كِي جِي فَر مَائِي اَبْن مَسْعُودَا

تَنَاهِي صَحْتَ تَه تُولِم جِه جِي مَنَم كِي مَوَلِي
 پُر جَالِنُو سَر چِيُو جُو وَ دَن حَكِي مَن مَنجَا
 تَجِي كُو پِيَن چَلَم جُو چِدِي دِي اَصْلَا
 تَهِي كِي مَرَضُ كُون رَسِي هُو مَنجَا سَدَا صَحْتَ
 تَر دُرُسْتَا هِي وَا پَرَا ن تُو لُجُو جِه مَنجَا تَه مَرَضَا
 پُر عَالَم وَ دَا جِي حِجَا زَا مَن جَا پُر مَضَرُ وَ مَرَسَدَا
 مَنجَا حَزْمَة چَلَم پِيَر جِي تَن جُو رِشَا رِسَالَا
 هِي حَكَا يَت نَصِيحَت جِي سَنِي كَن كَا
 تَهِي عَوْرَت هِي كَرِي مَنجَا بَصَرِي جِي شَهْل
 تَه جُو هُو پَر هِي كَرُو تَه هُو سَر پُو عَزِي زَا
 اَجِي پِيَرِي تَه جَوَانِكِي كِي حَبَّت پَرَن دَا ه
 سَوَا تِي نِكُو نِي سَا پُو رِ دُو هُ كَا دَن تِلَاوَتَا
 اَجِي سُو حَا صِرَتِيُو مَنجَا پَرَن مَكْتَبَا
 جِي كَنَاءِ طَلَب قُرْآن جِي رَات رُو زُ مَرَا
 جِدَه لَهَن دُو هُو مَوُوكَل وَ تَا اُسْتَا دَا
 تَدَه لَهِي كِي كَه بَدْعَتِي وَ ت پِيَن دُو هُو چَلَا
 پُو وَا يَمِيَدُو هُو بُو تَه جِي گَانِي كَا دَوَا
 اَجِي تُو رِ گِي دِي نَهِي كَنَاءِ وَ فَا تَا
 وَ جِي رِ كَنَاءِ قَبَر مَتَه مَشْخَص كَا

جَدَّهٗ حَبَرَتْ هَجِي مَوْتِي اَچِي رَسِي مَالِسْ رَا
 تَدَهٗ تِي يَهُوشْ كَوُجَلِي جُوشْ مَجَا
 اُتِي نِكِي نِيَا پَرْدُوَهٗ وَذِي فِرَاقِ مَجَا
 اَچِي كَدَّ تِي تَهٗ مَلِسْ جُو پَر هَمِي سَا تَا
 اَچِي دِيكَا رِقْبَر مُنْكِ تَهٗ كَدَّ جَانِ فَرَزَنْدَا
 جَدَّهٗ هَلِي اِيَا بِي مَي تَهٗ جِي قَبْرَا
 تَانِ چِيوُ غُورَهٗ مَلَاءِ كِي تَا پَتِ قَبْرَا
 تَكَدَّ جَانِ پَهِي پَرِي مَتَانِ كَرِي مَسَاهٗ
 تَدَهٗ چِيوِيَهٗ غُورَتِي مَلَا پَانِ كَنَا
 تَهٗ كِي اِيْتِيَا قَبْرِي اِي اَبُوجِ غُورَتَا
 بُوءِ كِي قِيلَ مَقَالِسْ اِيْتِيَا سَا قَبْرَا
 تَا نَفْسُ اِهِي سَا تَم تُو جُو هِي تَهْمِ رَا
 مَهٗ پَرُوَا اِهِي مَتِي سِي كِي مِي رَقْبَرَا
 لِي حَالِ پَر جُو تِي دَر مَانِ دِي مَاءُ
 كَرِي مِي پَتِي بِي حَبَرِي كَنَا
 تَانِ دِي تَا مَنِي سَهِي پَهِي فَرَزَنْدَا
 پَرِي نَدَهْمِ پِي تَا پَرِي سِي حَقِيْقَهٗ حَالَا
 تَانِ اَچِي هُو سَا اءِ دُنِيَا مِي نَدُو جِلْمَا
 تِي رَسِي مُصِيْبَهٗ مُنْكِ اَتَهْمِ جِي سَبِيَا

کُوئے وِجی کَہی قَرُورَ لَا یَنیوَا نَدُوَ اَحْمَقَا
 جَہَنَّمُ سَندِی بَاہِمُ تُو فَرَمَائِی اللہ جَلَّ
 تَہ جَہَنَّمِ سَی مَنعَ وِیَا جَہَنَّمِ مَوْتَاتِہ کُنَا
 تَن کَہی جَنگَ اللہ سِی یُن سِی مُحَمَّدُ مَظْطَفِی
 فَإِنْ لَمْ تَقْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ فَأَيُّ
 فَرَمَائِیو رَسُولِ رَہِجِی خَاصِی خَیْرَ وَا
 تَہ سُو مِرَاتِ مَعْرَاجِ جِہَنَّمِ جُوتِی السَّمَانَا
 جَہَنَّمِ رَہِجِی اَوَا مَنجَہ رَاتِی مِیہ جِہَنَّمِ وِجِہ جَہَنَّمِ
 یُن دِہِجِی جَمَاعَتِ مَارُہِجِی مَنجَہ اَن مَکَانَا
 پِیٹ تَن مَارُہِجِی اَوَا جِہَنَّمِ جِہَنَّمِ
 پِیٹ اَوَا جِہَنَّمِ سِی یُن گَنوَن اَبَا رَا
 جِہَنَّمِ حَضَرَةُ جَبْرِئِلِ کَہی سَی حَقِیْقَتَا
 تَا جِہَنَّمِ ہِی اَہِی اَوَا شَخْصِ جَن گَا دُو تِی لَیَا
 اَہِی اَن گَنَا ہِی جَارِ شَخْصِ شَرِیْکَا
 ہِی گَا دِہِجِی پِیٹ رَہِجِی تُو کَا تِی جُوتِی شَاہِدَا
 اَہِی اِی شَخْصِ گَنَا ہِی جَارِی بَرَا بَرَا
 اَنہِی پَر فَرَمَائِو مِہِجِی مَظْطَفِی
 لَکِن یُن لَی مِہِجِی ہِی گَنَا ہِی
 نَدُو گَنَاہِ جُو اَنہِی سُو کَرَمَاہِ سِی رَنَا

اِنَّ مَّهِمَّكَرُوْلًا يَّجُوْا هِيَ كُنَّا هُمْ ذَا بُوْلَانِ كُنَّا
 جَنْ سَتْرِيْهِ يَّرَا يَّرَا عَوْرَةً سِيَّحِي خَرَامَا
 كِتَابَ جَوَاهِرِ الْبَيْضَاءِ مَكْبِيْ نَهَارِجَاهُ
 بِمَائِنْ كُنَّا هُ كَيْتَرَا كِتَابَ لِكِنْ شَا
 جَنْ رِكْبِيْ تَنَكِيْ تَهْ يَرْجَنْ دَفْتَرَا
 يَرْهِيْ لِكَمْ تُوُوْرُوْكَ قَدَرَقْلِيْلَه
 وَتِيْ اَچِيْ تَهْ مَا لِكِيْ مَهْدَا يَارِنَا
 سِيْ كَرِيْنِ تَعْرِيفُ تَهْجِيْ مُوْرَامَكُ مَنِيْجَا
 جِيْكَ سَرِيْ تُوْكَ سَا تَهْ كِيْ جُكْ
 نَا يِيْ ذَا شِيْ يَدَرْ رُوْتُنْ اِهِيْ اَصْلُ كُنَّا
 تُوْ يَرْيِ كَرِيْ اِنْ كَرِيْ بَدْجَتْ بَدْكَارَا
 جَذَهْ وَحِيْ مَرْكَ كَرِيْ رَسِيْ نَهَا يَتْكَ
 تَدَهْ تُوْ يَا اِيْلِيْسْ جُوْفَرْمَا يِيْ فَرْقَا نَا
 اِنَّ الْمُبْدِرِيْنَ كَانُوْا اِخْوَانَ الشَّيْطَانِ اِتَا يَرْوَرْجَا
 سِيْ كُوْرَا كُوْنِيْنَ دَا بِيْنِكِيْ سُنْ سُرُوْدَلَا
 اِهِيْ جُوْحَرَامُ تُوْكَرِيْ قُرْآنَ كَرْمَا
 وَمِنْ النَّاسِ مَنْ يُّشْتَرِيْ لِهَوَا الْخَدِيْثِ
 لِيُضِلَّ عَنْ سَبِيْلِ اللّٰهِ بَغِيْرَ عِلْمٍ دِرْجِيْ كَرِهُوْدَرَا
 جِيْكَ تَابِعْ تَيْنْدَانِ جَا يِيْ كَمْرَاهِنْ كَذْ شَا

وَالشَّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ وَأَنَّا وَرَسُولُنَا
بِمَا يَفْعَلُونَ لَدُنَّ رَبِّكَ مُبْصِرُونَ رَهَبَرَهُمَا
لَا تُرِيدُ وَدَّيْنِي نَفَاكِيَّ فَجَهِمُ يَطْلُبَا
جَهَنَّمَ وَدَّيْنِي يَا نِي أَجِي أُوَيْرَنَ كَا
شَيْخَ أَبَوِ الْعَبَّاسِ قُرْطُبِي جُيُومُ مَجْرُوحِ شَرَحَ صَحِيحِ مَسْلَا
جَوَاهِرِي وَدَّيْنِي عَالِمُ مَنَاجِي مَذْهَبِ إِمَامِ مَالِكَا
لَا تُسَنُّ جُوسُودَ جُوسُودِ سَوَاهِ حَرَامَا
تَاهِ إِنْ خِلَافُ كِهْ عَالِمُ جُومُجِي لَنَهْمُ مَسْئَلَا
لَتَهْمَاهِ مَذْهَبِ مَالِكِ جُومُجِي أَهْلُ مَدِينِي جَا
أَهْ إِيحِي مَذْهَبِ إِمَامِ أَعْظَمُ جُومُجِي أَهْلُ كُوفِي جَا
شَيْخَ بَعُوي قُرْمَايُومُجِي مَعَالِمُ تَنْزِيلِ تَفْسِيرَا
جَوَاهِرِي مَذْهَبِ إِمَامِ شَافِعِي جِي وَدَّيْنِي عَالِمَا
تَاهِ سُرُودَ حَرَامِ مَجْرِي مَذْهَبِ مَالِكَا
بِي إِمَامِ أَحْمَدِ بْنِ حَنْبَلٍ جُيُومُ هَرَفُ كَلَامَا
تَجِي كُوفِي يَانِي سُرُودَ كِي هَرُودُ حَلَالَا
جِي كُوفِي تَهْ شَخْصَ كِي تَبِي كُنَاهُ نَاهِ
قَاصِي ظَهِيرِ الدِّينِ خَوَارِجِي جُيُومُ حَمَتِ كُوفِي خَدَا
جَوَاهِرِي وَدَّيْنِي عَالِمُ مَنَاجِي مَذْهَبِ إِمَامِ أَعْظَمَا
تَجِي كُوفِي سُرُودَ دَادِي كُنَاهُ كِي كُنَا

تَوْنِي سُبِّي وَيَسَاهِي رِيْهِمْ وَيَسَاهَا
سُوْكَدِ تَوْكَمَرَاهِي بِيْ مَرْتَدَن مَنجَا
نَكْرِي طَاعَتِ تَهْنِي قَادِرُ قَبُولَا
وَنَجَائِي عَمَلِ مَرِي اَفْجَا پَرُوْر دِگَارَا
يُوْءِ طَلَاقِ اُنْكِ وَنَجِيْسِ پُنْ بِيْرَا
پُنْ اَوْ سُرُوْدِ حَرَامِ مَنجِي مَرِي دِيْنِ تَا
تَوْنِي دِيْنِ مُحَمَّدِي كَمَنْجَا كِيْنِ دِيْنِ شَا
كِتَابِ بِلَاغِ الْمُبِيْنِ مَرِي اَوْ مَكْنِ كُوْرَا
عِجْهِيُوْ وَصَالِ وَاِجْدُوْ مَوْفُوْقِي سُنْ سُرُوْدَا
نَجِيْكَرِ سُوْصِدِيْقِ اَكْبَرِ عِلِّيْ شَاهِ مَرُوْدَانِ
عِ سُوْحَسَنِ بَصَرِي پُنْ مَعْرُوْفِ كَرَحِيَا
عِ سُوْسِرْمَا لِسْتَقِي پُنْ يَرَانِ حَيِّ الدِّيْنِ شَاهِ
جِيَا صِلِ فَقِيْرِيْجَا هُوْءَا بِيْعِ بُلْدَا
پَرَانِ مَرُوْدِنِ كُنْ سُنْ سُرُوْدِ جُوْهُوْحَرَامَا
مَكْرُوْكِي شَخْصِ شُوْمَتِي تَابِعِ شَيْطَانَا
جِيْشَاهِيْنِ دَمْدَرِ وَتِيْجِيْ جُوْ مَحْضِ مَكْرُجِيْجَا
نَكْ مَنجِيْنِ قُرْآنِ كَرِيْمِيْ كِيْ حَمْدِيْتِ حَبِيْبَا
اِهِيْ جَنْدِ اَنْجِيْ اَللّٰهِيْ عِيْ پُنْ سِيْ حَكْمَلَا
پُنْ اِهِيْ عَرْضُنِ اَنْدَا نَكِيْ اِهُوْ فِيْ اَصْلَا

تَجِيں رَسْمِ دینِ جی کَری چہی شَیطانا
 اچي وھی اُتی مَقْعَد اَن مُتَہی شَقی شَیطانا
 سُو فیری اَنگَر چَکَنی چَپ مَنجہ دای جینا
 وَجی حَیَا مارُ مَجُو اَن جی مَہن مَنجَا
 پُوہ دین تَیا تاشریا گئی جُوش مَنجَا
 یں جَہدہ سَیجاسی سُرود کی اچن مَنج کدتا
 تَدہ کڈ تَل لاهین گندی لُونٹا لَکَن تَا
 اگلا جِلین تیکے دُوہ مَنگ رِہا رُمٹا
 سی کَپر دِ بَا کُور ہیکے چیرِجَا تَر کُرا
 قُطعت لَہم تَیاب مَن تَا رَکد وُقر اَنَا
 جی تَنگی ہیکَری گدی اَن مَنجَا وِج زَمین اِسمَا
 تَمَرَن اَہل زَمین ءِ اِسمَا جَا تَہی کِنَا
 کُتاب تَنبِیہ العَافِلین مَی اِہی عِبَارَتَا
 سَیجَان اُچی شَراب کی ءِ بُو رُو بَسیارَا
 اِہی جُو حَرَام تَنو کَری قَا دِر کَلَمَا
 یَا اَیُّہَا الذِّین اٰمَنُوا اِنَّمَا اَلْخَمْرُ وَ الْمِیْسِرُ الْاَنْصَابُ
 وَالْاَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّیْطَانِ ہَدْجَا بُو رَا
 ءِ قُرَمَا یُورِ سُول رَب جی شَفِیع سَر دَا رَا
 تَا اِلَیْہ دُو دِینہ قِیا جی پَیند رُش رَاجو قَبر مَنجَا رَا

بَدُو هُنْدُو گَرُو شَرَا بَجُو مَنجُو تَهْجِي گَرْدَنِشَا
 ۛ هُنْدُو تَهْجِي هَتَم پِیَا لَوْ سَنَدُو شَرَا بَا
 پِرُو هُنْدُو وُکَل گُو شِت وِچِم مَنجَا سَپِنَشَا
 ۛ پِرُو بَد کَائِي تَهْکِي جَتِي دَوَرُخ کَنَا
 تَر هَکَنْدُو تَهْجِي گَرِي گَرِي مَنجُو مَغَر
 هَمَرَاه هُنْدُو فِرْعَوْن ۛ قَارُو شَر مَنجُو مَکَانَا
 ۛ فَر مَایُو رَسُو لَرَجِي هَادِي خَلَقِ خُشَدَا
 تَحْقِيقًا ۛ وَادِي هِي گَرِي مَنجُو دَوَرُخَا
 پَنَاه کَرِنِیُو اَهَل دَوَرُخُو تَهْم جِي عَذَاب کَنَا
 هِيک هِي گَرِي دِيهَم سَتَر هَزَار مَرْتَبَا
 اِهِي تَه نَدِيهَم هِي گَرُو دَوَرُخ جُو پَدِنَا
 پِیَا اِهِي تَه کَر مَجْب هِي گَرُو جِيرِي کَنَا
 اِهِي تَه کُو هَم هِي گَرِي صَنَدُو قَا
 ۛ پِیَا اِهِي تَه پَدِنَم هِي گَرُو حِيَا
 ۛ اِهِي تَه نَانِک جُو هَزَار مَتَدِنَا
 پِیَا اِهِي سِي کَهَم مَتِيم هَزَار وَاسْتِنَا
 ۛ اِهِي سِي کَهَم وَاتَم هَزَار چِنَدِنَا
 اِهِي وَ دَائِي سِي کَهَم جِي هَزَار گَرِنَشَا
 مَنجُو خُضْرَة اَلَس مَنجُو خَد مَت خَلِيلَا

تَرَايْ اِهِي عَذَابُ كِه كَارِنْ يَار سُولَ اللّٰهِ
 تَان فَر مَا يُوفَضِّلِيں بِهِي سَر وَر شَاه
 تِي عَذَابُ تِه كَارِنْ جُو پِي شَرَابَا
 هُوِي اَهْل اسْلَام جُو مَرِي مَتِي اِنِهْم عَادَتَا
 اِهِي جَوَا هُرُ الْبَيْضَاء كِتَابِي اِهِي مَذْكُورَا
 بِشَابِنْ عَذَابُ كِي تَرَا لَكِنْ كِتَابَا
 پَر هِي لِكْتُم تُو مَر رُو كِه كَدِي تِن مَنجَا
 اُو اِهِي دُ شَمْنُ دِيْن جُو مُورُو مَر دُودَا
 اِلَهِي اِهِي حَقْمُ عَدُوْ اَصْل كِنَا
 يَا بَنِي اَدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ اِنَّهُ
 لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ بُدُو كِه بُورَا
 پُر سُجَّان پِيْن سَبَزِي تَابِدُ عِي بِجَرَا
 مُورَا كِي مُو مَعْرِكَا كَذِ شَل كُتِيْن شَا
 چَا يُوِي تِه سَا يُكِي كِنْ پَتِيْل پِيَا لَا
 جُو پَرِي پِيَا لُو پِلِيْد جُو رَكِيَاء مَتِي وَاتَا
 تَكِيْن نَا لَا وَلِيْن جَا جِي عَارِف سَنَدَا اللّٰهِ
 جِهْرُو لَعْل شَاه بَارُ قَلَنْدَرُ كِه جَلَالِجَانِيَا
 كِه جَمَالِ شَاه كِه سَيِّدُ يَا وَن شَاه
 كَرِي نَبَتَان وَلِيْن دُوه تَهِي پُر پِنْدَا پَنِم هُوَا

يَا اِهِي مُحَضَّرَا اِلَيْنِي كُوْرِي نِسْبَتَا
ذَا رَامَتَا بَعَثَ مُحَمَّدٌ مِيْرَجِي سَرِيْحِي كِي اَللّٰهُ
وَلِيٌّ يَخْبِيْ تَهْكِي جَوْعَا لَفِي سِي شَرْعَا
تَان جِي تِي كَه بِدَعِي هَتَا تَهْرُو طَرَقَا
جَهْرِي بِيْ اَوْلِيَا سَنَ هَتَا كَرَامَتِ قِسْمَا
تَا وَنَه اِهِي كَرَامَتِ مَكْرَاهِي اِسْتَدْرَا جَا
مَا رُوْ يَاتِيْن تَهْكِي تَا يِ اِهِي عَارِفَن مَنجَا
اِهِي اَوْ شَخْصٌ وَاَقْعَم مَنجَا سَا حِرْنَعَا
اِهِي رُسُو سَا حِرْ جُوْ مَهْدَا وَا مَوْلَا
جَهْرُو رُسُو كَا فِرْ جُوْ لَكْن كِتَابَا
وَمَا كَفَرَسُ لِيْمَانُ وَلَكِن الشَّيْطَانُ كَفَرُوْا
يَعْلُوْنَ النَّاسَ السَّخْرَا بُوْجَ اَسَا رَا
اَعَالَمِيْنَ فَرَمَا يُوْجِيْ بَا يِ دِيْنِ سَنَدَا
تَه مَنجَرِيْن سَرِيْحِي اِهِيْن يُوْنِيْهِمْ مُصِيْبَتَا
كِي اِهِيْن مُصِيْبَتِ دِيْنِ جِي كِي سَنَدِيْ دُنْيَا
پَر نِيْدِيْ مُصِيْبَتَه تَم سَهْوَتِيْن جُوْبِيَا نَا
جِن وَنَجِيْس كَمَالِ فِكْرِ جُوْ تِي اَبُوْجَ اِيَا رَا
اَعْوَا قَم تِيْن جُسِيْ اِيْ اَنجِيْ كِي مُصِيْبَتَه مَرَضَا
جِي كَا سُوْ كَا لَرِيْ يَادَنَر هِيْسِي سَا

وَنَحْنُ مَرْدِي أَنْ نَأْمُرَ أَدَايَ شَيْءٍ نَأْمُرُ
وَنَحْنُ يَادَ كِيرِي رَبِّ جِي بِي جِي قَلْبَ مَنجَا
حَيَا وَنَحْنُ أَنْ هِيلَ كَنَّا جَانِشَانِي إِيْمَانَا
رَفِيقُ شَيْءٍ سَنَدُ سِ شَقِي شَيْطَانَا
جَدِّي نَمَانِ كِي جَانِضُ سَنَدِي اللَّهِ
مَرَضُ كِنِي كُورِ جُوتِي تَهْمُ كَا
مَتِسَ لَعَنَتَ اللَّهُ جِي هُوِيْ هَمِيْشَاهُ
أَكْهَمُ كَرِيْسَ جَنَّةُ كَنَّا بَلَنْدِي پَرَا
نَهْ كَنَدُ وَقْدَرَةُ كَلِمَتِيْ وَقْتِ سَكْرَاتَا
إِيْهِ حَرَامُ إِنْ سَلَكِي تَكَارَاتِي سَائِي حَيَوَانَا
پُتَا إِيْهِ كِتَابُ قَتَحُ الْقَدِيْمِ مَهْرِي تَوَارَا
تَرَعَامُ حَنَفِيْ مَذْهَبُ جَانِجِي عَادَةُ إِيْهِ إِيْهَا
جَنْ كَرِيْنِ حَرَامُ تَوَلَّسُوْهُوَ حَرَامُ قَطْعِيْ لَيْلِيْ
ذَا رَادَلِيْلَ تَطْعِيْ زَكْرِيْنَ حَرَامُ لِيْ تَوَلَّسَا
هِيْ جِكَايَتِ عَجِيْبَ كَنُونِ سَيِيْ كَنْ كَجَاهُ
تَهُوْ وَلِيْ هِيْ كَرُوْ كُوعَالِيْنِ مَنجَا
سُوْ هَلِيُوْ اَبِيُوْ تُوْنِ كَرِيْمِ كَارِيْنِ عِبَادَتَا
تَانِ هُوْ بُوْ تُوْ يَنْجَ جُوْ كُوْ اِيْ مَوْجُوْدَا
بِهْ تِيْ چِيُوْ پَدَرُوْ مَهْرُوْ كَلَامَا

شَالَ رَحْمَةً كَنَارِجِي هُوَءَا نَا اَمِيْدَا سَوْشَخَصَا
 جَوِيُوْكَيْ مُنْكِ دَ كَا اِيْ رِيْ يِ مِنْ هِمْدَا
 تَرَهْ پُچُوْ تَهْ كِيْ تَهْ وَلِيْ پَا اِ كَنَا
 تَوُوْ كِيْ كَنِ يُوْ كِيْ اُوْ دَ كَنِ رِيْجِ دَرِ نَا
 تَا وَتْ كَا لَا اِيُوْ تَهِيْ شَجَرِ شَوْقِ مَنَجَا
 جَدَهْ تَرَا يُوْ اَبْلِيْسْ كِيْ خَا وَتْ دَ مُلْكِ خُدَا
 تَدَهْ رَكِيْ دُ شَمْنِيْ دِلْمَرْدُوْ دَ مَلْعُوْ نَا
 سِرْ اَوْ لَا دَحْضَرَهْ اَدَمَرِجِيْ جُوْ دَ وَدِيْ دَرِ نَا
 جِيْ تَرَا يُوْ مُنْكِ اَكِيْ اِنْهَمْ جِيْ سَبَبَا
 تَرِ كَدُ سِرْ كَمَرَاهْ اِنْجِيْ اَوْلَا دِيْ كَنُوْ اَبَا رَا
 پُوْءْ هَلِيْ وَكُوْ هَا وِيْ دِيْ دُ شَمْنِ سَنْدُوْ
 وَنِيْ اِيُوْ مُنْكِ كَنَا هَا وِيْ دُوْ دَخَا
 اِهْ اَشْرُ تَدَا يِيْ جُوْ مُنْمِ اِنْهَمْ سَبَبَا
 پُوْءْ اَجِيْ وَتْ دُوْ اِنْجِيْ قَلْبِ تِيْ نِيْ يَارِ اَللّٰه
 قَا دِرْ نَدِ تَوُوْ پُوْءْ كَرِ تِيْ سُوْ مُنُوْ مُرْدُوْ دَا
 جَدَهْ اَحْرَزْ مَا نَمِ تَتَا مَارُ نِ هَتَا اَشْرَعِ صِيَادَا
 تَرَهْ لَدَرِيْ قُدْرَهْ پُوْ كَرِ اَبِيْ اَجِيْ اَبْلِيْسَا
 پُوْءْ اَجِيْ پُوْ كَرِ سُوْ مُنْكِ پَلِيْدَ مَتِيْ دَ مِيْنَا
 هِيْ نَا وَدَا اَكِرْفَتِيْ سُوْرِيْجِيْ مَتَا مَرْدِ نَا رِيْجَا

انٺي ۾ سڌي ٿيڻ ٿيس ۽ پيدا
جيڪو پيئندو ۽ ڪرڻو ڄاڻي ۾ منجا
ٺڪرندو ۽ روح ته جوڻ ڏاڍي تصديعا
ٿيندو ۽ جسوت ته جوڻ ۾ جهڙي سوڙا
۾ ٿيندو ۽ گڏ ۽ جهڙو ڏند ڪٿي جهڙا
هندو ۽ هيڪانڊو ۽ ايليس ۾ منجي ۽ حشر جي ماڳا
ڏج خبر ٿي ڇڏين ڪي جي واپرائين ۾ منجهن
۽ پيدائس ۽ ڏوڙ ۽ ختم ۽ قيام ۽ ڏيها
هنرا ۽ هنڌا ۽ منهن ۽ طالب ۾ منجهن
عاقبت ۽ جزا ۽ انڌ ۽ نجي ۽ اهي ۽ اٿسا

تَذَه لَا زَمَالَهٗ اِنْسَانِكَي تَكَا بِي اَفِيْمَا
اَمِيْن مَنجِه كِيْن تَهِي فَاِنْدَا بِي حَد شَمَارَا
جِن تِيْس قُوَّة اَكْرِي هُوِي هَمِيْشَه جُتَا
پَرَكَارِن خَبَرْنَا هَكَاجِي كُوْرَا كَدَا
تَرْجِيَكِي مُصِيْبَهٗ مَذْكُوْرِي مَنج پَنج جِي پِيْئَا
سِي سِيَا اَمِيْن مَوْجُوْد مُصِيْبَت مَنج پُڑ اَفِيْمَا
شَيْخ عَلِي قَارِي فَرْمَا يُو مَنج شَرْح مُشْكَا تَا
تَرْجِيَكِيْن اَفِيْم جِي سَتْرَا فَا تَنْ اِه
نَدِي اَفَاة جَاتِي سَاهِي رِي سُنِيْجَاه
جِن نَلَهَنْدُو قُدْرَهٗ كَلِي تِي مَوْجِي دِيْرَا
هِي حَكَايَهٗ يَقِيْن سِي بُدْجَا كِي بُوْرَا
تَهُوْ شَخْص هِي كَرُو بُرْدَكِن مَنجَا
هُوْ مَشْغُوْل رِيْس رَا تِ رُوْزُ مَرَا
پَرَ كِيْدُو هُوَا فِيْمَكِي جَهْل جِي سَبَبَا
جَذَه تِيْس وَقْتُ وَقَا تَجُو تَذَه اِيَاو تِيْرَا شِنَا
اَجِي كِيَا سِرَا جِه كَلِي جِي چُوْ مَتِي مُحَمَّد شَاه
تَان يَا نَا نَا لَا بُتَر جَانِيَا سَنْدِ هِيْرُ بَان كُنَا
يُوْءَا اَنَّهُم نَا لِن كِن سِي تَتُوْ قُوْت فَنَا
مَارُوْ پِيَا اَفْسُوْسِيْم جِي حَاضِرَاتِ هُوَا

جَهْرُ وَبُرْزُكُ نِكُو دُ نِيَا مَجَارِيَهُمْ اِيْمَانَا
 تَان حَا ضَرَهُوَان مَجْلِسِ كُو كَامِل كَمَالَا
 يَه كِيُو وَيَتِيهِمْ مُرَاقِبُو مُنْجِرَانَهُمْ مَكَا
 تَان تَتُو جَوَاب اِيْكِ كُوْن تَسْلِي سَان
 نَهْوَايِي شَخْص حَيَاتِيْم كِيْدُو اِنِيْمَا
 يِي ر سِي مُصِيبَت اِنْكِ اِنَهُمْ جِي سَبَا
 حَيْف تَن جِي حَالْكِ وُوء وُوء تَن كَا
 جِي سِي سِي خَبَرُ وِرْءَا نُونِ كَا
 سِيَا دِيَه قِيَا جِي اُوء شَاهَت هَدَا
 وَلَوْ تَرَا ذَوْ قِفُو اَعْلَى التَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا
 نُرَدُّ وَلَا نَكْذِبُ بَايَاتِ رَبِّنَا وَتَكُوْن
 مِّنَ الْمُؤْمِنِيْنَ كَنِيُو يِي قَهَّارَا
 جُوْ كَلُوْن قَلْبِيْس تَابَهُو عَذَابَا
 لَا اِلَهَ اِلَّا اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰهِ صَلَوَاتُ اللّٰهِ عَلَيْهِ
 بِمُوْبَابِ مَجْرَنِ جُوْسِيْهُو سَبُوْجَا
 جِي مَجْرَ رْكَايِيْنِ مُوْجَرَنِ جِيْدِي غَافِلْ كُرَاهَا
 وَتَلْ تَنِيْكِ وَتُوْ كَن اِيْ اَحْمَقَا
 وَيْتَا كَلْنِ خَرَس سِي كُوْ كِيَا كَمَرَا
 جَا كُوْ كَرِيْ كَذِه تَن مُوْ دَنِيْكِ مَنَعَا

تَانِ يَا نَا كُوْجَا كَهَنَ كَلَامَسِي كُوْرَا كَارَمَهَا
 تَا هِي هِيْبَةِ هِيْن رَا كَانِم بِهٖ حَدِ بِسِيَارَا
 جِن جَدَه وَنَجِي جَنَكِي كِه پِيْجِي دُ شَمَنْدَاه
 تَدَه پَسَنْدَه مَهَن سَاهَنِيْ پُون مَنِمَر كِي هِيْبَتَا
 اَنِهَم كَارَن رَا كِي تَا نَاهِيْ اَسَا هِيْجِي كَا پِيْ نِيْتَا
 پَر كَارَن خَبَر نَاهِيْ كَا جِي جَهْوَل مَرْدُوْدَا
 تَهْوِيْ هِيْبَةِ اَصْحَابَنِ نِيْ جِي جِي اِيْرَا پَارَا
 پَر سِيْ هُوْءَا شَرْعِيْ مَرِيْ تَحْكَم مَضْبُوْطَا
 حَضْرَةِ رَسُوْلِ فَرْمَا يُوْ عَالِمِ پَنَاهَا
 جِي كُوْ شَخْصَ فَدَا ئِيْ مُوْرُوْ وَحِيْسَن كَا
 جِي مَرِيْ اِنْ حَالَتِيْ سُوْ خَرِيْل خُوْ اَرَا
 تَه مَقَرَّر كَنْدُوْ جِي اِيْ اِيْجِي قِيَامِ دِيْهِ اَللّٰه
 مُقَابِلِ سِيْ كِه وَار جِي هَزَارَ سِيْن جَا
 جِيْتَا چِنْدَا كُوْ تَشْتُ اَنْ كَنِ لُ جُوْ هَذَا پَرُوْ جِيْتَا
 نَا لُوْر كِن اَنْ شَخْصَ كِيْ مَلِيْكَ كَجَسَ مَلْعُوْنَا
 جَدَه اَتِيْنْدُوْ قَبَرِ مَنَجَا سُوْ مُوْرُوْ وَ مَلْحُوْدَا
 تَدَه لِكُوْ هُنْدُوْ اِيْ كِيْ بِنِ اَكِيْنِ وَچِيْ
 تَرْحَمَةُ كَنَا اَللّٰه جِي اِيْ هِنَا اَمِيْدَا اِيْ شَخْصَا
 سُوْ كَنَا شَفَاعَتَ مُهِيْ جِيْ بِيْ بِيْزَارَا

جِہتے شَفَاعَۃَ مُہِجی تھی حَرَامَا
 پیرا رِہی سُو کَنَارَبَ رَحْمَانَا
 کَرِے قَبَر تَنگ تہ کَمِیَنی تِی مُلک جُومُو
 اُتیارِیدُو اَن دُوہ مُنکِرُو نِکِرُو کِی عَضَب مَنجَا
 پُن جِیکُو وَ دَا تِی مَوْرُو مَحْسَن کَا
 نَدَا خِل رِہی مَنج پَنٹ اُجی حَلَال مَکْرُو مَا
 ءِ لِبَاس اَن شَخْص جُو سُو پُٹ حَرَام اہ
 نُو دَا تِی مَحْسَن کِی کُو شَخْص مَکْرُو مُنَافِق مَرَدَا
 هُو تِی اُن تِی لَعَنَتَ اللہ جِی ءِ سَنَدِی مَلکِیَنَا
 پُن مَرِن مَارِن جِی هُو تِی مَتِیس لَعَنَتَا
 مَکْر جِی کَرِی تُو بَہ سَجِس مُو تِی دُوہ مَوَلِی
 تہ بَچَشی اَن بَنَدِ کِی تِی مَرِی مُصِیْبَۃُ الْفَاحِشَا
 مِی حَکَا یَتِ هِی کَن سَارِی سُبُجَاہ
 تہُو شَخْص مِی کَرُو کُو عَارِفَن مَنجَا
 تہ سَی لَدُو سَہُو اُہ رُو عَجِیب اِیَا رَا
 کَر مَرِثَا اِہِن مَارُو مَنج مَحْشَر جِی مَکَانَا
 تُو حَکَم حَکِیَم جُو تَن مَرِن کَا
 تَکَر هُو اِء رَب کِی سَارِی سِب مَحْکَمَا
 کَرِ پَنَاسِب سَجَدِ یَم تَدَہ تہ وِیرَا

مگر جماعت ہیکری جی ہو اسورن جہرا
 ڈانری ہین تہری جہری تین مرونگا
 جان کرن مجہ سجدیے تان لہن نقد رتا
 کپی رہین ڈانری زمین تی شاعرا پارا
 تن و تشو عجب عارفیکہ دی سی حالت سا
 تان نفس اوارہ ہا تھی جو سوا کمن سا
 تھو ائی دنیا مرگا بیدا موگا چھن
 کالی رسی مصیبتہ انکی انہم جے سبب

اتما بدعو جزبہ لیکو تو امن آحاب السعیر
 اندا حقا پین پاگرد رنگا تین پاپیا محتم متا
 جامہ رنگا تین چوٹا تا مجہ کوئی کور
 پتیل بدن پتکا تا معصر مضبوطا
 اگلا کرین اپنی بشار عفرانی زینہ لاء
 بی و لا کرین ویس تا سیمان سینگار لاء
 اوہ اندا ہندا اخرتم اگہم اکارا
 رب کا سیبہ فی الدنیا عاریتہ فی الآخرہ جیو احمد
 جان کو چوی تہکی تان کرین عذرہا
 تمتع آسا نیکے کرہو گجارتا
 جن ہو پیغمبر پاک تی پڑکارو لباسا

وَهَلِيهِ حُلَّةٌ خَمْرَاءُ اَيَ حُجَّةٌ هُنَّ جِي اِه
 تَهِي مَعْنِي مَجْرِي صِرَاطِ مُسْتَقِيمِ اِهْرِي لِكِي اِه
 پُن اِيَهِي مَعْنِي عَلِي قَارِي مَجْرِي شَرْحِ شَمَائِلِ
 اِهِي فَتَاوِي حَمَادِي مِهْمِهْرِي سَبِي تَوَارِ
 تَه فَرْمَايُو فَضْلِ سِ حَضْرَةِ مُحَمَّدِ مُخْتَارِ
 تَرَكُو اِيَهِي پَا يَكِي كَنَّا كَارِي لِبَاسِ
 اِهِي كَارُو لِبَاسِ كَنَّا سِنِ كَارِ شَيْطَانِ
 اِهِي نَسَائِي كَنَّا عَبْدُ اللَّهِ پُتَرِ عُمَرِ
 تَاوُ وَيُسُ مَجْرِي خَدِ مَتِ خَلِيلِ
 جِي بَه كِيَرَا مَجْرِي اَنَكِي سِي هُوَا هَائِي دِ
 تَانِ ذَمَرَايُو مَنِّي مَتُو مِيرُو مُحَمَّدِ شَاهِ
 فَرْمَايَا تَوِي جِي اِيَلَايِي وَجُهْ هِنِ كَنْدِي نِ
 جِي تَرَكِي وَجِي وَجَالِ نِكِي يَارِ سَوَلِ اللَّهِ
 تَانِ چِيَاوُ اِيَلِي وَجِرْتُنِ چِيرِي جِي چِيَا
 پُن اِهِي شَرْحِ صِرَاطِ مُسْتَقِيمِ مِهْمِهْرِي چَارِ
 تَدِ نَا پِيغَمْبَرِ كِه شَخْصِي كَارَا بَه كِيَرَا
 تَانِ فَرْمَايُو فَضْلِ سِ سِ مَلِ نُوَرِ هُدَا
 تَحْقِيقِ اِيَهِي لِبَاسِ كَفَارِ نَجْوِ مَدِ جَوْتِهْمِ كَا
 دِيخُو حَدِيثِ جَيْبِ جِي شَاوَمِ خَيْرِ وَرِي

اِهِيْ كَلَامُ كَرِيْمٍ وَاحِدٌ جَوْ وَحِيَا
 وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ اِنْ هُوَ اِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ
 يَنْ نُورٍ يُسَاجِدُ لِلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِمِثْلِ بَلِيْدَا
 اَكِيْ جَوْ اَكَلَا وَحِيَا بَيْنَ وَقْتَا
 وَحِيَا جَوْ وَشَلْ يِيْ كَنْ سُوْدَا سُلُوْفَا
 سَابِيْ جَوْ سُبْحَا يِيْ وَهَنْ رَنْ وَشَا
 سُمُهَاتِيْ جَوْ سُوْرِيْمٍ سُمُهَنْ سَوَارَا
 صَبَحَ جَوْ سُوْرِيْمُوْعَانِ اَتِيْنِ اَوِيْرَا
 جَانِ كُوْجُوِيْ تَنِيْ سِيْرُوْ وَمَا زَا
 تَانِ پَا ثَانِ كَهَنْ كُوْرَا كُوْجَا كَلَامَا
 تَمِيْنِيْ مُسْلِمَانِ تَتِيْ مَا رِيْ نَكُوْنَا
 حَجَّ هَلَنْدِيْ حَاجِيْنِسِ سِيَايِدِ يُّجُوْرَا
 جِيْ اِءَا ذَا مَنْدَا بَهْمِشْتَنِ دُوْهْ تَا سِ جَلِيْدَا سِ
 پَا نَدَا هَمْ جَا اِهِيْنِ مَتَا شَخْصِيْ كَنَاشَقِيْ
 شَيْطَانَا جَنْ هُوُوْ دُوْرُ تَبُوْلَا بَلِيْسِ جُوْمِيْجِ دَرْ گَا هَا
 جَدَهْ كَلِيْسِ اَكِيْ اَمْرُ سِيْجِدِ نَجُوْتِ كَرَا اَدَمَرَا
 تَانِ نَكْنَاءِ سِيْجِدُ وَرْتَهَكِيْ تَكْبَرُ جِيْ سَبَا
 تَدَهْ تَرَا يُوْرْتَهَكِيْ كَنَا پَهِيْ رَحْمَتَا
 اِيْ تَانِ سِيْجِدُ وَتَحْلُوْ قُجُوْ جَهَاتِيْسِ هِيْدِيْجِيْ جَبَا

پَرِجَم نَكُنْدَا سَجْدُورِ يَكِي كِهَرُو تَحَا لَا
 هَجْدَا هَا وِیَم تینْدَا خَجَل خُورَا
 جِیهِم فَر مایُوفَارِئَق پَا كِیَزِی بِرِیَان
 تَدَا عَزْد هُو سَلَامِ یَهُودِن تِی مَقِی نَصَادَا
 مَدِ هُو سَلَامِ تِنِی جِی یَهُودِ مَاهِی اُمَدَجَا
 تَان كِه شَخْصَ یَحْیُو كُنَا بِیَعْمَرِ خَدَا
 تَان جِی سُبُی پَانَكِدَا اِقَامَتِی نَا جِی حَاضِرِ تِی مَقِی جَمَاعَتَا
 تَحْقِیْقُ اِهِنِی وَادِی دُورِ خِم وَ دِی عَظِیْمَا
 نَالُوتَه وَادِی جُوهَا وِیَه چَو نَشَا
 اِهِنِی عَذَابُ تَه وَادِیَم كُنُون دَا دُ وَاپَارَا
 اِهِنِی چِرُوتَه وَادِیَم سِ گِی گَزِمِیَا
 پَنَاه گِرِی دُورِ خ تَه كَا سِی كِه دِیَه سَوِیْرَا
 اِهِنِی تَه وَادِیَم هِی گِرُ وِیَه عَظِیْمَا
 نَالُوتَه كُوه جُوبِن وِیَل چَوِب شَا
 پَنَاه گِرِی وَادِی تَه كَا سِی كِه دِیَه بِرِ سَوِیْرَتَا
 اِهِنِی تَه كُوه هِی گِرِی صَنْدُوق كُنَادُوقَا
 پَنَاه تَه صَنْدُوق چَوِن كُوه گِرِی دِیَا
 جِی اِجِی تَه كُوه گِرِی دِی مَنجَا دَرُومَقِی زَمِیْنَا
 تَه بِگِرِی وَ جِن دُورِ زَمِیْن جَا لِی عَا لَمُ خَرَابَا

پناه گويے کوہ تہکا سیکہ ذیہ ری سو مرتباً
 اہی تہ صندوق منجر کار و نانک لک تہ جو مہنہ
 پناه گويے صندوق تہکا سیکہ ذیہ چار سو مرتباً
 اہین منجر وات تہ سی جی دند و ڈا آپارا
 د کید و تہ دند ریس کی بی نمازی بدکارا
 پی ہی حکایت ہیکری بد جا کے پورا
 تہ مئی بغدا دم عورہ ہیکری سودا گرن مجا
 اچی اپنیاء درواز و گرجو تہ کار ہو س غسلا
 تان رکو اہی وات تہجی واتی نانک سائس سٹواہ
 تی حیران عورہ تہ قادری مئی تہجی غسلا
 چو پوان مہیت جی پی عور سٹنکا
 تہ کجاسترا نجوم کجاس خوار و رسوا
 پوء چو پوتہ مہیت جی تہم نانکگا
 تہن ایوا ہی اذ نس اللہ جی ای پی مئی غرس
 اللہ آس دینداس غسل انکی تہ تی پاسی ان کنا
 پوء تہ کجہ تہم جی ہوئی سو امرا
 تہ نہ نگرے نانک ویتو گرجی چو تہ تہو منتظرا
 د یئی غسل کفن تہکی و داء جی اتا
 اچی نانک ستو تہس رکی وات مئی واتا

یحیاء پُرسِ کی تہی گمن کنا
 چي پرندی هئي نماز کي منجر وقت اویرا
 پوء چيو پرس ته هري حاله ٽنهي جي پرن اویرا
 ۽ کهری حاله ٽنهي جي اصل نه پرندا
 هي جگائت ناقص جي ساري سنجيا
 نه جيڪو هلي سفر نه انه هوئي سائر مال ماع
 سوکري ڊرپ وامجو چورن جگارنگا
 جهن مال تور و سوتور و کندو خوفنا
 اهي مثل ايمان جوادا اهر و جا جباه
 جهن ايمان تور و سوتور و کندو خوفنا
 ۽ ايمان جهن جو سوتور و کندو وڊيا
 جن اهي چوري ابلنس جي کس ايماننا
 پڻ اهي ڪتابنم سچي هي خبرا
 ته اهي انسان جاتري ساس رکڻ جا
 اچي شيطان سيڪه ڏيه مؤمن نه انه تري ساس
 پيرا سيڪه رگه منجا تهي کري سوگندا
 ڪارن کس ايمان جي تڪرياس ڪافرا
 پرتو ميد رکي ابلنس جيئي مؤمن حياء اه
 جڏه تي وقت و فاتحو مؤمنجي نڌه تي نا اميد ابلنس

تہ تَوُوںجی چایو اِیما نیکی کَنامُہجی مَکرا
تَدہ اچي پیري پيالو پاڻي جو آندو اَن وِرا
اچي چور بھندو مِيت جي چيٽي پار ڏانه
مِيت گورندو مُثل کَنا پاڻي پَھس مَنجا
تَن چوئي چُر تَوُو ھَر وُڪور وُڪلما
تہ ھي پيالو پاڻي جو ڏي ان تَوُو مَک
جَن تَن جو ۽ زبَان تہ ناھي اَللھ مَوجو ڏا
جَان مَنجِياءِ مَلعو نيکي تَن تَوُو کَافِرا
۽ جَان مَنجِياءِ مَوُر نيکي جو ڏشمن سَنڌو ڏينا
تَن ايدو ڏاڻي پار ڏانه آندو اَحْمَقا
اچي چور ڏيڍو پيالو پاڻي جو ڏر وڌ غلِ باز
مِيت گورندو مُردو ڏک کَنا پاڻي پِين لاو
تَن پُن چنڊو چُغل سَو اُھي کَلاما
جَان مَنجِياءِ مَر ڏوڏ کي تَن پُن تَوُو کَافِرا
۽ جَان مَوُت اِياءِ مَلعو نيکي ساڻ پيلي پي اَللھ
تَن ايندو پير نيچي پار ڏوڏ پلند پَھس مَنجا
اچي چور ڏيڍو پيالو پاڻي جو بند بَڻ ڏک گارا
وِچارو گورندو ڏوڏ بَڻ لکا پاڻي پُرت مَنجا
تَن پُن چنڊو چُغل سَو اُھي کَلاما

۱۱ جَانِ مَحْيَا مُتَلَكِّي تَانِ پُنْ تَشُو كَافِرَا
 ۱۲ جَانِ فِيرَا يَا قَتَلَكِي كَرِي فَا نَجِي فَضْلَا
 تَانِ يَحْيِي پَالُو يَلِيدُ سُو پَتِيدُو مُه پَهْيِي كَا
 پِت دِي نِي يَحْنَدُو تُو چَنْدُو هِرَا لَفَا ظَا
 نَر تُو مُتُو مُنْكَ اِي مُو مِنْ مَرَهَا تَا
 جَنْ تُو وَيَحْيِي تَجَا يُو اِي مَانَكِي كَنَامُ هِي مَكْرَا
 اِي حِي كَا يَزَان بَا يَمِ هِرِي جَا يَنْجَا
 تَه هُو شَخْصُ هِي كَرُو چَنْدَا هُو اِجَهِي اَبُو دَكْرِيَا
 عَابِدُ عِبَادَةِ اَكْرُو مَشْغُولُ سِي مَوْلِي
 جَنْدَه تِسْ وَقْتُ وَفَاتُ جَوْتَدَه اِي وَتِلْ شَنَا
 اَحْيِي كُنَّا لِس اِي مَكَلِي تِي تَه جُو مَتِي مُحَمَّدَا
 مُه مُوتَا يُو اَبُو زَكْرِيَا تَهْمُ شَخْصُ كَنَا
 تَدَه پِت وَرِي كِيَا كَلَمِي تِي اِي تَهْمُ كَا
 تَابِنْ مُه مُوتَا يُو اَبُو زَكْرِيَا تَهْمُ كَا
 چِيَا يَسْ پِنْ پِيرو تِرُو تَجُو كَلِمُون قَلْبُ مَنجَا
 چِيَا تَاءُ تَه چَنْدُسُ هِرَا كَرَا هِرَا لَفَا ظَا
 پُو اِي يِي هُو شِي مَتِي اَبُو زَكْرِيَا
 تَدَه مَاتُ كِي يَار تُو كَنُو حِيرَانَا
 جَنْدَه اِي هُو شَمِتَدَه يَحْيَا يَار كَنَا

تَكُهُ تِي جِيَوْمَنِي دِي خَبَرْمَنِهِم كَا
جِي تُو كِي آجِه كِيَم كَلِي تِي سِرِي پِيرَا
بِه پِيرَا مَه مَوْتَاي تِرُو پِيرُو كِي نَاكَارَا
تَان جِيَوَا بُوَرَا كَرِيَا هِرُو كَلَمَا
تَا اِيَوَا بَلِيَس مَن وَت هُو تَهِيَس پَاي جُو قَدَحَا
اَجِي جُوَرُو وَجَر تِرِي مُهِي جِيِي پَارَا ذَا نَه
جِيَاء تَكَا اِهِي اَحْتِيَا جُ تُو كِي پَايِي ذَا نَه
جِيَم اِهِي اَحْتِيَا جُ مَنِي كُون پَايِي ذَا نَه
تَان جِي جِي تَن جِي تَه نَا اِهِي اَلله مَوْجُو دَا
تَهِي پِيَا لُو پَايِي جُو دِيَان تُو هِم كَا
تَان مُون مَه مَوْتَايُو اَن دِي اِبَلِيَس كَا
تَذَه بِن جِيَاء پِيُو پِيرُو اِهِي كَلَمَا
مَن مَه قِيرُو اَن پَلِيد بَارِي كَنَّا
تِرُو پِيرُو بِن جِيَاء اِهِي كَلَمُ جِيَرِي بِيَا دَا
جِيَم تَه نَا اُو جُنْدِس هِرُ كَرَا اِهِرُو كَلَمَا
هِي پِيَا لُو بِيَتِي يَكُو پَت دِي يِي پَلِيدَا
جُو قِيرِي مَه پِيرَا تِرُو پِيرُو كِيَم اَن كَا
سُو كِيَم شَقِي شَطَا نِي نَكِيَم اِهَم كَا
هَان تُو شَاهِد مُنْجَا اِيُو چَان كَلُون قَلْب مُنْجَا

لَسْتُ بِمَنْ قَصَّ جُؤَاجِي بِشَوْ تَمَامَا
 تَبِيَّهُ الْخَبَائِثِينَ نَالُورْ كِيم تَهَكَ
 عَرْضْ هِي اِسْمَاعِيلْ جُؤَسْنَهْوَسَا لَكِنْتَا
 تَهْ وَئِي عُمَرَا كَا جِي حِرْصْ مَنَجْ هَوَا
 هِيرِئَاءْ هَتْ حَرَامْ كِي كِتَاءْ نَظَرْ نَهَارَا
 كِتَاءْ كِلَاءْ غَيْبَهْ پَسْ ظَاهِرْ رُبَانَا
 چِي چِتِيَاءْ چَغَلِي كِتَاءْ كَبَا
 يَابْ كِيَاءْ پِيرِئِسْ پِنْ پَسْ هِينْ حَرَامَا
 يَكَا عَهْدْ اَللهُ جَا اَللهُ جَا كِي چِي شَيْطَانَا
 پَسُو خَالْ حَقِيرْ جُؤْ كَنْ هِي هِي حَيَوَانَا
 كَرْ هُوْدُ عَايَهْ دَرْ وِشْ كِي مَنَكِي رَبِّ مُلَا
 تَهْ مَتِي دِينَ مُحَمَّدِي پُجَنَسْ پَسَا هَا
 كَرِيَانْ يَارِ كَلْمُونْ وَيُنْدِي جَانْ وِيرَا
 اَنِكِي پِنْ مَرْ هِي مَنْ دِي ذَاتَارْ دُوَهْ كُنَا
 وَنَجْرْ چَالْ اِيْمَانِسْ مَوْتْ جِي وِيرَا
 جِي حَيُو كَلْمُونْ كَرِيَمِي جَنَّةْ هُوْ جَاءْ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ

تمت وبالخير تمت

په مجموعه مالکان مطبع قلم الکريم نسخہ پنهانی مطبع خاص میر جہا پیا

تعارف ۽ پروگرام

تاريخي قديم شهر ڪهڙا جي هاشمي مخدوم خاندان جي تاريخ ساز ۽ حسيني سنت جو احياءُ ڪندڙ عظيم روحاني و علمي شخصيت سيدنا مخدوم عبدالرحمان شهيد رح جي ياد ۾ هيءَ خالص علمي، ادبي، تحقيقي ۽ غير سياسي ادارو سال ۱۹۹۶ع ۾ قائم ڪيو ويو، جنهن جو باني و مستقل صدر جوان همت مخدوم نديم احمد هاشمي ايم اي، ايم فل آهي، جيڪو پنهنجي مخلص سائين جي سهڪار سان رات ڏينهن اڪيڊمي جي نصب العين ۽ پروگرام کي عملي جامون پهرائڻ لاءِ هم تن مصروف و ڪوشان رهيو. هن اداره جي اغراض و مقاصد ۾ سرفهرست آهي: هن خاندان جي مشاهير جي علمي و روحاني تصنيفات و تاليفات جا ترجما ڪرائڻ ۽ انهن کي نئين رنگ ڏنگ سان شايع ڪرائي منظر عام تي آڻڻ. گذريل سال سجاده نشين ۳۰ مخدوم شفيع محمد سائين جو دلاويز تحرير وارو، معلومات جو پيندار ڪتاب 'تاريخ و تذڪره بزرگانِ سنڌ' هن اڪيڊمي طرفان ڇاپرايو ويو، جيڪو شائقين وٽ هٿئون هٿ قبول پيو. هن سال 'حضرت مخدوم عبدالرحمان شهيد ڪهڙائي' ۽ 'پرين پريان لوءِ' جهڙا منفرد ۽ تحقيقي ڪتاب منظر عام تي اچي رهيا آهن. ان کانپوءِ مشهور مستند حواله جاتي ڪتاب 'تذڪره مخاديم ڪهڙا' (مؤلف: مخدوم الله بخش عاصي رح) ۽ 'آئينه جهان نما' (تن جلدن ۾) تصنيف حضرت مخدوم محمد عاقل رح جا سنڌي ترجما. توڙي مخدوم امير احمد ۽ مخدوم شير محمد سائين وغيرهم جن جون

علمي و ادبي تحريرون پڻ ڇپائڻ جو پروگرام آهي.

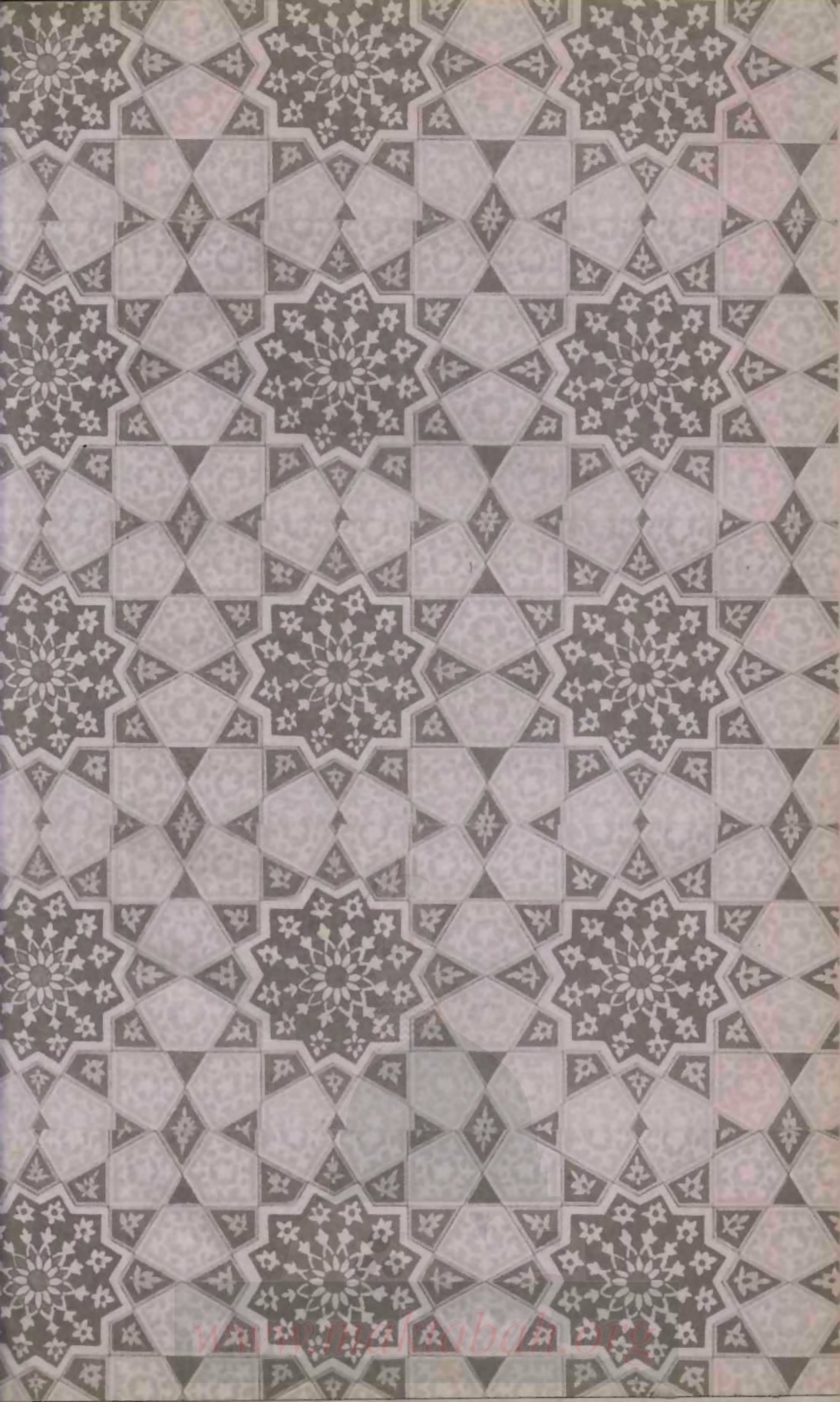
الحمد لله، جڳ مشهور محقق عالي جناب ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ، محترم ميڊم ڊاڪٽر حميده ڪهڙو، جناب نواز علي شوق، جناب ڊاڪٽر خضر نوشاهي، جناب نور احمد پٺاڻ، جناب ڊاڪٽر تنوير عباسي وغيره وغيره جهڙن نامور اديبن جي رهنمائي، مشورا ۽ ادبي سهڪار پڻ هن اڪيڊميءَ کي حاصل آهي. ڪهڙا جي واحد، حال حيات، گوشه نشين ادبي شخصيت استاد عاصي ڪهڙائي سومرو پنهنجي دلي اتساه ۽ سرگرمي سان هن اڪيڊميءَ جي اشاعتي ڪم ۾ سرگرم آهن. هن اداره آڏو خاندان جي تاريخي نوادرات، تبرڪا خواه قيمتي قلمي مسودن جي تحفظ لاءِ ابل واھ جي 'شهيد پل' لڳ دلڪش و جاذب 'شهداءِ ڪامپليڪس' جي تعمير جو منصوبو آهي، جنهن ۾ لائبريري، ميوزيم، ديني مدرسو ۽ پڻ ڪي جي ڪان وٺي ڊگري ليول تائين ديني علوم سان گڏ روحاني و ديني تربيت جي مؤثر انتظام وارا درسگاه به شامل آهن. جن جي مثالي نصاب ۽ خاڪه بنديءَ جي تدوين جو ڪم شروع ٿي چڪو آهي.

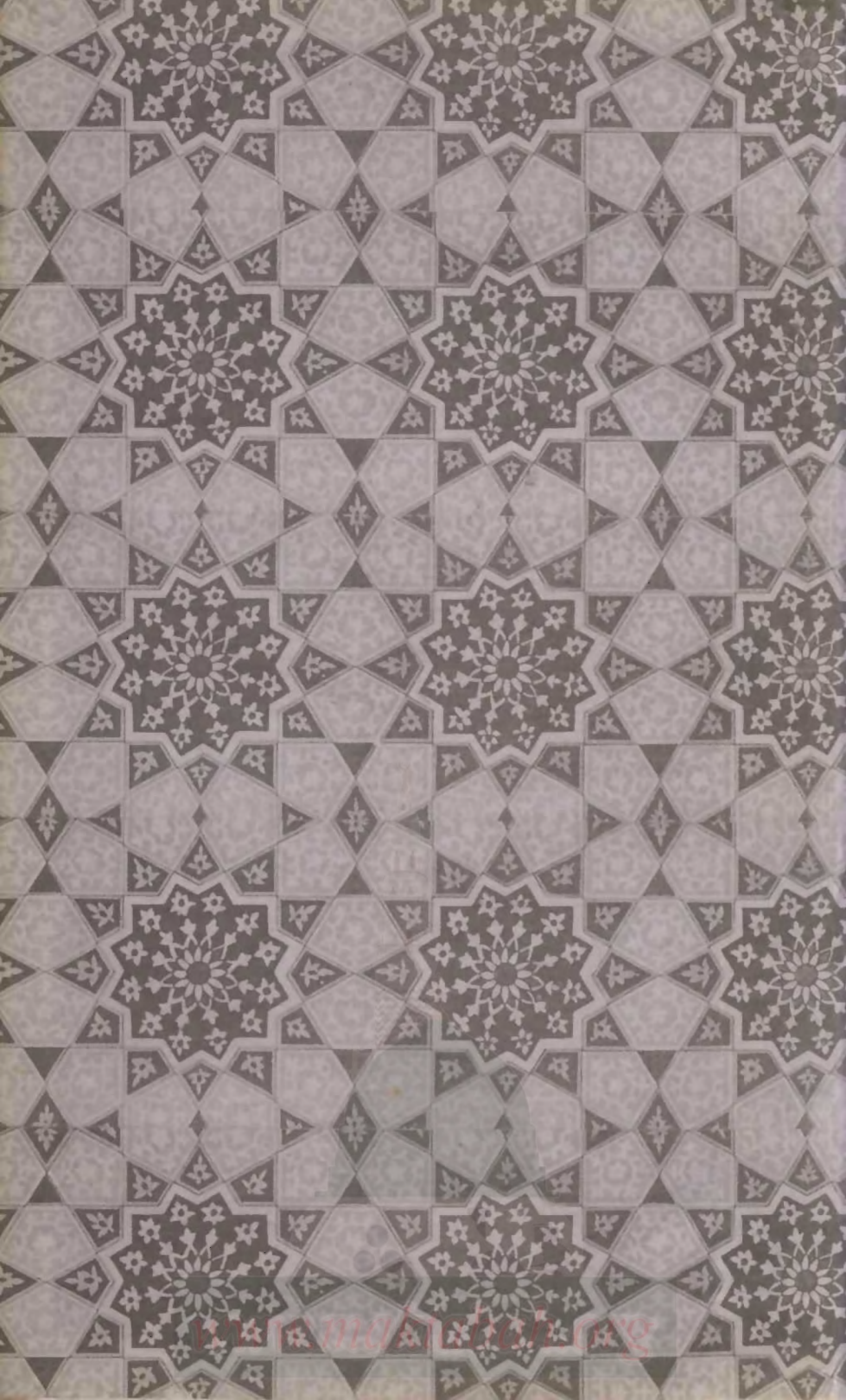
انشاء الله، اسلاف ۽ احباب جي دعائن سان، انهن ذريعي خوابديده مسلم ملت جي صحيح بيداريءَ جو فريضه پايءَ تڪميل تي پهچائي سگهيو.

آمين بجاه سيد المرسلين صلي الله عليه وآله وسلم

مخدوم عبدالرحمان رحه شهيد اڪيڊمي

ڪهڙا شريف (ضلع خيرپور)

www.mahab.org

۱۲ صدي هجري ۾، شهر ٺٽي جي نقشبندي عارفن جي برڪت سان لاڙ ۾ نقشبندي طريقي جو ذڪر فڪر گهڻو وڌيو. اتر سنڌ ۾ مخدوم محمد اسماعيل رح ٿي ان وقت نقشبندي طريقي جو يگانو عارف هو... هن ڪتاب ”پرين پريان لوءَ“ ۾ ان مائه ناز هستيءَ متعلق معلوماتي مواد شامل آهي.

سلوڪ ۽ طريقت، فيض ۽ فضيلت ۾ مخدوم محمد اسماعيل رح جي اعليٰ مقام جو اندازو ان مان ٿي سگهي ٿو جو علم ۽ عرفان جا ٻه وڏا سلسلا ساڻن رشتيداري، محبت ۽ عقيدت ۾ وابسته رهيا آهن. يعني شهر ڪهڙا جي اعليٰ علمي درسگاهن جا استاد شريعت جا روشن ستارا شهر ڪهڙا جا هاشمي مخدوم صاحبان ۽ قادري طريقه ۾ علم و عرفان واري اهم درگاه پاڳارا پير صاحبان. هن ڪتاب ۾ انهن پنهي سلسلن تي روشني وڌي وئي آهي. جناب پاڳارن صاحبن جو مخدوم صاحب جن سان روحاني تعلق جو سلسلو دائر قائم آهي. وڏي پير صاحب پاڳاري شمس العلماء شاه مردان شاه صاحب جن مخدوم صاحب جن جي مزار ۽ مسجد شريف جي عمارت اڏائي مخدوم صاحب سان روحاني محبت جو اظهار فرمايائون.

ڊاڪٽر نبي بخش خان بلوچ

Maktabah.org

This book has been digitized by www.maktabah.org.

Maktabah.org does not hold the copyrights of this book. All the copyrights are held by the copyright holders, as mentioned in the book.

Digitized by Maktabah.org, 2011

Files hosted at Internet Archive [www.archive.org]

We accept donations solely for the purpose of digitizing valuable and rare Islamic books and making them easily accessible through the Internet. If you like this cause and can afford to donate a little money, you can do so through Paypal. Send the money to ghaffari@maktabah.org, or go to the website and click the Donate link at the top.

www.maktabah.org